

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΕ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΤΙΤΛΟΣ

Η διαμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ελλάδα υπό το πρίσμα αλλαγών των Μνημονίων Συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Κυβέρνησης και των Θεσμών (ΕΕπ, ΕΚΤ, ΔΝΤ).

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Διοίκηση Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας

Επιβλέπων:

Γεώργιος Συμεωνίδης

Σπουδάστρια:

Ουρανία Τσούτσια

ΑΘΗΝΑ – 2018

Τίτλος Τελικής Εργασίας

«Η διαμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ελλάδα
υπό το πρίσμα αλλαγών των Μνημονίων Συνεργασίας μεταξύ της
Ελληνικής Κυβέρνησης και των Θεσμών
(ΕΕπ, ΕΚΤ, ΔΝΤ)»

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα κ. Γεώργιο Συμεωνίδη για την βοήθεια και συμπαράστασή του κατά την εκπόνηση της εργασίας μου, καθώς και την οικογένειά μου για την υποστήριξή της.

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, (ΕΣΔΔΑ)

Ουρανία Τσούτσια ©, 2018

ΚΕ΄ Εκπαιδευτική Σειρά

Διοίκηση Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος:

Δήλωση

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής.»

Αθήνα, 11/12/2018

Υπογραφή

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αφορά στη διαμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ελλάδα υπό το πρίσμα των αλλαγών των τριών Μνημονίων Συνεννόησης (εφεξής «μνημόνιο») μεταξύ της Ελληνικής Κυβέρνησης και των Θεσμών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο), το 2010, 2012 & 2015.

Αρχικά η εργασία ξεκινά με την περιγραφή του εθνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης (εφεξής και ΣΚΑ ή ΕΣΚΑ) πριν από το 2010, καταγράφοντας τα κύρια χαρακτηριστικά του και τις ιδιαιτερότητές του. Στη συνέχεια, διαρθρώνεται σπονδυλωτά εξετάζοντας τις δομικές και παραμετρικές αλλαγές που επιβλήθηκαν στο ΣΚΑ με το κάθε μνημόνιο, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κρίση στο «ασφαλιστικό». Οι τρεις κύριοι άξονες ανάλυσης και μελέτης του ασφαλιστικού συστήματος είναι ο Δημοσιονομικός, ο Δημογραφικός και ο Αναπτυξιακός, γιατί εκτός από την οικονομικής ύφεσης πλήττεται και από τη δημογραφική κρίση που μαστίζει όλη την Ευρώπη. Ακολούθως, αναφέρονται οι κύριες διατάξεις των μεταρρυθμίσεων παραπέμποντας στους νόμους εφαρμογής των μνημονίων και στις συνέπειές τους συνοδευόμενες από εκτενή σχολιασμό. Τέλος, μελετάται ο πρόσφατος νόμος ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, 4387/2016 («νόμος Κατρούγκαλου») ο οποίος δικαιολογημένα παρουσιάζει δυσκολίες στο πρώτο διάστημα της εφαρμογής του και προτείνονται τροποποιήσεις με στόχο την ευκολότερη εφαρμογή και αποτελεσματικότητά του. Η εργασία ολοκληρώνεται με την αναφορά σε τρεις μελέτες-προτάσεις που είδαν πρόσφατα το φως της δημοσιότητας, σχετικά με τη διαμόρφωση του ασφαλιστικού στο μέλλον, ώστε να είναι βιώσιμο και να εξασφαλίζει επαρκείς παροχές με την ελάχιστη δυνατή κρατική συμμετοχή.

Η εργασία αποτελείται από 5 μέρη, που το κάθενα συνοπτικά περιέχει τα εξής:

Στο Πρώτο Μέρος παρατίθενται θεωρητικά στοιχεία.

Στο Δεύτερο μέρος περιγράφεται το ΣΚΑ στην Ελλάδα πριν την εφαρμογή των διατάξεων που συμφωνήθηκαν με τα μνημόνια.

Στο Τρίτο μέρος περιγράφονται ξεχωριστά οι δομικές και παραμετρικές αλλαγές που θεσπίστηκαν με τους εφαρμοστικούς νόμους.

Στο Τέταρτο μέρος περιγράφεται το ασφαλιστικό σύστημα στην Ελλάδα όπως διαμορφώθηκε με την ασφαλιστική μεταρρύθμιση του 2016 και την ψήφιση του ν.

4387/2016, ο οποίος κατά την διαμόρφωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, ενσωμάτωσε τα συμφωνηθέντα με τα μνημόνια.

Στο Πέμπτο μέρος περιγράφεται η παρούσα κατάσταση καθώς και προτάσεις-σκέψεις για ένα βιώσιμο, αποτελεσματικό ΣΚΑ που να εναρμονίζεται με τις προβλέψεις του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019-2022 και τις ευρωπαϊκές συνθήκες οικονομικής και δημογραφικής κρίσης.

Λέξεις Κλειδιά

Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση, Όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, εθνική σύνταξη, αναδιανεμητικό σύστημα, ποσοστό αναπλήρωσης

Abstract

The present work concerns the formation of the pension system in Greece in the light of the changes in the three Memoranda of Understanding between the Greek Government and the Institutions (European Commission, European Central Bank and International Monetary Fund) in 2010, 2012 & 2015.

Initially, the work begins with the description of the national social insurance system (hereinafter SKA or ESKA) before 2010, recording its main characteristics and specificities. Thereafter, it is modularly structured by examining the structural and parametric changes imposed in the SKA with each memorandum in order the crisis in the "insurance" to be confronted. The three main pillars of analysis and study of the insurance system are the Fiscal, the Demographic and the Developmental, because apart from the economic recession, it is also affected by the demographic crisis that is plaguing the whole of Europe. Furthermore, the main provisions of the reforms are mentioned, referring to the laws for the implementation of the memoranda and their consequences, accompanied by extensive commentary. Lastly, the recent law on social insurance reform, 4387/2016, justified by difficulties during the first period of its implementation, is being considered and changes are proposed in order to facilitate its implementation and effectiveness. The work is completed by referring to three studies-proposals that have been recently published about how to shape the insurance policy in the future in order to be sustainable and provide adequate benefits with the minimum state funding.

The work consists of 5 parts, each of which briefly contains the following:

In the first part are presented theoretical elements.

The second part describes the SKA in Greece before implementing the provisions agreed with the memoranda.

The third part describes the structural and parametric changes introduced by the implementing laws.

The fourth part describes the insurance system in Greece as it was formulated with the insurance reform of 2016 and the adoption of Law 4387/2016, which, in the formulation of the National Social Insurance System, incorporated the agreements with the memorandums.

The Fifth part describes the current situation as well as suggestions and thoughts for a sustainable, effective SKA that is in line with the projections of the Medium-term Fiscal Strategy Framework 2019-2022 and the European conditions of economic and demographic crisis.

Keywords

Social Insurance System, Pension Reform, Retirement age, national pension, redistribution system, replacement rate

Περιεχόμενα

Περίληψη	5
Λέξεις Κλειδιά	6
Abstract	7
Keywords	8
Περιεχόμενα	9
Πίνακας Εικονογράφησης	13
Πίνακες.....	13
Διαγράμματα	15
Πίνακας Συντμήσεων και Συντομογραφιών	16
Ξενόγλωσσες.....	16
Ελληνικές	16
Εισαγωγή	20
ΜΕΡΟΣ 1ο : Η Θεωρία της Κοινωνικής Ασφάλισης	22
Κεφάλαιο 1ο : Βασικές παράμετροι - Τυποποίηση.....	22
Κεφάλαιο 2ο Ευρωπαϊκά Μοντέλα Κοινωνικής Ασφάλισης	24
ΜΕΡΟΣ 2ο: Το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης πριν τα Μνημόνια	25
Κεφάλαιο 1ο: Τύπος-Βασικά χαρακτηριστικά	25
Κεφάλαιο 2ο: Ιδιαιτερότητες του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.....	27
Κεφάλαιο 3ο: Η κρίση της κοινωνικής ασφάλισης Διεθνώς και στην Ελλάδα.....	30
Κεφάλαιο 4ο: Η κρίση του 2008 και ο κλυδωνισμός του Ελληνικού Ασφαλιστικού Συστήματος	34
ΜΕΡΟΣ 3ο: Μνημόνια-Μεταρρυθμίσεις	43
Κεφάλαιο 1ο: Η πορεία προς το αναπόφευκτο-Μνημόνια.....	43
Κεφάλαιο 2ο: Νόμος 3845/06.05.2010 (65 Α΄) - 1ο Μνημόνιο	44

<i>Γενικά</i>	44
<i>Σχόλια-Παρατηρήσεις (μέχρι 2010)</i>	46
Κεφάλαιο 3ο: Νόμος 4046/14.02.2012 (28 Α΄) - 2 ^ο Μνημόνιο	51
<i>Γενικά</i>	51
<i>Σχόλια-Παρατηρήσεις (μέχρι 2013)</i>	57
Κεφάλαιο 4 ^ο : Ν.4336/ 14.08.2015 (94 Α΄)-3 ^ο Μνημόνιο	66
<i>Γενικά</i>	66
<i>Σχόλια- Παρατηρήσεις (για το σύνολο των μνημονίων)</i>	67
Μέρος 4ο: Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση 2016	75
Κεφάλαιο 1 ^ο : Γενικά	75
Κεφάλαιο 2 ^ο : Βασικές Διατάξεις	77
<i>Εθνική Σύνταξη (άρθρο 7)</i>	77
<i>Ανταποδοτική Σύνταξη (άρθρα 8 και 28)</i>	77
<i>Προσωρινή Σύνταξη (άρθρα 9 και 29)</i>	77
<i>Ανώτατο όριο καταβολής σύνταξης (άρθρο 13)</i>	77
<i>Αναπροσαρμογή Συντάξεων - Προστασία Καταβαλλόμενων Συντάξεων (άρθρα 14 και 33)</i>	77
<i>Απασχόληση Συνταξιούχων (Άρθρο 20)</i>	78
<i>Παράλληλη ασφάλιση (άρθρα 17 και 36)</i>	78
<i>Προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης (άρθρα 18 και 37)</i>	78
<i>Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) (Άρθρο 51)</i>	78
<i>Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) (άρθρο 92]</i>	79
<i>Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερήλικων (άρθρο 93)</i>	79
Κεφάλαιο 3 ^ο : Βασικές Τροποποιήσεις.....	80
<i>N. 4472/19.05.2017</i>	80

<i>N. 4475/12.06.2017</i>	80
<i>N.4488 / 13.09.2017</i>	80
<i>N. 4499/21.11.2017</i>	80
<i>N. 4554/18.07.2018</i>	81
Κεφάλαιο 4 ^ο : Σχόλια-Παρατηρήσεις (N. 4387/16)	82
Μέρος 5^ο	86
Κεφάλαιο 1 ^ο : Παρούσα Κατάσταση 2018-Προοπτική-Απειλές	86
Κεφάλαιο 2ο: Σφυρηλατώντας ένα βιώσιμο, επαρκές ασφαλιστικό σύστημα	103
<i>Μελέτη Πανεπιστημίου Πειραιά- Πρόταση τριών πυλώνων (Π3Π)</i>	103
<i>Μελέτη «ΔιαΝΕΟσις»-Οι “πέντε δράκοι” της οικονομίας</i>	105
<i>Μελέτη της Ένωσης Αναλογιστών Ελλάδος</i>	110
Επίλογος	114
Βιβλιογραφικές Παραπομπές	116
Ελληνικά	116
Ξενόγλωσσα	120
Θεσμικά Κείμενα (εκτός Πηγών Ελληνικού Δικαίου)	122
Διαδικτυακοί Τόποι	124
Βιβλιογραφικές Αναφορές	128
Ελληνικά	128
Ξενόγλωσσα	129
Παραρτήματα	132
Παράρτημα «Α»: ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ	132
<i>1^ο ΜΝΗΜΟΝΙΟ</i>	132
<i>2^ο ΜΝΗΜΟΝΙΟ</i>	141

3 ^ο ΜΝΗΜΟΝΙΟ.....	148
Παράρτημα «Β»: ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ν.4387/16 & ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	151
Παράρτημα «Γ»: Δικαστικές Αποφάσεις για περικοπές συντάξεων.....	153

Πίνακας Εικονογράφησης

Πίνακες

Πίνακας 1 : Προσδοκώμενο όριο ζωής	36
Πίνακας 2 : Δείκτης ανεργίας 1998-2012.....	38
Πίνακας 3 : Στοιχεία ελέγχων αδήλωτης εργασίας	54
Πίνακας 4 : Περικοπές συντάξεων ανά είδος και νόμο	58
Πίνακας 5 : Αναλογιστικές Μελέτες συνταξιοδοτική δαπάνης ανά 20ετία για ΕΕ, Ευρωζώνη, Ελλάδα	61
Πίνακας 6 : Συνταξιοδοτική δαπάνη σε σχέση με ΕΕ και Ευρωζώνη.....	63
Πίνακας 7 : Όριο φτώχειας – Ποσοστά φτώχειας συνταξιούχων	68
Πίνακας 8 : Ποσά και πλήθος Συνταξιούχων ανά κατηγορία Φεβ-Απρ 2016.....	70
Πίνακας 9 : Πλήθος και ποσά συντάξεων ανά ηλικία Απρ 2016.....	71
Πίνακας 10 : Συντάξεις ανά Περιφέρεια και κατηγορία Απρ 2016	72
Πίνακας 11 : Ποσά Σύνταξης ανά Περιφέρεια και σε ποσοστό ΑΕΠ Απρ 2016	73
Πίνακας 12 : Αριθμός Συνταξιούχων Δημ.Υπαλλήλων και Δημόσια δαπάνη.....	74
Πίνακας 13 : Στοιχεία Συνταξιοδοτικής δαπάνης-Έλλειμμα ΦΚΑ.....	76
Πίνακας 14 : Σύγκριση συντελεστών αναπλήρωσης.....	84
Πίνακας 15 : Μείωση Εισφορών Αγρότες.....	87
Πίνακας 16 : Μείωση Εισφορών Ελεύθεροι επαγγελματίες	88
Πίνακας 17 : Μείωση Συνταξιοδοτικής-Περικοπές Συντάξεων (εκατ.€).....	88
Πίνακας 18 : Προβολή Συνταξιοδοτικής δαπάνης 2016-2070	93
Πίνακας 19 : Δημογραφικά στοιχεία 2016-2070.....	94
Πίνακας 20 : Όρια συνταξιοδότησης 2016-2070	95
Πίνακας 21 : Αναμενόμενος Συνολικός Εργασιακός Χρόνος 2016-2070	96
Πίνακας 22 : Ποσά και πλήθος Συνταξιούχων ανά κατηγορία Μάι-Ιούλ 2018.....	98
Πίνακας 23 : Πλήθος και ποσά συντάξεων ανά ηλικία Ιουλ 2018.....	98
Πίνακας 24 : Πλήθος & Μηνιαία Ποσά ανά είδος και κατηγορία Ιουλ 2018.....	99
Πίνακας 25 : Συντάξεις ανά Περιφέρεια και κατηγορία Ιουλ 2018.....	100
Πίνακας 26 : Ποσά Σύνταξης ανά Περιφέρεια και σε ποσοστό ΑΕΠ Ιουλ 2018.....	102

Πίνακας 27 : Σύγκριση τριών σεναρίων A, B, MAK	107
Πίνακας 28 : Τέσσερα σενάρια των 2 πυλώνων ασφαλιστικού συστήματος.....	111
Πίνακας 29 : Έλλειμμα του συστήματος (% ΑΕΠ)	111
Πίνακας 30 : Ποσοστά αναπλήρωσης	112

Διαγράμματα

Διάγραμμα 1 : Ηλικιακή Πυραμίδα 2008 ΕΕ 27	31
Διάγραμμα 2 : Ηλικιακή πυραμίδα 2060 ΕΕ 27	31
Διάγραμμα 3 : Δημογραφική εξέλιξη στην Ελλάδα από 2013 έως 2060	35
Διάγραμμα 4 : Δείκτης ολικής γονιμότητας 1956-2010.....	36
Διάγραμμα 5 : Ηλικιακή πυραμίδα Ελλάδα ανά φύλο 2013 και 2060	37
Διάγραμμα 6 : Ανεργία συνολική και κατά φύλο 2014.....	39
Διάγραμμα 7 : Ανεργία συνολική και κατά φύλο ΟΟΣΑ 2013	40
Διάγραμμα 8 : Ομαδοποιημένα στοιχεία ύψους συντάξεων.....	56
Διάγραμμα 9 : Συνταξιοδοτική δαπάνη	57
Διάγραμμα 10 : Σωρευτικές Περικοπές Συντάξεων μέχρι 2013	59
Διάγραμμα 11 : Περικοπές συντάξεων μέχρι 2013	59
Διάγραμμα 12 : Αύξηση συνταξιοδοτικής δαπάνης από 2007-2060.....	62
Διάγραμμα 13 : Συντελεστής αναπλήρωσης πριν και μετά τις μεταρρυθμίσεις	64
Διάγραμμα 14 : Ποσοστιαία κατανομή συντάξεων ανά ηλικία Απρ 2016.....	71
Διάγραμμα 15 : Αποτύπωση ποσών ανά Περιφέρεια Απρ 2016.....	72
Διάγραμμα 16 : Απασχόληση Ελλάδα και Ευρωζώνη 2000-2017.....	91
Διάγραμμα 17 : Μεταβολή συνταξιοδοτικής δαπάνης 2016-2070	92
Διάγραμμα 18 : Ηλικιακή Πυραμίδα 2016-2070 ανά φύλο	97
Διάγραμμα 19 : Ποσοστιαία κατανομή συντάξεων ανά ηλικία Ιουλ 2018.....	99
Διάγραμμα 20 : Μηνιαία Ποσά ανά είδος και κατηγορία Ιουλ 2018	100
Διάγραμμα 21 : Αποτύπωση συντάξεων ανά Περιφέρεια Ιουλ 2018	101
Διάγραμμα 22 : Συνταξιοδοτική δαπάνη κατά Π3Π και status quo (%ΑΕΠ)	104
Διάγραμμα 23 : Έλλειμμα ασφαλιστικού κατά Π3Π και status quo (%ΑΕΠ)	105
Διάγραμμα 24 : Συσχέτιση Εσόδων και Συντελεστή Συνολικών Εισφορών	106
Διάγραμμα 25 : Εξέλιξη Συνολικών Συντάξεων (2018-2060)	108
Διάγραμμα 26 : Πρόβλεψη Ποσοστού Ανεργίας (2018-2060)	109
Διάγραμμα 27 : Έλλειμμα του συστήματος (% ΑΕΠ)	112
Διάγραμμα 28 : Ποσοστά Αναπλήρωσης 1 ^{ου} & 2 ^{ου} πυλώνα	113

Πίνακας Συντμήσεων και Συντομογραφιών

Ξενόγλωσσες

AMECO:	Annual Macro-Economic
AWG:	Ageing Working Group
CNN:	Cable News Network
DB:	Defined Benefit
EC:	European Commission
ΕΙΟΠΑ:	European Insurance and Occupational Pensions Authority
EPC:	European Policy Committee
ESM:	European Stability Mechanism
EU:	European Union
ILO:	International Labor Organization
IMF:	International Monetary Fund
MOU:	Memorandum of Understanding
MTSF:	Medium-term Fiscal Strategy Framework
NDC:	Notional Defined Contribution
OECD:	Organization for Economic Co-operation and Development
PAYG:	Pay As You Go
PSI:	Private Sector Involvement
SQ:	Status Quo

Ελληνικές

ΑΕΔ:	Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα
ΑΚΑΓΕ:	Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών
ΑΜΚΑ:	Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης
ΑΠΘ:	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΦΜ:	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
ΒΑΕ:	Βαρέα και Ανθυγιεινά Ένσημα
ΓΓΙΦ:	Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων
ΓΓΚΑ:	Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΓΛΚ:	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
ΔΕΗ:	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕΚΟ:	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
ΔΝΤ:	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΟΓ:	Δείκτης Ολικής Γονιμότητας
ΔΤΚ:	Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ΔΥ:	Δημόσιος Υπάλληλος
ΕΑΑ:	Εθνική Αναλογιστική Αρχή
ΕΑΑΕΣ:	Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων
ΕΑΕ:	Ένωση Αναλογιστών Ελλάδος
ΕΔΔΑ:	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΔΕΤ:	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕπ,Κομισιόν:	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΚ:	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΕΚΑΣ:	Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων
ΕΚΔΔΑ:	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης
ΕΚΕ:	Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
ΕΚΤ:	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΛΙΑΜΕΠ:	Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
ΕΛΣΤΑΤ:	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΜΣ:	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Στήριξης
ΕΝΥΠΕΚΚ:	Ένωση για την Υπεράσπιση της Εργασίας και του Κοινωνικού Κράτους
ΕΟΚ:	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΟΠ:	Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής
ΕΟΠΥΥ:	Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας
ΕΠΚΟΔΙ:	Ένωση για την Προάσπιση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων

ΕΣΔΔΑ:	Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης
ΕΣΚΑ:	Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης
ΕΣΚΕ:	Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης
ΕΣΠΑ:	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΥ:	Εθνικό Σύστημα Υγείας
ΕΤΑΜ:	Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών
ΕΤΕΑ:	Ενιαίο Ταμείο Επικουρικών Συντάξεων
ΕΤΕΑΕΠ:	Ενιαίο Ταμείο Επικουρικών Συντάξεων και Εφάπαξ Παροχής
ΕΤΕΑΜ:	Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών
ΕΤΕΑΠΕΠ:	Επαγγελματικό Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Εταιρειών Πετρελαιοειδών
ΕΤΧΣ:	Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ΕΦΚΑ:	Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής ασφάλισης
ΗΔΙΚΑ:	Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης
ΗΠΑ:	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΙΚΑ:	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΙΝΕ ΓΣΕΕ:	Ινστιτούτο Εργασίας Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος
ΚΕΑΟ:	Κέντρο Είσπραξης Ανείσπρακτων Οφειλών
ΚΕΠΑ:	Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας
ΚΕΠΕ:	Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΚΠΑΣ:	Κέντρο Πληροφόρησης Ασφαλισμένων
ΛΑΕΚ:	Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση
ΛΑΦΚΑ:	Λογαριασμός Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης
ΜΑΚ:	Υψηλής Ανάπτυξης με Μεταρρύθμιση και Μείωση Εισφορών σε Μεικτό Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα
ΜΠΔΣ:	Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής
ΝΑΤ:	Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο
ΝΠΔΔ:	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ:	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΑΕΕ:	Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών
ΟΓΑ:	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων

ΟΕΕ:	Οργανισμός εργατικής Εστίας
ΟΕΚ:	Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας
ΟΟΣΑ:	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΣ:	Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Συστημάτων
ΟΤΑ:	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ:	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
Π3Π:	Πρόταση τριών Πυλώνων
ΠΗΔ:	Πλαίσιο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
ΣΕΠΕ:	Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας
ΣΚΑ:	Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης
ΣΛΕΕ:	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣτΕ:	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΕΑ:	Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης
ΤΕΑΕΑΠΑΕ:	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Επικούρισης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών Εταιρειών
ΤΕΑΥΕΤ:	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Εμπορίου Τροφίμων
ΤΕΥΦΕ:	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών
ΤτΕ:	Τράπεζα της Ελλάδος
ΤΧΣ:	Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
ΥΠΕΚΑΚΑ:	Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΦΕΚ:	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
ΦΚΑ:	Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης

Εισαγωγή

Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα είναι ίσως ο σημαντικότερος θεσμός κοινωνικής αλληλεγγύης και αναδιανομής του εισοδήματος.

Η Διεθνής κρίση χρέους στην οποία ενεπλάκη η Ελλάδα από το 2009 εμφανίστηκε πρωτίστως με μακροοικονομικό πρόσωπο και έπληξε σοβαρά το ΣΚΑ, μη μπορώντας πια να ελπίζει σε χρηματοδότηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.¹ Παράλληλα, η οικονομική ύφεση που κλόνισε συθέμελα το διανεμητικό σύστημα (PAYG), μειώνοντας τις εισφορές λόγω ανεργίας και αυξάνοντας τις απαιτήσεις για κοινωνική προστασία οδήγησαν το σύστημα σε χρεωκοπία (Στεργίου, 2015). Άλλωστε:

Τα βασικά μεγέθη της κρίσης: μεγέθυνση, απασχόληση, ανεργία, συρρίκνωση παραγωγικού συστήματος, αβεβαιότητα, ελλείμματα, δημόσιο χρέος, συρρίκνωση επενδύσεων επηρεάζουν άμεσα το ασφαλιστικό και η συνεχής κυκλική αλληλεπίδραση μεταξύ κρίσης και ασφαλιστικού συνέτεινε στο αδιέξοδο. (Γιαννίτης, 2016, σ.25)

Το χρέος του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί τον ένα από τους τρεις παράγοντες πτώχευσης της χώρας (οι άλλοι δύο είναι το έλλειμμα του Κρατικού Προϋπολογισμού και το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών). «Τα αίτια που οδήγησαν στο αδιέξοδο ήταν πολλά, σε συνδυασμό με τον άκρατο λαϊκισμό των Κυβερνήσεων προς άντληση βραχυχρόνιων πολιτικών πλεονεκτημάτων, σε αगाστή συνεργασία με τα εργατικά συνδικάτα.» (Νεκτάριος, 2016, σ.1).

Το 2010 κάτω από την πίεση του αυξανόμενου δημόσιου χρέους η Ελλάδα αναγκάστηκε να καταφύγει για οικονομική υποστήριξη στην «Τρόικα» (ΕΕπ, ΕΚΤ, ΔΝΤ). Η Τρόικα συμφώνησε με την παροχή οικονομικής στήριξης στην Ελλάδα επί τη βάσει όρων που υπεγράφησαν σε Μνημόνιο Συνεννόησης - MOU μεταξύ Ελληνικής Κυβέρνησης και Τρόικας («Θεσμοί» μετά το 2015). Προφανώς, στο μνημόνιο προβλέπονταν μεταρρυθμίσεις στο ΣΚΑ το οποίο από καιρό εμφάνιζε συμπτώματα μη

¹ Η δημοσιονομική κρίση εξελίσσονταν παράλληλα με την εξαιρετική μείωση του συνολικού πληθυσμού και ιδιαίτερος του εργατικού δυναμικού καθώς και με τη γήρανση του πληθυσμού που οδήγησε σε σημαντική αύξηση των συνταξιούχων. Η ενσκήψασα ύφεση επίσης είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση των εισφορών από 18 δις ευρώ στα 12 δις ευρώ σε σύνολο συνταξιοδοτικής δαπάνης 24 δις ευρώ κατ' έτος. (Symeonidis, 2016).

βιωσιμότητας και αφερεγγυότητας. Στη συνέχεια υπεγράφησαν άλλα δύο μνημόνια για τον ίδιο λόγο το 2012 και 2015 με ανάλογες συνέπειες.

Με την παρούσα εργασία που διαρθρώνεται σε πέντε μέρη όπως προαναφέρθηκε στην Περίληψη, γίνεται καταγραφή των ως άνω μεταρρυθμίσεων, περιγράφεται η σημερινή διαμόρφωση του ΕΣΚΑ και η προοπτική του. Τα δύο πρώτα μέρη αναφέρονται σε γενικά θεωρητικά στοιχεία, τα δύο επόμενα στην αναφορά και στο σχολιασμό μνημονιακών διατάξεων και εφαρμοστικών νόμων και το τελευταίο σε προτάσεις για διαμόρφωση βιώσιμου, αποτελεσματικού ΣΚΑ καταδεικνύοντας ότι υπάρχει διέξοδος από την στην κρίση του «ασφαλιστικού».

ΜΕΡΟΣ 1ο : Η Θεωρία της Κοινωνικής Ασφάλισης

Κεφάλαιο 1ο : Βασικές παράμετροι - Τυποποίηση

Η Κοινωνική Ασφάλιση επιδιώκει την κάλυψη απώλειας εισοδήματος από τυποποιημένους κινδύνους (ανεργία, ατύχημα, αναπηρία, θάνατος του προστάτη της οικογένειας, γήρας). Οι βασικές παράμετροι των ΣΚΑ σύμφωνα με τις οποίες τυποποιούνται είναι η χρηματοδότηση², το είδος των παροχών, ο τρόπος προσδιορισμού του ύψους της σύνταξης,³ η πυλωνική διαμόρφωση⁴, η διαχείριση, η προέλευση και ο τρόπος αξιοποίησης των πόρων (Υφαντόπουλος Γ. Ν., Μπαλούρδος Δ., Νικολόπουλος Κ. Β., 2009 αναφέρεται στο Συροκάκη, 2016). Στη τελευταία περίπτωση αυτή διακρίνονται τα παρακάτω συστήματα:

1. Το «Διανεμητικό» (P.A.Y.G) που στηρίζεται στη λογική της αλληλεγγύης των γενεών και προϋποθέτει για την αποτελεσματικότητά του πολλούς απασχολούμενους, πολλές εισφορές και υψηλή παραγωγικότητα (Samuelson). Η πλειονότητα των ασφαλιστικών συστημάτων της ηπειρωτικής Ευρώπης λειτουργούν στη βάση του διανεμητικού μοντέλου, εφόσον είναι το μόνο που παράγει την απαιτούμενη κοινωνική αλληλεγγύη (Θεοδωρουλάκης Μ., Κουμαριανός Β., 2012). Τα μεγέθη – δείκτες που επηρεάζουν τη βιωσιμότητα ενός διανεμητικού συστήματος εξαρτώνται από δημογραφικά μεγέθη και σχέσεις μεταφοράς εισοδήματος.⁵ Νομικά, όπως έχει κριθεί και από το ΕΔΔΑ οι υποχρεωτικές εισφορές σε ένα διανεμητικό σύστημα δεν αποτελούν περιουσία των ασφαλισμένων αλλά παρέχουν το δικαίωμα σε σύνταξη (άρθρο 17Σ), το

² Α. Δημόσιο, όπου συνήθως η χρηματοδότηση είναι τριμερής (εργοδότες, εργαζόμενοι και το Κράτος) και

Β. Ιδιωτικό, όπου η χρηματοδότηση γίνεται από εισφορές του ασφαλισμένου

Γ. Μεικτό, όπως είναι τα σύγχρονα ΣΚΑ των τριών πυλώνων

³ Της Προκαθορισμένης Παροχής (Defined Benefit), Της Καθορισμένης Εισφοράς (Defined Contribution), Της Νοητής Κεφαλαιοποίησης (Notional Funding), Της Ράντας Ζωής (Life Annuity), Του Ποσοστού Αναπλήρωσης & Υβριδικές Μορφές.

⁴ Α. Πρώτος πυλώνας είναι το κράτος. Το κράτος μεριμνά για τη χορήγηση καθολικά, υποχρεωτικά και ανεξάρτητα από ασφαλιστικές εισφορές, βασική σύνταξη.

Β. Δεύτερος πυλώνας είναι ένα σύστημα κρατικών ή κρατικός εποπτευόμενων Ασφαλιστικών - Επαγγελματικών Ταμείων που χορηγούν παροχές ανταποδοτικού χαρακτήρα στους ασφαλισμένους ανάλογα με το ασφαλιστικό τους ιστορικό και την επαγγελματική τους ιδιότητα.

Γ. Τρίτος πυλώνας είναι η αγορά των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

⁵ Συντάξεις/ΑΕΠ= $f (dr, er, tr, ir)$

Όπου:

dr=dependency ratio (λόγος εξάρτησης)

er=eligibility ratio (συνταξιοδοτική κάλυψη)

tr=transfer ratio (διανεμητικός λόγος μεταφοράς εισοδήματος)

ir=inactive ratio (ποσοστό μη απασχολούμενων)

ύψος της οποίας καθορίζεται από τις δυνατότητες και τη βιωσιμότητα του συστήματος. Ως εκ τούτου σήμερα, που έχει δημιουργηθεί οξύ δημογραφικό πρόβλημα, η διαγενεακή δικαιοσύνη φαίνεται να ανατρέπεται εις βάρος της νέας γενεάς.

2. Το «Κεφαλαιοποιητικό-ανταποδοτικό» (Funded), το οποίο στηρίζεται στην αρχή της ανταποδοτικότητας, μέσω της αξιοποίησης και της επένδυσης των εισφορών. Οι εργαζόμενοι πληρώνουν εισφορές που είναι περιουσία τους, για να εξασφαλίσουν τις δικές τους συντάξεις και μόνο αυτές. Η αποδοτικότητα αυτού του συστήματος δεν εξαρτάται από τις κοινωνικές συνθήκες ή το δημογραφικό, αλλά από την επέκταση και την κερδοφορία των εγχώριων και διεθνών χρηματαγορών και κατά κανόνα μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη σύνταξη, από το αναδιανεμητικό, ευνοώντας την ανάπτυξη. Επιτρέπει διάφορους βαθμούς κρατικής παρέμβασης και εποπτείας και η συμμετοχή μπορεί να είναι είτε υποχρεωτική είτε προαιρετική. Τέλος, ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα μπορεί να λειτουργήσει παράλληλα με ένα σύστημα βασικής-εθνικής σύνταξης. (Γιαννίσης, 2007)

Ειδικά η τελευταία δυνατότητα μπορεί να καλύψει τέσσερις αδυναμίες του κεφαλαιοποιητικού συστήματος.

- Το ασφαλιστικό κεφάλαιο μπορεί, μέσα από εσφαλμένες τοποθετήσεις ή λόγω του πληθωρισμού, να μειωθεί.
- Ο ασφαλισμένος ενδέχεται να επιλέξει να συνταξιοδοτηθεί πολύ νωρίς σε σχέση με το προσδόκιμο όριο ζωής.
- Κάποιος που βρίσκεται στην ηλικία για σύνταξη να μην έχει συγκεντρώσει (λόγω ανεργίας, π.χ.) αρκετές εισφορές, ώστε να διασφαλίσει μίαν αξιοπρεπή σύνταξη.
- Η μεταβατική περίοδος που είναι απαγορευτική, για την άμεση αντικατάσταση ενός διανεμητικού συστήματος από ένα κεφαλαιοποιητικό.

Κεφάλαιο 2^ο Ευρωπαϊκά Μοντέλα Κοινωνικής Ασφάλισης

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα με τις σημαντικές κοινωνικοπολιτικές αλλαγές ο καγκελάριος Bismarck δημιούργησε το πρώτο μοντέλο ΣΚΑ, «Μοντέλο Bismarck», με χαρακτηριστικό τη διατήρηση του εισοδήματος των εργαζομένων που διακόπηκε ή μειώθηκε από την επέλευση ενός ασφαλιστικού κινδύνου και χρηματοδότηση διμερή που οργανώνεται ανά επαγγελματική κατηγορία.

Το 1942 ο φιλελεύθερος βουλευτής Beveridge πρότεινε ένα άλλο μοντέλο ΣΚΑ «Μοντέλο Beveridge» με χαρακτηριστικό την εγγύηση ενός επιπέδου διαβίωσης για όλους τους πολίτες («δίχτυ ασφαλείας»). Το σύστημα διοικείται και με την ευθύνη του κράτους και οργανώνεται σε τρεις βασικές αρχές ομοιομορφίας.⁶

Βάσει αυτών διαμορφώθηκαν διαφοροποιημένα μοντέλα ΣΚΑ, όπως κατά Titmuss (1974, pp.145-146)⁷ και κατά Espring Andersen το 1990⁸

Κατά τους Leibfreid, Ferrera, Banoli στοιχειοθετείται και τέταρτο μοντέλο κοινωνικού κράτους το Νότιο Μοντέλο ή Μεσογειακό που συναντάται στις χώρες του Ευρωπαϊκού νότου Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία, λόγω πολλών κοινών όπως: γεωγραφική θέση, θρησκεία, πολιτική ιστορία, ελλιπή εκβιομηχάνιση, δημογραφική ανομοιομορφία, υποδοχή μεταναστευτικών ρευμάτων, μη ισόρροπη κατανομή προστασίας για όλους του ασφαλιστικούς κινδύνους, χαμηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών, ανομοιόμορφη κατανομή βαρών στις επιμέρους επαγγελματικές ομάδες και πελατειακές πρακτικές της Κοινωνικής Διοίκησης. (Κοντιάδης, 2008). Κατά τον Ferrera (1996) το νότιο μοντέλο περιλαμβάνει στοιχεία από το μοντέλο του Bismarck (κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική πρόνοια) και στοιχεία από το μοντέλο του Beveridge (στον τομέα της υγείας).

⁶ τα τρία «U»: Ομοιομορφία εισφορών και παροχών, (Uniformity of contributions and benefits)
Καθολική κάλυψη πληθυσμού (Universal coverage – κανένας ανασφάλιστος)
Ενιαία Οργάνωση (Unity of organization)

⁷ 1. Υπολειμματικό (residual welfare) όπου το κράτος πρόνοιας επεμβαίνει υποβοηθητικά στην περίπτωση που οι μηχανισμοί της ελεύθερης αγοράς δεν επιτυγχάνουν το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης
2. Βιομηχανικό (industrial – achievement) όπου οι παροχές είναι ανάλογες με την ασφάλιση της εργασίας (κυρίως Βίσμαρκ)
3. Θεσμικό διανεμητικό (industrial - redistributive) όπου υπάρχει καθολική κάλυψη των αναγκών με ευθύνη του κράτους (κυρίως Beveridge)

⁸ Α. Το φιλελεύθερο-αγγλοσαξωνικό (liberal). Κλασικά παραδείγματα είναι οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Αυστραλία.
Β. Το συντηρητικό-κορπορατιστικό (Conservative – corporatist). Συνδέεται με τις σύγχρονες μορφές του κορπορατισμού και συναντάται στις Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία, με λειτουργική εξάρτηση από την οικογένεια και τη θρησκεία.
Γ. Το κοινωνικο-δημοκρατικό (Social democratic). Συναντάται στις Σκανδιναβικές χώρες.

ΜΕΡΟΣ 2ο: Το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης πριν τα Μνημόνια

Κεφάλαιο 1^ο: Τύπος-Βασικά χαρακτηριστικά

Το ελληνικό κοινωνικό κράτος ανήκει στην τυπολογία του μοντέλου των νοτιοευρωπαϊκών χωρών. Η χρηματοδότησή του στηρίζεται στον άνισο καταμερισμό του φορολογικού βάρους στις διάφορες κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες. Σημαντικό ρόλο στην κάλυψη των κενών της κρατικής κοινωνικής πολιτικής διαδραματίζει η οικογένεια και τα λεγόμενα άτυπα δίκτυα φροντίδας.

Λειτουργούσε ως Προκαθορισμένης Παροχής Διανεμητικό Σύστημα (Defined Benefit Pay As You Go System-DB PAYG) με καταβολή εισφορών σε ασφαλιστικούς φορείς – ταμεία ανάλογα με τον επαγγελματικό δεσμό και παροχές από αυτά σε 12μηνη βάση (σήμερα - 14 μνη πριν) τις εξής: την κύρια σύνταξη, την δευτερεύουσα επικουρική, το «εφάπαξ» και το προνοιακό βοήθημα - Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (εφεξής “ΕΚΑΣ”). (Symeonidis, 2016)

Οι πόροι και τα έσοδα των ασφαλιστικών φορέων-ταμείων προέρχονταν από διάφορες πηγές ανάλογα το με το Ταμείο και τον επαγγελματικό κλάδο. Μείζον ζήτημα του ασφαλιστικού αποτέλεσε η δυνατότητα αυτοχρηματοδότησης των Ταμείων μέσω της αποτελεσματικής και αποδοτικής διαχείρισης της περιουσίας τους κάτι που κυριάρχησε στις ασφαλιστικές ρυθμίσεις στα τέλη της δεκαετίας του 1990.

Το ΣΚΑ διαρθρώνεται σε τρεις κύριους πυλώνες:

- Ο πρώτος πυλώνας καλύπτει το σύνολο των εργαζομένων, περιλαμβάνοντας σχεδόν όλα τα είδη των παροχών και στον οποίο αναλογεί το 99% του συνταξιοδοτικού συστήματος (Symeonidis, 2016, p.2).
- Ο δεύτερος πυλώνας περιλαμβάνει τα υποσύστημα της συμπληρωματικής ασφάλισης των επαγγελματικών ταμείων. Η δυνατότητα σύστασης

επαγγελματικών ταμείων κατοχυρώθηκε με τις ρυθμίσεις του ν. 3029/2002, που προέβλεπαν τη δημιουργία Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, που λειτουργούν ως ΝΠΔ, υπό την τριμερή επίβλεψη της Διεύθυνσης Πρόσθετης και Επαγγελματικής Ασφάλισης του ΥΠΕΚΑΚΑ της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (από το 2014) με πρόσθετη εποπτεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ).

- Ο τρίτος πυλώνας, λιγότερο αναπτυγμένος σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αφορά τα προγράμματα ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης (μέσω ατομικών ή ομαδικών ασφαλιστικών συμβολαίων).

Οι βασικοί νόμοι που εφαρμόστηκαν στην κοινωνική ασφάλιση πριν τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις των μνημονίων ήταν ο ν.1902/1990, 2084/1992, 3029/2002 και ο 3655/2008 σύμφωνα με τον οποίο οι Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης συγχωνεύτηκαν από 133 σε 13 υπό τη μορφή Ν.Π.Δ.Δ με αυτοτελή λειτουργία και διοίκηση. Στόχος του καθενός ήταν εκτός από τη βαθμιαία μείωση των ταμείων, η θεσμοθέτηση τυποποιημένης διαδικασίας υπολογισμού της σύνταξης, η ίση μεταχείριση ανδρών-γυναικών και η εξίσωση των ορίων συνταξιοδότησης για τους «νέους ασφαλισμένους» (μετά την 01.01.1993). (Symeonidis, 2016, p.3)

Η πρόβλεψη για επικουρική συνταξιοδοτική παροχή ξεκίνησε το 1930 βασισμένη στη νομοθεσία που προβλέπονταν αντίστοιχα για την κύρια σύνταξη και είχε σκοπό τη βελτίωση του επιπέδου της συνταξιοδοτικής παροχής. Η επικουρική συνταξιοδότηση εξελίσσονταν παράλληλα και διακριτά με την κύρια σύνταξη, με ξεχωριστές εισφορές εργοδότη-εργαζομένου και προϋπέθετε την συνταξιοδότηση από τον κύριο φορέα. Ωστόσο, ο κατακερματισμός των επικουρικών ταμείων δημιούργησε την ανάγκη δραστηκής μείωσής τους με σκοπό την αποτελεσματικότερη οργάνωση, παρακολούθηση και διαχείρισή τους. Τα πρώτα βήματα γίνονται με τον ν. 2084/1992 αλλά η μείωση επήλθε με το ν. 3655/2008, που επέφερε συγχώνευση των επικουρικών ταμείων σε νεοσύστατους φορείς, χωρίς όμως να έχει επιτευχθεί μέχρι το 2016 η ομογενοποίηση των διαφορετικών πληροφοριακών συστημάτων, λόγω του πολυκερματισμού και των διαφορετικών λογισμικών καταχώρησης των δεδομένων (Symeonidis, 2016, p.4).

Κεφάλαιο 2^ο: Ιδιαιτερότητες του Ελληνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης

Οι ιδιαιτερότητες του Ελληνικού ΣΚΑ σε συνδυασμό με την αδικαιολόγητη γραφειοκρατία, την διαφθορά, την αλόγιστη σπατάλη των πόρων, την εισφοροκλοπή, την εισφοροδιαφυγή και το πελατειακό σύστημα, το οδήγησαν να αντιμετωπίσει, ανυπεράσπιστο και χωρίς εφεδρείες την τελευταία δομική (δημοσιονομική, δημογραφική και αναπτυξιακή) και πιο σκληρή κρίση. Μερικές απ' αυτές που άμεσα ή έμμεσα συνέτειναν στις παθογένειες του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος ήταν : (Τσιούρας, 2016α)

1. Ήταν πολυδιασπασμένο — διαφορετικές οικονομικές δραστηριότητες καλύπτονταν από διαφορετικά ταμεία με διαφορετικούς κανονισμούς και καταστατικές διατάξεις αναφορικά με τη λειτουργία τους και τις παροχές. Η συμμετοχή σ' αυτό ήταν υποχρεωτική για όσους ασκούσαν οικονομική δραστηριότητα και δεν επιτρεπόταν η επιλογή ταμείου.

2. Ήταν κατά βάση κρατικό. Οι ΦΚΑ ήταν ΝΠΔΔ. Παράλληλα και συμπληρωματικά υπήρχαν τα ΤΕΑ (λίγα τον αριθμό), που είναι ΝΠΙΔ με έντονη εποπτεία από το κράτος, τα οποία με την κρίση παρουσιάζουν πρόβλημα βιωσιμότητας. Το σύνολο των συνταξιοδοτικών παροχών αποτελούσε ευθύνη του κράτους (πρώτος πυλώνας), χωρίς επιμερισμό κάποιου μέρους του βάρους αυτού στους άλλους πυλώνες. Επιβάλλονται υψηλές ασφαλιστικές εισφορές για την χρηματοδότηση του διανεμητικού συστήματος, χωρίς την δημιουργία επαρκών αποθεματικών (κεφαλαιοποίηση), ενώ τα αποθεματικά των ΦΚΑ συνδέονταν νομικά με τα Ελληνικά Ομόλογα και την ΤτΕ. (Συμεωνίδης, 2018). «Ακόμα και οι επικουρικές συντάξεις λειτουργούσαν με το διανεμητικό σύστημα κατά παγκόσμια αποκλειστικότητα.» (Νεκτάριος, 2016, σ.2)

3. Απορροφά μεγάλα ποσά κρατικής χρηματοδότησης για κάλυψη των ελλειμμάτων. «Ενώ η κρατική χρηματοδότηση στην ΕΕ κινείται γύρω από μια μέση τιμή

2,5% του ΑΕΠ, στην Ελλάδα έχει αυξηθεί από το 4,8% του ΑΕΠ το 2000 σε περίπου 9% το 2015 (το 58% των συνταξιοδοτικής δαπάνης).» (Νεκτάριος, 2016, σ.3)

4. Είναι αναδιανεμητικό και όχι αυτοχρηματοδοτούμενο. Η καταβολή εισφορών είναι υποχρεωτική και σε περίπτωση που δεν επαρκούν, τα περισσότερα ταμεία καλύπτονται από τον κρατικό προϋπολογισμό (Γιαννίτσης, 2016, σ.44).

5. Αποσκοπεί στην αναπλήρωση εισοδήματος ώστε ο συνταξιούχος να έχει ένα επίπεδο ζωής αντίστοιχο με αυτό που είχε όταν εργαζόταν, παρόλο που δεν είναι ανταποδοτικό. Παρόλο που το επιδιωκόμενο ποσοστό αναπλήρωσης από όλους τους πυλώνες είναι το 75%, «η Ελλάδα αποτελούσε μοναδική εξαίρεση, μεταξύ όλων των αναπτυγμένων χωρών, με υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης επί των εισοδημάτων των τελευταίων χρόνων, που ξεπερνούσαν το 100%» και υψηλή εισφοροδιαφυγή. (Νεκτάριος, 2016, σ.2)

6. Στους δημοσίους υπαλλήλους μέχρι πρόσφατα δεν γίνονταν κρατήσεις εισφορών οι οποίες εμφανίζονταν ως λογιστικές εγγραφές με τη λογική ότι το Δημόσιο ήταν και ο ασφαλιστικός φορέας. Ο ΟΓΑ χρηματοδοτείτο αποκλειστικά από «πόρους υπέρ τρίτων». Τα ταμεία των νομικών, των μηχανικών και άλλα, εκτός από τις εισφορές και την κρατική επιχορήγηση, είχαν και άλλους πόρους — ποσοστά από τον φόρο για τη μεταβίβαση ακινήτων ή τα παράβολα για την έκδοση οικοδομικής άδειας και άλλους «πόρους υπέρ τρίτων». Αλλά και στο Ταμείο των δημοσιογράφων δεν καταβάλλονταν εισφορές, το οποίο χρηματοδοτείτο εξ ολοκλήρου από το «αγγελιόσημο». Άλλα ταμεία, κατά σύμπτωση αυτά που είχαν την πιο ισχυρή συνδικαλιστική εκπροσώπηση (ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ), είχαν ειδική επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό πολλαπλάσια της αντίστοιχης των άλλων ταμείων. Σημειωτέον ότι και οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ μέχρι το 1999 δεν κατέβαλλαν εισφορές, αφού ακολουθούσαν την ίδια λογική του Δημοσίου.

7. Μια σημαντική αδυναμία της κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα είναι τα ασαφή όρια μεταξύ κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας. Πολλές φορές η πρώτη να επιτελεί προνοιακό έργο, που πρέπει να γίνεται μέσω του Κρατικού Προϋπολογισμού ,

σαν αποτέλεσμα πολιτικών αναδιανομής και κοινωνικής αλληλεγγύης, εκτός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Η πρόσβαση σε πρόωρες συνταξιοδοτήσεις και άλλους τρόπους πρόωρης αποχώρησης που προβλέπονταν πολλές φορές για προνοιακούς λόγους, επιβάρυναν ιδιαίτερα το ΣΚΑ⁹. Επίσης, ενώ καλύπτει μόνον όσους ήταν επαγγελματικά ενεργοί, υπάρχουν και άλλες μορφές «συντάξεων» προνοιακού χαρακτήρα (πολύτεκνοι, μητέρες ανηλίκων) που χορηγήθηκαν είτε με σκοπό την κοντόφθαλμη αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος και της ανεργίας είτε ως αμοιβή για υπηρεσίες στην πατρίδα (αγωνιστές Εθνικής Αντίστασης, ανάπηροι πολέμου κλπ.).

8. Η αναπροσαρμογή των συντάξεων γινόταν ετησίως, χωρίς ενιαίους κανόνες και σύμφωνα με Υπουργική απόφαση στηριζόμενη στο κάθε φορά κυμαινόμενο επιτόκιο αναφοράς.

9. Παρατηρείται έξαρση της αδήλωτης εργασίας τα τελευταία χρόνια που οδήγησε σε αύξηση της εισφοροδιαφυγής, λόγω:

- Των αθρόων εισροών παράτυπα εισερχομένων.
- Του εξαιρετικά υψηλού ποσοστού εισφορών (σχεδόν 45%) (Συμεωνίδης, 2018).

⁹ Σήμερα το 25% των συνταξιούχων να έχουν ηλικία μικρότερη των 65 ετών και να απορροφούν το 30% των συνολικών παροχών (περίπου 8 δισ. Ευρώ ετησίως), ενώ η μέση σύνταξη (περίπου 1.100 ευρώ) για αυτούς να είναι υψηλότερη σε σχέση με τους συνταξιούχους άνω των 65 ετών (μέση σύνταξη 850 ευρώ). (Νεκτάριος, 2016, σ.3)

Κεφάλαιο 3ο: Η κρίση της κοινωνικής ασφάλισης Διεθνώς και στην Ελλάδα

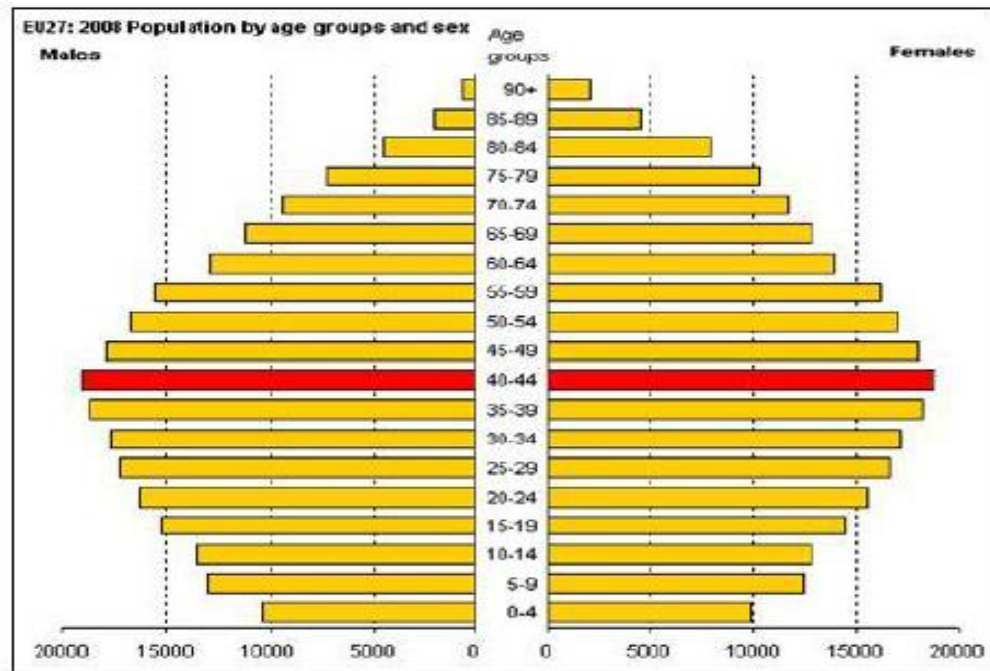
Από το 1973 και μετά, το πρότυπο επέκτασης της κοινωνικής πολιτικής αλλάζει. Οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης κυμαίνονται σε χαμηλότερα επίπεδα ενώ εμφανίζονται και προβλήματα όπως είναι η ανεργία, ο πληθωρισμός και τα ελλείμματα. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με τις πετρελαϊκές κρίσεις, τις δημογραφικές εξελίξεις και την πίεση για επιδόματα στήριξης, μείωσαν αφενός το παραγόμενο προϊόν των εισφορών και αφετέρου την ικανότητα των κρατών να χρηματοδοτήσουν με τους ίδιους ρυθμούς το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα και να διατηρήσουν τους ίδιους όρους συνταξιοδότησης.

Η Μελέτη του 2018 του Ageing Working Group της EPC αναφέρει ότι:

- Η γήρανση του πληθυσμού αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για την οικονομική σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών των χωρών μελών της ΕΕ.
- Η περαιτέρω μείωση του δημογραφικού λόγου εξάρτησης θα οξύνει το πρόβλημα.

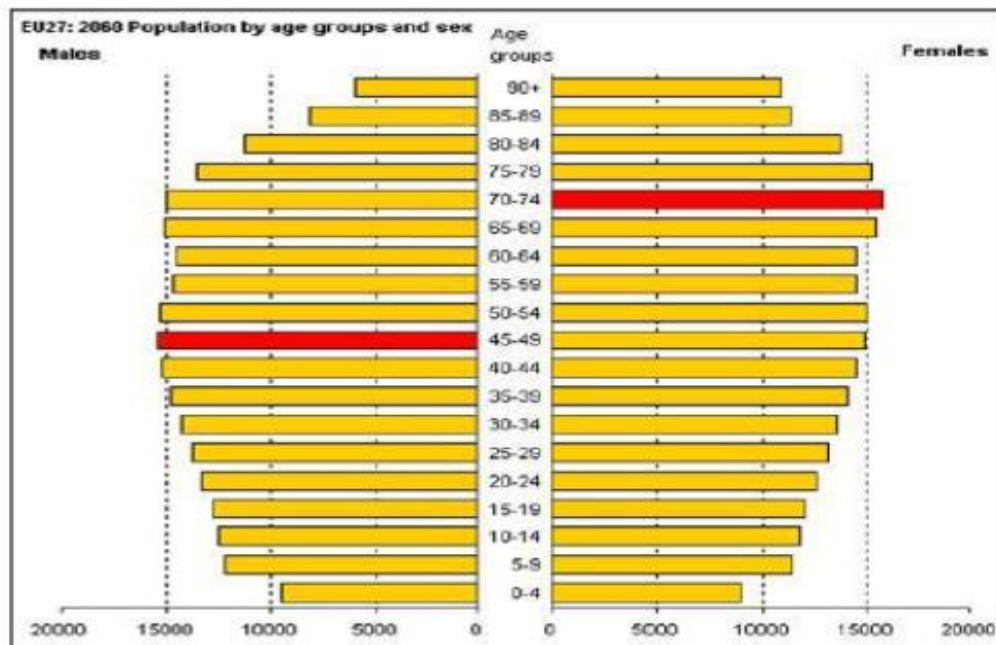
Στα παρακάτω διαγράμματα 1 και 2 φαίνεται για την ΕΕ η ισορροπημένη ηλικιακή πυραμίδα το 2008 και η αντιστροφή της ιδιαίτερα για τις γυναίκες το 2060 (ΕΕπ, «Πράσινη Βίβλος», 2010) .

Διάγραμμα 1 : Ηλικιακή Πυραμίδα 2008 ΕΕ 27

Πηγή : EPC

Διάγραμμα 2 : Ηλικιακή πυραμίδα 2060 ΕΕ 27

Πηγή : EPC

Οι κύριοι μεταρρυθμιστικοί άξονες που ακολουθούν οι διεθνείς οργανισμοί είναι δομικές μεταβολές όπως αυτές της δημιουργίας και της ενίσχυσης του δεύτερου και τρίτου πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης, με εφαρμογή κεφαλαιοποιητικών προγραμμάτων και αποτέλεσμα στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του ΟΟΣΑ, να παρουσιάζεται μεγάλη επιμειξία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων. Αξιοσημείωτο είναι ότι πατροπαράδοτα δημόσια συστήματα καθολικής κάλυψης ανέπτυξαν επιπλέον ένα ιδιωτικό συμπληρωματικό δίκτυο ασφαλίσεων. Αναπτύχθηκαν ομοίως πολιτικές που αφορούν στη δημιουργία και στην ενίσχυση του θεσμού των Επαγγελματικών Ταμείων με σκοπό την παροχή στους ασφαλισμένους των συμπληρωματικής προστασίας. Χορηγούν παροχές σε είδος ή σε χρήμα που καταβάλλονται περιοδικώς ή εφάπαξ ενώ όταν χορηγούν συνταξιοδοτικές παροχές λειτουργούν με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Παράλληλα με τις δομικές εφαρμόζονται και παραμετρικού τύπου μεταβολές όπως η χρονική παράταση τους εργασιακού βίου, η μείωση του ποσοστού αναπλήρωσης, ενώ η ενίσχυση των χρηματιστηριακών αγορών από τα ασφαλιστικά κεφάλαια (τρίτος πυλώνας) αποτελεί έμμεσο στόχο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαφοροποιήθηκε μερικώς δίνοντας έμφαση σε θέματα κοινωνικής προστασίας και περιορισμού της φτώχειας στην τρίτη ηλικία, μέσω πρόσθετων μέτρων επανένταξης τους στην αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισαβόνας και μετέπειτα «Ευρώπης 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, η χρηματοδότηση κοινωνικών προγραμμάτων από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) προέβλεπε την εκ των προτέρων αιρεσιμότητα κατάρτισης ΕΣΚΕ (Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013) στις οποίες εντάσσεται και η πολιτική της «Ενεργού Γήρανσης».¹⁰ (ΕΕπ, «Λευκή Βίβλος», 2012)

Παρ' όλα αυτά, η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 διεθνώς σε συνδυασμό με την αύξηση της τιμής του πετρελαίου, επηρέασαν και την ιδιωτική ασφαλιστική αγορά αναγκάζοντας τις κυβερνήσεις να χρηματοδοτήσουν τον τραπεζικό κλάδο από την φορολογία προκειμένου να τονωθούν οι επενδύσεις αποφεύγοντας μία βαθύτερη οικονομική κρίση. Συνεπώς, εντείνεται ο προβληματισμός για τον ευρύτερο ασφαλιστικό

¹⁰ Κύριες δράσεις της είναι η παροχή κινήτρων σε εργαζόμενους και εργοδότες για να διατηρούν και να προσλαμβάνουν τους ηλικιακά μεγαλύτερους, η κατάργηση κινήτρων και μορφών πρόωρης συνταξιοδότησης, η υιοθέτηση ανάλογων κινήτρων στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας για πρόσληψη ανέργων τρίτης ηλικίας, η προώθηση της πρόσβασης στην κατάρτιση και την ενίσχυση των εργασιακών συνθηκών για άτομα τρίτης ηλικίας.

κλάδο καθώς διαπιστώνεται ότι και ο ιδιωτικός τομέας της ασφάλισης στερείται ασφαλών επιχειρημάτων, ιδιαίτερα όταν επιδιώκεται η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα στα ασφαλιστικά συστήματα.

Κεφάλαιο 4^ο: Η κρίση του 2008 και ο κλυδωνισμός του Ελληνικού Ασφαλιστικού Συστήματος

Οι εξωγενείς παράγοντες που συνέβαλλαν στην κρίση είναι ενδεικτικά:

- i. Η γήρανση του πληθυσμού.
- ii. Η υπογεννητικότητα.
- iii. Η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης.
- iv. Η ανεργία.
- v. Το δημόσιο χρέος.

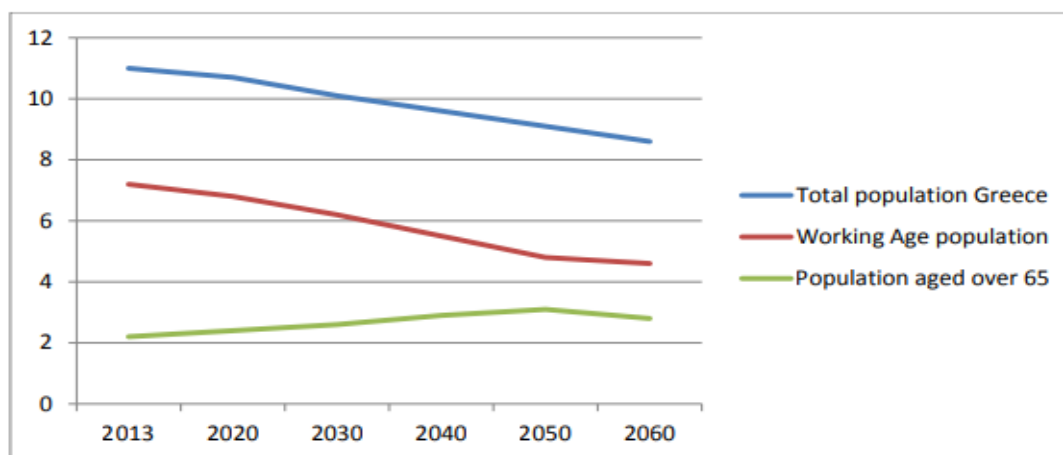
Πολύ πριν το 2008 - από το 1994 - η δημόσια συνταξιοδοτική δαπάνη αυξάνονταν σταδιακά φθάνοντας το 2009 το 13,5% του ΑΕΠ, γεγονός που οδήγησε μαζί με το δημογραφικό πρόβλημα και την πολιτική αδράνεια στη σημερινή δημοσιονομική κρίση του ασφαλιστικού συστήματος.

Τα ελλείμματα των ασφαλιστικών φορέων από οποιαδήποτε αφετηρία καλύπτονταν ουσιαστικά από το Κρατικό Προϋπολογισμό ως δημόσιες δαπάνες, είτε με δημιουργία αποθεματικού ταμείου, είτε με αύξηση της φορολογίας, αύξηση των εισφορών ή περικοπή άλλων δημόσιων δαπανών. Η κατάσταση χειροτέρευε από την πολιτική των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων και από την εισδοχή στο σύστημα ασφαλισμένων με μειωμένες εισφορές. Η εισφοροδιαφυγή, η μαύρη εργασία, η μετανάστευση στο εξωτερικό γίνονται δικλίδες αποφυγής ενός συστήματος που ξεπερνά πλέον τα όριά του. Το ασφαλιστικό είχε φτάσει σε ένα σημείο που κάθε απόπειρα για βελτίωση του συστήματος με τα ίδια του τα εργαλεία ήταν καταδικασμένη να οδηγή σε νέες περικοπές. Υπό σκέψη λοιπόν, τίθεται το διανεμητικό ασφαλιστικό σύστημα αφού αντικατοπτρίζει μια θεμελιακή σύγκρουση στο εσωτερικό της κοινωνίας μεταξύ αυτών που παράγουν και αυτών που δεν παράγουν και την σταδιακή υιοθέτηση κεφαλαιοποιητικής διάστασης. Η λύση πρέπει να αναζητηθεί στην ανάπτυξη και στην διεύρυνση του αριθμού των εμπλεκομένων, στην ισχυροποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και όχι στη επιβίωσή τους μέσω επιβάρυνσης του ασφαλιστικού, στον

έλεγχο της εισφοροδιαφυγής και στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης στο Κράτος μέσα από όλο και περισσότερο ανταποδοτικές πολιτικές. (Γιαννίτης, 2016, σελ.41-42, 97-109).

Σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας σε ένα PAYG σύστημα η γήρανση του πληθυσμού, που για την Ελλάδα αποτυπώνεται σχηματικά παρακάτω. Στο Διάγραμμα 3 φαίνεται ότι η μείωση του συνολικού πληθυσμού κατά 22,5%, σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής οδηγεί σε αύξηση του λόγου εξάρτησης της τρίτης ηλικίας (65+/15-64) και του λόγου μεταφοράς (μέση σύνταξη/ μέσο ακαθάριστο εισόδημα) και σε μείωση του δημογραφικού λόγου εξάρτησης (Ασφαλισμένοι/Συνταξιούχοι).

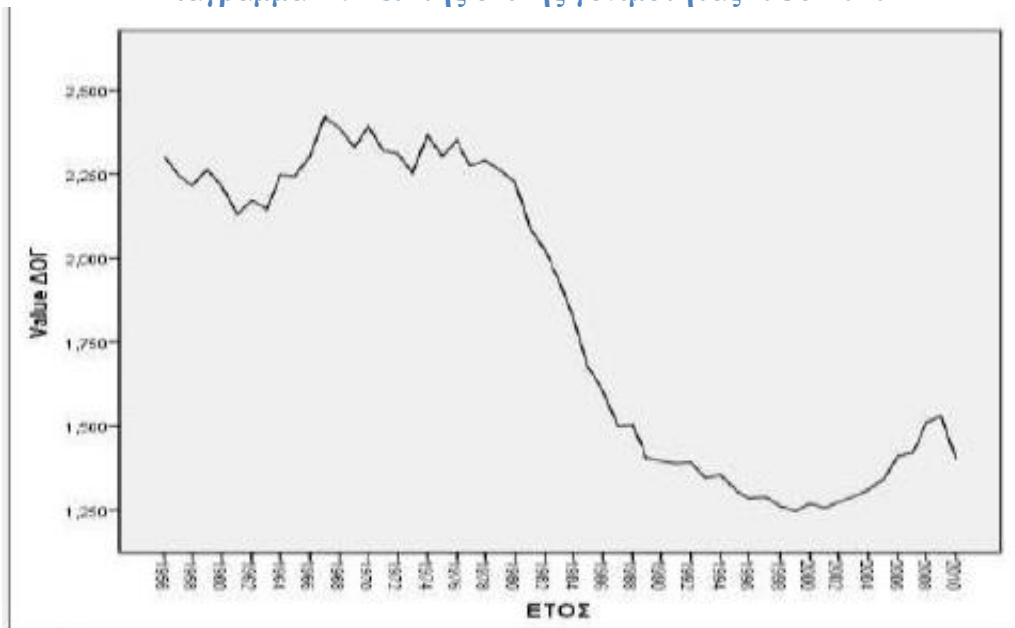
Διάγραμμα 3 : Δημογραφική εξέλιξη στην Ελλάδα από 2013 έως 2060

(Πηγή: Symeonidis, 2016)

Στο διάγραμμα 4 καταγράφεται η απότομη πτώση του δείκτη ολικής γονιμότητας μετά την μεταπολίτευση με εξαίρεση την περίοδο της επεκτατικής δημογραφικής πολιτικής 2004-2009 και την πτωτική τάση μετά την κρίση του 2009.

Διάγραμμα 4 : Δείκτης ολικής γονιμότητας 1956-2010

Πηγή: Ι.ΝΕ-Γ.Σ.Ε.Ε

Πίνακας 1 : Προσδοκώμενο όριο ζωής

Ελλάδα		Προσδοκώμενη Ζωή κατά φύλο και ηλικία 1961-2009					Μεταβολή (%)2009/1960
Φύλο-Ηλικία	1960	1970	1980	1990	2000	2009	
Ανδρες							
0	67,3	70,1	72,2	74,6	75,4	77,6	15,3
25	48	49,3	49,7	51,2	51,6	53,5	11,5
45	29,4	30,5	30,9	32,4	32,8	34,7	18
65	13,4	13,9	14,6	15,7	16,2	17,9	33,6
Γυναίκες							
0	70,4	73,6	76,6	79,4	80,5	82,9	17,8
25	50,7	52,2	53,5	55,6	56,3	58,4	15,2
45	31,7	33	34,1	36,1	36,8	38,9	22,7
65	14,7	15,3	16,7	17,9	18,3	20,4	38,8

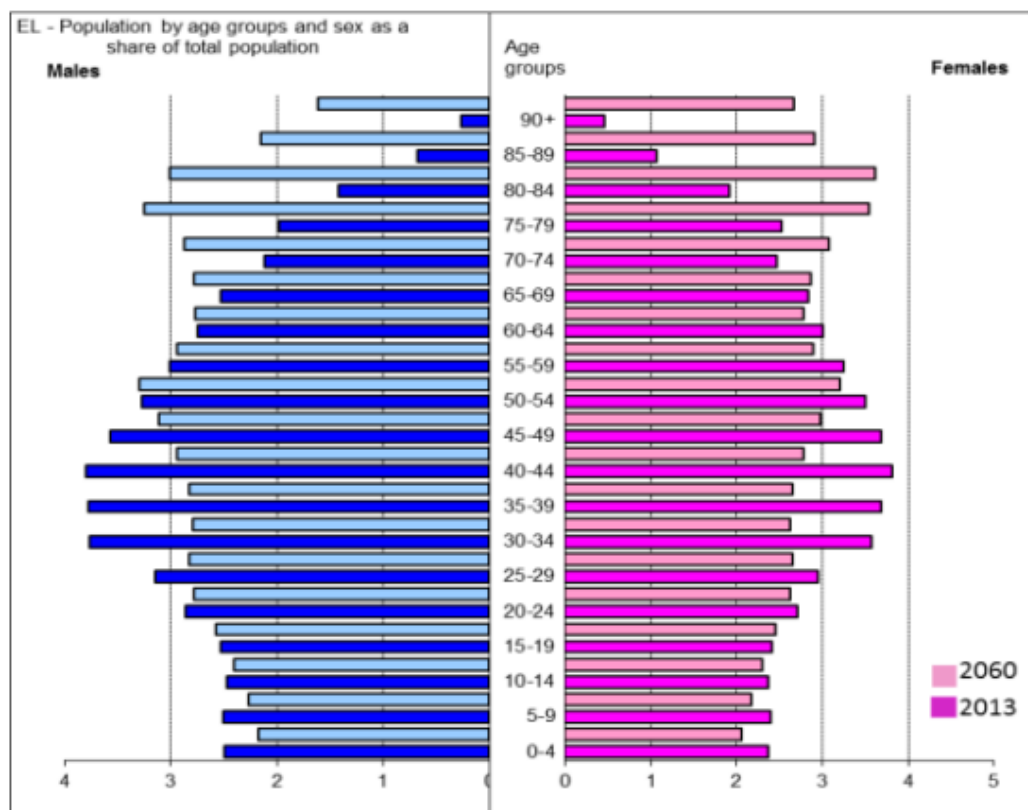
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ και ΠΟΥ, Πίνακες Επιβίωσης, 1960-2010

Πηγή Ε.Λ.Σ.Τ.Α.Τ

Ο Πίνακας 1 δείχνει ότι σε διάρκεια 50 χρόνων (1960-2009) η προσδοκώμενη διάρκεια ζωής αυξήθηκε κατά δέκα έτη για τους άνδρες και 12 για τις γυναίκες.

Στο παρακάτω διάγραμμα 5 γίνεται σαφής η γήρανση του πληθυσμού στην Ελλάδα και η αντιστροφή της ηλικιακής πυραμίδας με πρόβλεψη μετατόπισης των πολυπληθέστερων ηλικιών το 2060, στα 80 και 55 μοιρασμένα για τους άντρες και 85 για τις γυναίκες.

Διάγραμμα 5 : Ηλικιακή πυραμίδα Ελλάδα ανά φύλο 2013 και 2060

(Πηγή: Eurostat)

Ο έτερος εξωγενής ανασταλτικός παράγοντας που έγινε αισθητός με την κρίση είναι η ανεργία. Στον πίνακα 2 φαίνεται η ανοδική πορεία του δείκτη ανεργίας από το 1998 μέχρι το 2012, από το 11,1% στο 24,3%.

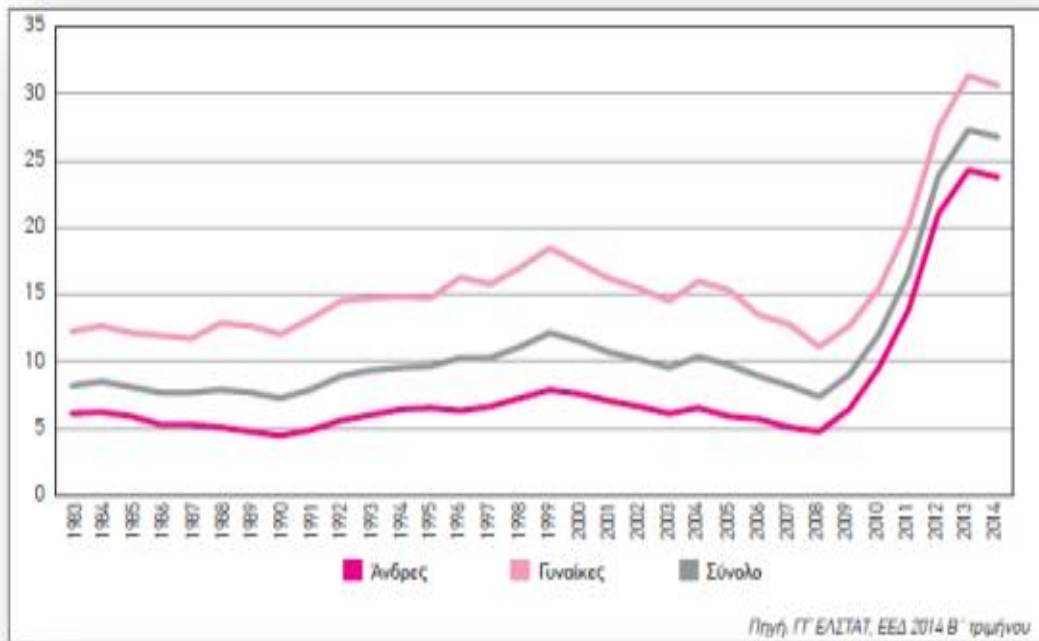
Πίνακας 2 : Δείκτης ανεργίας 1998-2012

Δείκτης Ανεργίας στην Ελλάδα	
Έτος	Δείκτης Ανεργίας (%)
1998	11,1
1999	12
2000	11,2
2001	10,7
2002	10,3
2003	9,7
2004	10,5
2005	9,9
2006	8,9
2007	8,3
2008	7,7
2009	9,5
2010	12,6
2011	17,7
2012	24,3
Source of Data:	Eurostat
Last update:	31.10.2013

Πηγή: I.N.E-Γ.Σ.Ε.Ε

Στο Διάγραμμα 6 φαίνεται η αύξηση της ανεργίας από το 2009-2014 στο σύνολο του πληθυσμού 27%, στους άντρες 24% και στις γυναίκες 31%.

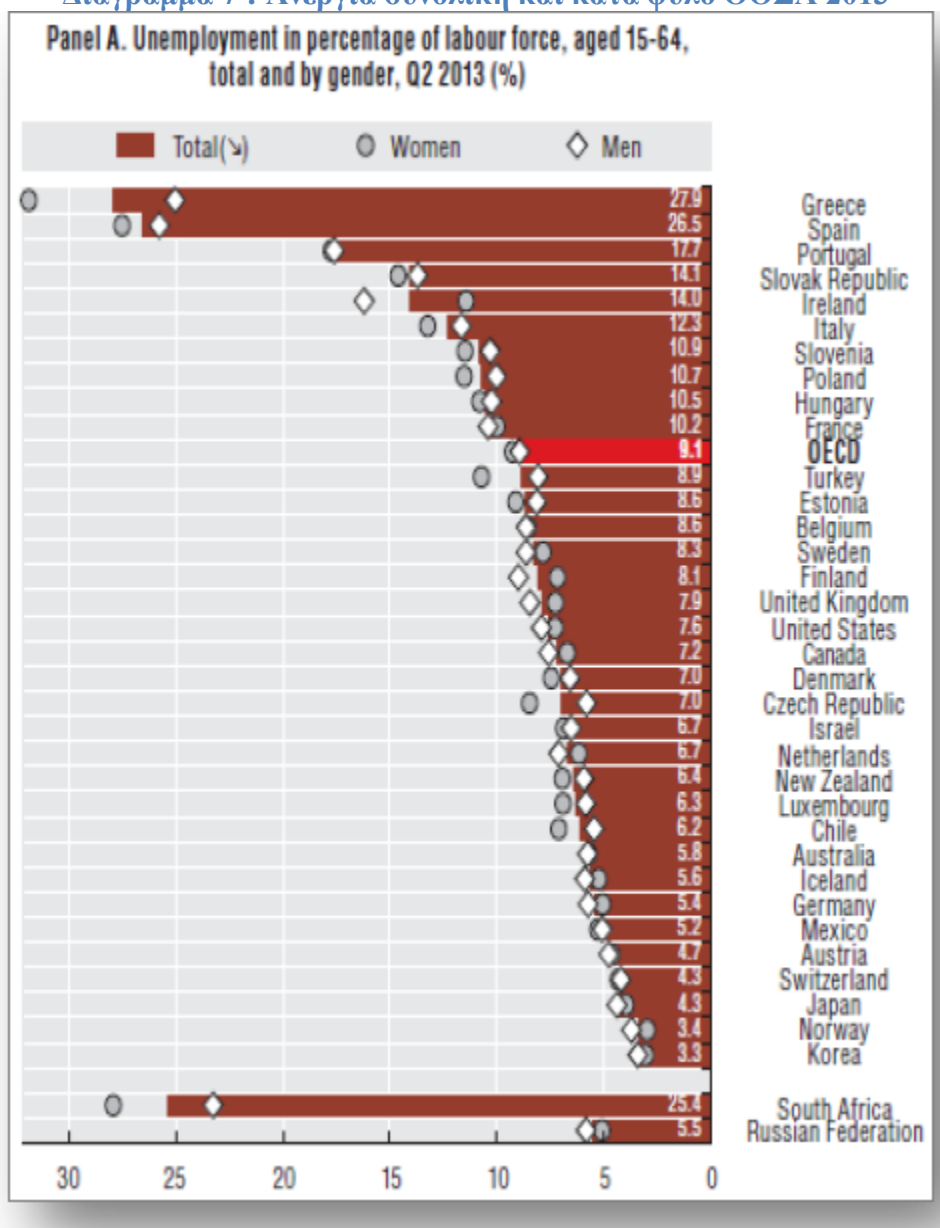
Διάγραμμα 6 : Ανεργία συνολική και κατά φύλο 2014

Πηγή: Ε.Λ.Σ.Τ.Α.Τ, 2014

Στο διάγραμμα 7 φαίνεται η ανεργία στην Ελλάδα το 2013 να είναι η μεγαλύτερη των χωρών του ΟΟΣΑ (27,9%) με των γυναικών να ξεπερνά το 31%.

Διάγραμμα 7 : Ανεργία συνολική και κατά φύλο ΟΟΣΑ 2013

(Πηγή ΟΟΣΑ)

Εκτός των εξωγενών, οι ενδογενείς παράγοντες αφορούν στον ασφαλιστικό χώρο, τον επηρεάζουν και απεικονίζουν τη διαχρονική συσσώρευση προβλημάτων τα οποία αναπτύχθηκαν μέσα στο σύστημα εξ αιτίας πολιτικών παρεμβάσεων και διοικητικών αδυναμιών της ασφαλιστικής διοίκησης. Τα σημαντικότερα ενδογενή αίτια (Κατακερματισμός, Πολιτικές παρεμβάσεις, Αδράνεια, Εισφοροδιαφυγή, Άρνηση Πληρωμής, Έλλειψη Στελεχών, μηχανοργάνωσης, οικονομικής διαχείρισης, μητρώου

ασφαλισμένων κλπ) αποτελούν γενικότερα προβλήματα της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Ιδιαίτερα η ανελαστική υιοθέτηση νέων τεχνολογιών διαχείρισης και το αναξιοκρατικό σύστημα στελέχωσης των Ταμείων, με την παντελή έλλειψη αναλογιστικών υπηρεσιών, οδήγησαν σε μία αποσπασματική, αναποτελεσματική και ανεπαρκή διοικητική δομή (Υφαντόπουλος Γ. Ν., Μπαλούρδος Δ., Νικολόπουλος Κ. Β., 2009).

Μια ιστορική αναδρομή στο πρόσφατο ασφαλιστικό παρελθόν της Ελλάδας που έκανε ο διαδικτυακός ραδιοφωνικός σταθμός amagi, επισημαίνει τα εξής: (Τσιούρας, 2016β):

Αναφορές στην Ελλάδα για «αναλογιστικά ελλείμματα» ή άλλου είδους προβλήματα στο ασφαλιστικό σύστημα δύσκολα θα βρει κανείς πριν το 1999. Για πρώτη φορά το 1999 προσπάθησε ο Στέφανος Μάνος να μιλήσει για τα προβλήματα που ένα καθαρό μάτι μπορούσε ήδη να διακρίνει. Λίγο αργότερα το 2004, στο βιβλίο του «Βαμπίρ και Κανίβαλου», ο Μίμης Ανδρουλάκης παρουσίασε με μια εναργή μεταφορά τη βασική δομική αδυναμία του αναδιανεμητικού συστήματος, το οποίο οδηγούσε στη σύγκρουση και όχι στην αλληλεγγύη των γενεών.

Πιο πριν, το 1992, είχε γίνει η πρώτη συστηματική αντιμετώπιση του ασφαλιστικού συστήματος με το ν. 2084/1992 «Νόμο Σιούφα». Ο νόμος αυτός έλυσε διάφορα ζητήματα που έφερνε η παρουσία πολλών ταμείων και έθεσε γενικούς κανόνες για τη διαχείρισή τους. Ένας από αυτούς είχε άδοξο τέλος: όριζε ότι κάθε απόφαση με δημοσιονομικό αντίκτυπο έπρεπε να συνοδεύεται και να αιτιολογείται υποχρεωτικώς με αναλογιστική μελέτη.

Τον Ιούνιο του 1997 η «Έκθεση Σπράου», υπογράμμισε τις δομικές αδυναμίες του συστήματος και την επερχόμενη χρεοκοπία του κυρίως λόγω της μεταβολής της ηλικιακής πυραμίδας. Η βασική πρόταση που προέκυπτε και ενσωματώθηκε στο «Σχέδιο Γιαννίτση» ήταν η αύξηση των ορίων ηλικίας και των συντάξιμων ετών. Η «μαζική λαϊκή αντίδραση», πάγωσε οποιαδήποτε μεταρρύθμιση στο Ασφαλιστικό.

Ενώ οι αυξήσεις εξακολουθούσαν να χορηγούνται αφειδώς (φυσικά χωρίς αναλογιστικές μελέτες — βλ. χαρακτηριστικά νόμο 3620/2007 «Αύξηση συντάξεων Δημοσίου από το έτος 2007 και άλλες διατάξεις»), δεν υπήρχε βήμα για οποιονδήποτε

τολμούσε να αμφισβητήσει τη σταθερότητα του συστήματος ή να προβλέψει το δυσοίωνο μέλλον.

Κατά του «Νόμου Πετραλιά» (ν. 3655/2008) υπήρξαν επίσης αντιδράσεις, ο οποίος παρόλο που ενοποίησε ασφαλιστικά ταμεία, δεν έθιξε όμως τη λογιστική και οικονομική τους αυτοτέλεια, και επέφερε ήσσονες αλλαγές στις σχέσεις κύριας και επικουρικής σύνταξης, στα όρια ηλικίας κλπ.

Η ανεμελιά που μας προσέφερε η θωρακισμένη οικονομία των αρχών του 2009 αντικαταστάθηκε από τον πανικό της κρίσης που ακολούθησε.

ΜΕΡΟΣ 3ο: Μνημόνια-Μεταρρυθμίσεις

Κεφάλαιο 1ο: Η πορεία προς το αναπόφευκτο-Μνημόνια

Η κρίση δημόσιου χρέους στην Ελλάδα συνέδεσε το ΕΣΚΑ με την πορεία και την αντοχή της εθνικής οικονομίας, «γιατί το ασφαλιστικό δεν ήταν απλώς το αποτέλεσμα, αλλά και παράγοντας που συνπροσδιόρισε σε σημαντικό βαθμό την κρίση» (Γιαννίτης, 2016, σ.39). Κατά συνέπεια, οδήγησε σε μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που συνέβαλαν άμεσα στην περιστολή των δημοσίων δαπανών, ενώ συγχρόνως δημιούργησε κίνητρα για διαρθρωτικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις.

Οι αφετηριακές οικονομικές επιλογές απέναντι στην κρίση είναι δύο. Η μία και ίσως κυρίαρχη δέχεται ότι η επιστροφή της ευημερίας αποτελεί όρο για τη διατήρηση του επιπέδου των παροχών. Η άλλη αντιτείνει ότι η οικονομική κρίση δεν θα πρέπει να μεταφράζεται με μείωση της προστασίας, όταν η ανάγκη γι' αυτή είναι εμφανώς μεγαλύτερη. Ή ακόμη καλύτερα η κοινωνική ασφάλιση είναι όπλο κατά της κρίσης, τρόπος εξόδου από την ύφεση. Μια συμβιβαστική λύση που θα απέφευγε πιθανόν την απολυτότητα των δύο ως άνω επιλογών και θα σεβόταν, σε κάποιο βαθμό, τις κοινωνικές προτεραιότητες, θα ήταν ο ορισμός ορισμένων απαράβατων ορίων κάτω από τα οποία δεν θα επιτρεπόταν η πτώση του επιπέδου των παροχών. (Στεργίου, 2015, σελ.1-2)

Στο πλαίσιο αυτό, η βασική αρχή της οποίας μεταρρύθμισης του «ασφαλιστικού» είναι ότι οι συντάξεις θα πρέπει να είναι βιώσιμες και επαρκείς. Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στους δύο αυτούς δηλωμένους στόχους εντείνεται, ενώ καθίσταται δυσκολότερος ο συμβιβασμός τους. Το δημόσιο σύστημα τείνει να περιοριστεί στην εγγύηση ελάχιστων (κοινωνικών) παροχών, ενώ η διατήρηση του κεκτημένου επιπέδου διαβίωσης εγκαταλείπεται εφεξής κυρίως στον ιδιωτικό τομέα (επαγγελματικά ταμεία, αγορά).

Το 2010 για την υλοποίηση των προαναφερθέντων και κάτω από την πίεση του αυξανόμενου δημόσιου χρέους, η Ελλάδα αναγκάστηκε να καταφύγει για οικονομική υποστήριξη στην Τρόικα.

Κεφάλαιο 2ο: Νόμος 3845/06.05.2010 (65 Α΄) ¹¹- 1^ο Μνημόνιο

Γενικά

Το Μάιο του 2010 ψηφίστηκε ο νόμος 3845 (ΦΕΚ 65 Α΄) ο οποίος ενσωματώνει στο Ελληνικό Δίκαιο τους όρους του 1^{ου} Μνημονίου Συνεργασίας της Ελληνικής Κυβέρνησης με την Τρόικα προκειμένου να χρηματοδοτηθεί από τον ΕΜΣ (εφεξής «1^ο Μνημόνιο»).

Στο πλαίσιο αυτό τον Ιούλιο του 2010, με το νόμο 3863 (115 Α΄) ¹² ψηφίστηκαν τα κύρια μέτρα και οι μεταρρυθμίσεις που απέρρεαν από τον ν.3845/10 και αφορούσαν το ασφαλιστικό σύστημα, με τα οποία δραστηκές αλλαγές επήλθαν στην κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα. Πρόσθετες ρυθμίσεις ως απόρροια του 1^{ου} μνημονίου καθώς και του ΜΠΔΣ 2012-2015 (ν.3985/11, ν. 3986/11), θεσπίστηκαν με έτερους νόμους. Στο σύνολό τους οι σημαντικότερες και πιο emblematicές καταγράφονται κατά νόμο για όλα τα μνημόνια, στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» (Κουμαριανός, 2012).

Σε δημοσίευση του Συμεωνίδη (2016, pp.8-9) στο Social Protection and Labor της Παγκόσμιας Τράπεζας οι κυριότερες παρεμβάσεις αφορούν στα παρακάτω:

1.Νέος τρόπος υπολογισμού θεσπίστηκε για την κύρια σύνταξη. Αποτελείται από δύο μέρη που βρίσκονται σε λειτουργική κα οργανική ενότητα και η καταβολή τους γίνεται ενιαία από τον ασφαλιστικό φορέα:

- Την βασική που λειτουργεί ως κοινωνικό «δίκτυ ασφαλείας» και χορηγείται σε 12μηνη βάση.
- Την ανταποδοτική που υπολογίζεται ως το αποτέλεσμα του ποσοστού αναπλήρωσης του συνόλου του ασφαλιστικού βίου επί τις μέσες συνολικές συντάξιμες αποδοχές. Στο παρελθόν ο ετήσιος ρυθμός συσσώρευσης ανερχόταν στο 2 με 3% ενώ τώρα στο 0,8 με 1,5% μειώνοντας τη γενναιοδωρία του συστήματος με σκοπό την

¹¹ «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο»

¹² «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις»

διασφάλιση της βιωσιμότητάς του, την παροχή κινήτρων για παραμονή στην εργασία και να μη χάνεται ούτε μια μέρα ασφάλισης.

2. Η θεσμοθετημένη ηλικία συνταξιοδότησης μέχρι τότε ανερχόταν το πολύ στα 65 χρόνια με μέση ηλικία όχι πάνω από τα 62, ενώ τώρα αποφασίστηκε στα 65 χρόνια για άνδρες και γυναίκες. Τα όρια αυτά ανακαθορίζονται κατά τη μεταβολή του προσδόκιμου ζωής του πληθυσμού της χώρας, με σημείο αναφοράς την ηλικία των 65 ετών, με ισχύ από 1.1.2021 και κατά την πρώτη εφαρμογή της, λαμβάνεται υπόψη η μεταβολή της δεκαετίας 2010 έως και 2020. Από 1.1.2024 τα ανωτέρω όρια ανακαθορίζονται ανά τριετία.

3. Η τιμαριθμική αναπροσαρμογή της σύνταξης θα γίνεται στη βάση συντελεστή που θα διαμορφώνεται κατά 50% από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά 50% από τη μεταβολή Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν θα υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του ΔΤΚ.

4. Η πλήρης περίοδος συνταξιοδότησης ανέρχεται σε 40 χρόνια, ενώ πριν στα 35 χρόνια.

5. Ο υπολογισμός των συντάξεων προβλέπεται να γίνεται στο σύνολο του ασφαλιστικού βίου και όχι όπως πριν στα τελευταία 10 έτη. Με αυτό τον τρόπο δίνεται κίνητρο αφενός να δηλώνεται η εργασία και αφετέρου να δηλώνονται τα πραγματικά εισοδήματα αφού έτσι θα προκύπτει υψηλότερη σύνταξη.

6. Αλλαγές επήλθαν και στον δημόσιο τομέα, αφού οι δημόσιοι υπάλληλοι που θα προσλαμβάνονταν μετά την 01.01.2011 θα ασφαλιζόνταν στον ίδιο φορέα με τους υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα (ΙΚΑ).

7. Όλες οι συντάξεις αναπηρίας θα επανεξετασθούν μια προς μια από ειδική επιτροπή, καθόσον πολλά λάθη έχουν διαπιστωθεί.

8. Η πιο σημαντική πρόταση του νόμου ωστόσο καθορίζει ότι μεταξύ 2009, που η συνταξιοδοτική δαπάνη ανήλθε στο 13,5% του ΑΕΠ και του 2060 η αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης ως ποσοστού του ΑΕΠ να μην ξεπερνά το 2,5%. Σε περίπτωση που μελέτες που θα καταρτίζονται από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή (ΕΑΑ) κάθε δύο (τρία μετά το 2016) χρόνια δείχνουν το αντίθετο, σχετικές παράμετροι του συνταξιοδοτικού συστήματος θα τροποποιούνται ώστε η ως άνω αύξηση να μην ξεπερνά τον ως άνω τεθέντα στόχο. Η διάταξη αυτή κάνει το σύστημα αυτό-διορθούμενο, «με αυτόματους σταθεροποιητές», έτσι ώστε μελλοντικά να αποφεύγονται μακροχρόνιες νομικές διαδικασίες στην κατεύθυνση βιωσιμότητας του συστήματος.

9. Τον Δεκέμβριο του 2011, σε εφαρμογή του άρθρου 7 του ν.3863/10, καταρτίστηκε η επικαιροποίηση της λίστας των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων. Στοχεύοντας να μειώσει σημαντικά την κάλυψη σε όχι περισσότερο από το 10% των εργαζομένων, με τη νέα λίστα να περιέχει σχεδόν 30% λιγότερους εργαζομένους.

Σχόλια-Παρατηρήσεις (μέχρι 2010)

A. Με τις ρυθμίσεις του 1^{ου} μνημονίου (και πριν αυτές του 2^{ου}) τίθενται οι βάσεις για αλλαγή πλευσης με αποτέλεσμα η δημοσιονομική προσαρμογή να τέμνει οριζόντια όλες τις λειτουργίες της κοινωνικής ασφάλισης και να μην διευθετείται αποκλειστικά με βάση τις κοινωνικές προτεραιότητες και ανάγκες. Κάτι τέτοιο διαφαίνεται από το ότι:

1. Προβλέπεται πλαφόν στην κρατική συμμετοχή αφού το ύψος των δαπανών του 1^{ου} πυλώνα, προβαλλόμενο έως το έτος 2060, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 16% του ΑΕΠ.

2. Η βασική σύνταξη, που αποτελεί στοιχείο τύπου «Beveridge», δεν αναλογεί σε ασφαλιστικές εισφορές και χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό με προσφυγή στην εθνική αλληλεγγύη, θα προσδιορίζεται με βάση τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας κι όχι με βάση τις ανάγκες των συνταξιούχων. Θα αναπροσαρμόζεται όπως προαναφέρθηκε ενιαία στη βάση συγκεκριμένου συντελεστή. Ο

συντελεστής αυτός ενδέχεται σε περιόδους ύφεσης να είναι αρνητικός, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η αποτελεσματικότητα της βασικής σύνταξης να υπηρετεί τη διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης.

3. Προβλέπονται μηχανισμοί αυτόματης αναπροσαρμογής του συστήματος με όρους δημογραφικούς και δημοσιονομικούς. Η προσαρμογή των παροχών στις τρέχουσες εισφορές μεταφέρει το πρόβλημα της βιωσιμότητας στους ίδιους τους ασφαλισμένους με αυτόματο τρόπο, αφού τα ελλείμματα αντιμετωπίζονται με αυτόματη μείωση των παροχών. Κατά μια άλλη άποψη «σε περίοδο κρίσης, οι μηχανισμοί αυτοί μπορεί να λειτουργούν αντίστροφα, ως «αποσταθεροποιητές της οικονομίας» (automatic destabilizers,) επιβεβαιώνοντας σ' αυτήν την περίπτωση τον αντικυκλικό ρόλο της κοινωνικής ασφάλισης.» (Στεργίου, 2015, σ.19)

4. Ειδικότερα στην κατεύθυνση βιωσιμότητας του συστήματος, εισάγεται ένα νέο σύστημα το οποίο θα ενισχύσει τη σύνδεση των εισφορών με τις συντάξεις με ενιαίους κανόνες, τροποποιεί τον τύπο απονομής σύνταξης στο ανταποδοτικό σχήμα με το ποσοστό αναπλήρωσης να περιορίζεται σε ένα μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 1,2% και τιμαριθμοποιεί τις συντάξεις. Επιπλέον περιορίζει την πρόωρη συνταξιοδότηση¹³, επεκτείνει τα έτη σύμφωνα με τα οποία υπολογίζονται οι συντάξιμες αποδοχές από τα καλύτερα 5 της τελευταίας δεκαετίας, στο σύνολο του εργασιακού βίου, μειώνει το ανώτατο όριο στις συντάξεις και αναθεωρεί τις προϋποθέσεις χορήγησης συντάξεων αναπηρίας εισάγοντας αυστηρότερους όρους, συμπεριλαμβανομένων και περιοδικών επανελέγχων των ήδη χορηγηθεισών συντάξεων αναπηρίας. (Κουμαριανός, 2012, σελ. 4-5)

B. Ανεξάρτητα από την δημοσιονομική διάσταση, το κράτος χρηματοδοτεί και εγγυάται καθολικά ένα επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης των ηλικιωμένων πάνω από την κανονική ηλικία συνταξιοδότησης, χορηγώντας μια βασική σύνταξη έτσι ώστε να

¹³ όσων έχουν ασφαλιστεί προ του 1993, εργαζόμενων σε ΒΑΕ, με μείωση των συνταξιοδοτικών παροχών (κατά 6% ετησίως) για τα άτομα που συνταξιοδοτούνται μεταξύ των ηλικιών 60 και 65, με περίοδο εισφορών μικρότερη των 40 ετών

παρέχεται ένα κοινωνικό «δίκτυο» προστασίας, συμβατό με τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Γ. Εξ' αρχής γίνεται εμφανής η ανάγκη αντιμετώπισης του θεσμικού πλουραλισμού που επικρατούσε στο ΣΚΑ με την πρόβλεψη εκτός της περαιτέρω ενοποίησης των ασφαλιστικών φορέων που ήδη είχε ξεκινήσει (2676/99, 3029/02 και 3655/08), μιας λειτουργικής και διοικητικής ενοποίησης του συστήματος. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 3863/2010, «χωρίς μέριμνα για μια κοινωνική ασφάλιση με χαρακτηριστικά όντως πάγια και ενιαία, κάθε μεταρρυθμιστικό εγχείρημα είναι καταδικασμένο εξ αρχής να ναυαγήσει». Ξεκινώντας από αυτήν την παραδοχή, το νέο σύστημα οικοδομείται πάνω σε λειτουργικές βάσεις ενιαίες και πάγιες με στόχο να καταστεί βιώσιμο για τα επόμενα 50 χρόνια, θεσπίζοντας ενωτικές καινοτομίες σε εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.¹⁴

Δ. «Το συνταξιοδοτικό σύστημα δείχνει τις τάσεις να μεταφέρει το βάρος από τον 1^ο πυλώνα (δημόσιο-καθολικό-υποχρεωτικό) στους 2^ο και 3^ο πυλώνες του προσπαθώντας να διαμορφώσει σταδιακά ένα σύστημα πολυεπίπεδης προστασίας (multipillar system), που συνδυάζει δημόσιο και ιδιωτικό», παρόλο που ουσιαστικά εξακολουθεί ο μονολιθικός κρατικός χαρακτήρας του και η προσαρμογή αποδεικνύεται ιδιαίτερα δύσκολη στο 2^ο πυλώνα. (Στεργίου, 2015, σ.6). Αυτό γίνεται εμφανές από την ενίσχυση της σύνδεσης εισφορών – παροχών δηλαδή της ανταποδοτικότητας, εισάγοντας στοιχεία κεφαλαιοποιητικού συστήματος με στόχο να περιορίσει το ρόλο του κράτους στο κοινωνικό κομμάτι της σύνταξης (βασική σύνταξη). Από την άλλη πλευρά, το ΣΚΑ δεν

¹⁴ η ενιαία δομή της κύριας σύνταξης

ο ενιαίος φορέας διαχείρισης των αποθεματικών και της περιουσίας των Φ.Κ.Α.

Ενιαίο Κέντρο Πληροφόρησης Ασφαλισμένων (ΚΠΑΣ) στην Γ.Γ.Κ.Α

ο ενιαίος μηχανισμός ελέγχου καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών

το ενιαίο σύστημα προμηθειών των Φ.Κ.Α.

το ενιαίο καθεστώς συνταξιοδότησης, με κοινές προϋποθέσεις και όρους, για όλες τις κατηγορίες των εργαζομένων

το ενιαίο καθεστώς ασφάλισης όσων συνταξιούχων απασχολούνται μετά τη συνταξιοδότησή τους σε άλλες θέσεις εργασίας

ο ενιαίος φορέας πιστοποίησης και αξιολόγησης της αναπηρίας (ΚΕΠΑ)

ο ενιαίος κανονισμός προσδιορισμού αναπηρίας

το ενιαίο και πάγιο σύστημα κατάρτισης του καταλόγου των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων

ο ενιαίος τρόπος διεκπεραίωσης μέσω του τραπεζικού συστήματος όλων των συναλλαγών στο πεδίο των εργασιακών σχέσεων

το ενιαίο κέντρο ελέγχου και πληρωμής συντάξεων

το ενιαίο και πάγιο σύστημα ρύθμισης των οφειλών στα Ταμεία.

υποθάλλει την αδήλωτη εργασία, διαμορφώνεται όμως σε βάρος όσων υποαπασχολούνται ή όσων απασχολούνται με ατυπικές μορφές απασχόλησης,

Ε. Ερμηνεία της έκθεσης της EPC σε έρευνα του ΕΛΙΑΜΕΠ (Τήνιος, 2013) σχετικά με τη βιωσιμότητα του συστήματος αμέσως μετά τον ν.3863/10, αναφέρει:

- Οι αλλαγές του 2010 αντιμετώπισαν το μακροπρόθεσμο πρόβλημα.
- Μεσοπρόθεσμα (ως το 2020) εξακολουθεί να υπάρχει ουσιαστικότατο πρόβλημα που εντείνεται από τη γενναιοδωρία των μεταβατικών ρυθμίσεων του νόμου και την τάση για πρόωρη συνταξιοδότηση στο Δημόσιο τομέα.
- Δεν έχει μελετηθεί το ζήτημα των εισφορών, δηλαδή με ποιον τρόπο η χρηματοδότηση των συντάξεων θα δημιουργήσει τις μικρότερες πιέσεις στην οικονομία και την παραγωγή.
- Η βελτίωση στην βιωσιμότητα επετεύχθη σε βάρος της επάρκειας. Απαιτείται περαιτέρω μελέτη και άλλες κοινωνικές πρωτοβουλίες για να εξεταστούν τα μελλοντικά κοινωνικά προβλήματα.

ΣΤ. Η μελέτη που έγινε από την ΕΑΑ το 2010 σε συνεργασία με το ILO στο πλαίσιο της αιτιολογικής έκθεσης του ν.3863¹⁵, κατέληξε στη πρόβλεψη αφενός μείωσης του ελλείμματος του συστήματος κατά 4% ΑΕΠ το 2060 και μείωση της κρατικής συνταξιοδοτικής δαπάνης για το 2013: 0,7% ΑΕΠ και αφετέρου ανάγκης απόφασης περαιτέρω παραμετρικών αλλαγών.¹⁶

Ζ. Η αναγκαιότητα των μεταρρυθμίσεων ενισχύεται από το πόρισμα της αναλογιστικής μελέτης της ΕΑΑ του 2009 για την πορεία της συνταξιοδοτικής δαπάνης από το 2007 έως το 2060 η οποία υποστηρίζει ότι η συνταξιοδοτική δαπάνη βαίνει

¹⁵ Με Προϋποθέσεις:

- Αφορά τον 1^ο Πυλώνα της κύριας Σύνταξης
- Εστιάζει στα ταμεία του ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, ΟΓΑ, Δημόσιο
- Για να υπάρχει συμβατότητα με τα minimum standards της ΔΣ 102/1952 ILO (40% αναπλήρωση μετά τα 30 ετη) η ετήσια αναπλήρωση δεν θα πρέπει να υπολείπεται του 1,33%..
- Η μακροχρόνια ανεργία εκλαμβάνεται ως 8,3% μειούμενη ετησίως κατά 3%
- Αύξηση ασφαλισμένων του ΙΚΑ, μείωση κατά 1% του ΟΓΑ, Σταθεροί του ΟΑΕΕ και Δημόσιο
- Βασική σύνταξη 360€ από 01.01.2018

¹⁶ Αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, μείωση του ποσοστού αναπλήρωσης, εξίσωση ανδρών γυναικών κατά τη μεταβατική περίοδο, αύξηση των εισφορών του Δημοσίου στα επίπεδα του ΙΚΑ.

αυξανόμενη από το 11,7% το 2007, στο 13,2% το 2020, 21,4% το 2040 και 24,1% το 2060. Δηλαδή, αύξηση 12,4% από το 2007 στο 2060.

Κεφάλαιο 3ο: Νόμος 4046/14.02.2012 (28 Α΄) ¹⁷- 2^ο Μνημόνιο

Γενικά

Περαιτέρω επιδείνωση της ύφεσης οδήγησε στη ραγδαία κατάρρευση των δημοσιονομικών μεγεθών της χώρας με αποτέλεσμα την υπογραφή νέου Μνημονίου Συνεργασίας της Ελληνικής Κυβέρνησης με την Τρόικα, που επικαιροποιούσε το πρώτο και την συνεπακόλουθη υπογραφή συμβάσεων διευκόλυνσης. Έτσι στις 14 Φεβρουαρίου του 2012 ψηφίστηκε ο νόμος 4046 (ΦΕΚ 28 Α΄) (εφεξής «2^ο Μνημόνιο») ο οποίος ενσωματώνει στο Ελληνικό Δίκαιο τους όρους του 2^{ου} Μνημονίου και εγκρίνει την χρηματοδότηση της Ελληνικής Οικονομίας.

Στο πλαίσιο αυτό στις 29 Φεβρουαρίου 2012 με το νόμο 4051 (ΦΕΚ 40 Α΄) ¹⁸ ψηφίστηκαν τα επιπλέον μέτρα και οι μεταρρυθμίσεις που απέρρεαν την νέα οικονομική συμφωνία και αφορούσαν το ασφαλιστικό σύστημα. Πρόσθετες ασφαλιστικές ρυθμίσεις ως απόρροια του 2^{ου} μνημονίου καθώς και του Μεσοπρόθεσμου 2013-2016 (ν.4093/12, ν. 4127/13) όπως Δημόσιο, Επικουρική ασφάλιση, ΙΚΑ, όροι συνταξιοδότησης κλπ, θεσπίστηκαν με έτερους νόμους. Σε δημοσίευση του Συμεωνίδη (2016, pp.9-15) στο Social Protection and Labor της Παγκόσμιας Τράπεζας αναλύονται οι σημαντικότερες διατάξεις του προγράμματος, όπως παρακάτω:

1. Τον Μάρτιο του 2012 με το του νόμο 4052 βαθιά διαρθρωτική τομή νομοθετήθηκε στην επικουρική ασφάλιση. Με το άρθρο 35 του ως άνω νόμου συστάθηκε το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικών Συντάξεων (ΕΤΕΑ) στο οποίο εντάχθηκαν τα περισσότερα από τα μεγαλύτερα επικουρικά ταμεία και μετετράπη η λειτουργία τους από σύστημα Προκαθορισμένων Παροχών (Defined Benefit) σε ισορροπημένης προκαθορισμένης εισφοράς νοητής κεφαλαιοποίησης (Balanced Notional Defined Contribution) αποκλείοντας την παγίωση ελλειμμάτων και την οποιαδήποτε συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού στη χρηματοδότησή του, υιοθετώντας τη «ρήτρα μηδενικού ελλείμματος». Το σύστημα της νοητής κεφαλαιοποίησης με ατομικούς

¹⁷ «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας»

¹⁸ «Ρυθμίσεις Συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012»

λογαριασμούς συνδέεται άμεσα με το μακροοικονομικό περιβάλλον, εξασφαλίζοντας την ευστάθεια, τη διαφάνεια, τη βιωσιμότητα, τη βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ισορροπία του, άρα και τις παροχές για τις μελλοντικές γενεές. Στο ενιαίο ταμείο θα μπορούσαν να ενσωματωθούν και άλλα ταμεία που αποτελούσαν έως τότε επαγγελματικά ταμεία ΝΠΙΔ υποχρεωτικής ασφάλισης. Τέσσερα (4) δεν συγχωνεύτηκαν στο ΕΤΕΑ μέχρι το 1ο τρίμηνο του 2013 τα οποία είναι τα ΤΕΑΕΑΠΑΕ, ΤΕΑΥΕΤ, ΤΕΥΦΕ και ΕΤΕΑΠΕΠ και τα οποία εφεξής θα λειτουργούν ως Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (αρ. 36 παρ. 4).

2. Τον Νοέμβριο του 2012 με το νόμο 4093 στο πλαίσιο του εγκεκριμένου ΜΠΔΣ 2013-2016 επήλθε αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης στα 62 και 67 έτη στις περισσότερες περιπτώσεις, παρόλο που κάτι τέτοιο προβλεπόταν να γίνει μετά το 2021 συνδέοντάς το με το προσδόκιμο ζωής του 2010. Με τον ίδιο νόμο προβλέφθηκε επίσης αύξηση του ανώτατου μισθού επί του οποίου υπολογίζονται οι εισφορές για τους «παλαιούς ασφαλισμένους» (πριν από 01.01.1993) με αποτέλεσμα την αύξηση των εισφορών από 1,1 σε 5%, οδηγώντας παρόλα αυτά την αγορά εργασίας σε αναζήτηση μεθόδων προσαρμογής.

3. Ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις προβλέφθηκαν στην κατεύθυνση αφενός της ενοποίησης των διαδικασιών και αφετέρου της επίτευξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και διαλειτουργικότητας στο ΣΚΑ, σε εφαρμογή του Ελληνικού Πλαισίου Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΠΗΔ).¹⁹ Η διαχείριση των προγραμμάτων που προέκυψαν ανατέθηκε στην «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης ΑΕ» Η.ΔΙ.ΚΑ. Α.Ε που είναι ο φορέας υλοποίησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης.²⁰ Οι σημαντικότερες από αυτές είναι:

A. Η ενοποίηση των ασφαλιστικών φορέων από 133 σε 13 που έγινε στις αρχές του 2008 δεν ήταν ουσιαστική αλλά κατόνομα, αφού πολλά εξ' αυτών

¹⁹ Το τελευταίο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της εθνικής στρατηγικής διοικητικής μεταρρύθμισης, εναρμονισμένη με τη συνολική ψηφιακή στρατηγική της χώρας, για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού Ψηφιακού Θεματολογίου 2020 και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

²⁰ Λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος κατά τις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου και αποστολή της είναι να παρέχει ολοκληρωμένες λύσεις υψηλής ποιότητας στον τομέα της πληροφορικής και επικοινωνιών, οι οποίες θα υποστηρίζουν την ορθή, πλήρη και αποτελεσματική λειτουργία των φορέων της κοινωνικής ασφάλισης και παροχής υγείας.

εξακολουθούσαν να λειτουργούν αυτόνομα με οικονομική αυτοτέλεια. Τα πολλά προσκόμματα που εμφανίζονταν στην ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων τους και στην ανταλλαγή δεδομένων, εκτός από τα αναμενόμενα τεχνικά προβλήματα και τα γραφειοκρατικά στεγανά στα οποία προσέκρουαν, εδράζονταν και στις εσωτερικές συγκρούσεις υψηλόβαθμων υπηρεσιακών στελεχών. Στην κατεύθυνση της ενοποίησης αποφασίστηκε να ενεργοποιηθεί ο Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) για κάθε δικαιούχο και να εισαχθεί στα πληροφοριακά συστήματα όλων των ασφαλιστικών φορέων, πρόγραμμα το οποίο μέχρι τον Ιούνιο 2013 είχε ολοκληρωθεί, εφόσον αποτελούσε προϋπόθεση για την καταβολή της σύνταξης.

Β. Από 01.01.2013 η Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε. με βάση το Νόμο 4093/2012 ανέλαβε τη δημιουργία του ενιαίου συστήματος Ελέγχου & Πληρωμών Συντάξεων-«Σύστημα ΗΛΙΟΣ», το οποίο με βάση τον ΑΜΚΑ δόμησε για πρώτη φορά ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για μια ολοκληρωμένη στατιστική αναφορά που μηνιαία αναρτάται στην ιστοσελίδα της ΗΔΙΚΑ.

Γ. Άλλη μια απόπειρα ενιαίας διαχείρισης του συστήματος έγινε με το πρόγραμμα Ενιαία Ηλεκτρονική Βάση Ακίνητης Περιουσίας «ΕΣΤΙΑ» που θεσπίστηκε με το νόμο 4144/2013 και αποτελεί μια αξιόπιστη και δυναμική ηλεκτρονική βάση δεδομένων, στην οποία καταγράφονται τα στοιχεία για το σύνολο της ακίνητης περιουσίας του υπουργείου Εργασίας και των εποπτευόμενων φορέων του.²¹

Δ. Τον Μάρτιο του 2013 «γεννήθηκε» το πληροφοριακό σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» που δημιουργήθηκε για την αποτελεσματική καταπολέμηση της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας, για τη σημαντική μείωση του γραφειοκρατικού και διοικητικού βάρους για τις επιχειρήσεις και τέλος την δημιουργία νέων θέσεων

²¹ Σκοπός της λειτουργίας της «ΕΣΤΙΑΣ» είναι η αποτελεσματική οικονομική διαχείριση και αξιοποίηση του χαρτοφυλακίου της ακίνητης περιουσίας του Υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων του, ενώ, παράλληλα, εκπληρώνεται η αυτονομία υποχρέωση της πολιτείας να διαμορφώνει ένα περιβάλλον πλήρους διαφάνειας, εύκολης πρόσβασης και ελέγχου της διοίκησης από τους πολίτες. Τον Ιούλιο του 2013 η τρέχουσα αξία της εν λόγω περιουσίας ανερχόταν σε 1,5 δις ευρώ με την σημερινή βεβαίως να κινείται σε χαμηλότερα επίπεδα λόγω της οικονομικής ύφεσης.

εργασίας.²² Η θεαματική μείωση της αδήλωτης εργασίας λόγω ψηφιοποίησης της διαδικασίας και επιβολής υψηλού προστίμου το 2014, αποτυπώνεται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3 : Στοιχεία ελέγχων αδήλωτης εργασίας

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΛΕΓΧΘΗΚΑΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΗΛΩΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΔΗΛΩΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
2014	27.635	135.566	6.177,00	4,56%
2013	21.373	72.960	23.153,00	31,73%
2012	19.083	60.796	22.006,00	36,20%
2011	20.246	66.615	-	30,00%
2010	27.538	77.766	-	25,00%

Πηγή: ΣΕΠΕ (επεξεργασία ΙΝΕ ΓΣΕΕ)

Πηγή: Σ.Ε.Π.Ε (Επεξεργασία στοιχείων από Ι.Ν.Ε-Γ.Σ.Ε.Ε)

Ε. Το επιχειρησιακό σχέδιο που εφαρμόστηκε για την διασταύρωση και την επιβολή προστίμων ονομάστηκε «ΑΡΤΕΜΙΣ» με θεαματικά αποτελέσματα, αφού σε ένα χρόνο τα πρόστιμα ανήλθαν στα 60 εκατ. €. Για τις οφειλόμενες εισφορές εντός του 2014 συστάθηκε το Κέντρο Είσπραξης Ανείσπρακτων Οφειλών (ΚΕΑΟ) με σκοπό να συνδεθεί με το TAXIS και τον φοροεισπρακτικό μηχανισμό μέχρι το 2017. Οι ανείσπρακτες εισφορές τον Οκτώβριο του 2014 ανέρχονταν σε 11,5 δις €.

ΣΤ. Ίσως το πιο χρήσιμο εργαλείο στη κατεύθυνση της διαχείρισης είναι το πληροφοριακό σύστημα «ΑΤΛΑΣ» στο οποίο είναι καταχωρισμένο αναλυτικά το ασφαλιστικό ιστορικό των πολιτών, μια διαδικασία που θα ολοκληρώνονταν εντός του 2015 και οποιοσδήποτε θα μπορούσε να έχει πρόσβαση σ' αυτό μέσω της ιστοσελίδας της ΗΔΙΚΑ.

²² Στο σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» κάθε εργοδότης που απασχολεί προσωπικό υποχρεώνεται σε ανάλογη δήλωση. Η αποτελεσματικότητα του μέτρου και η συμμόρφωση των εργοδοτών είναι μεγάλη καθόσον προβλέπονται μεγάλα πρόστιμα (10.550 € σε περίπτωση αδήλωτου εργαζόμενου, άμεσα καταλογιζόμενο και πληρωτέο) και αξίζει να σημειωθεί ότι από διασταυρώσεις που έγιναν τον Νοέμβριο του 2013 η εκτίμηση για την εισφοροδιαφυγή για το 2013 ανέρχονταν στο 1 δις €.

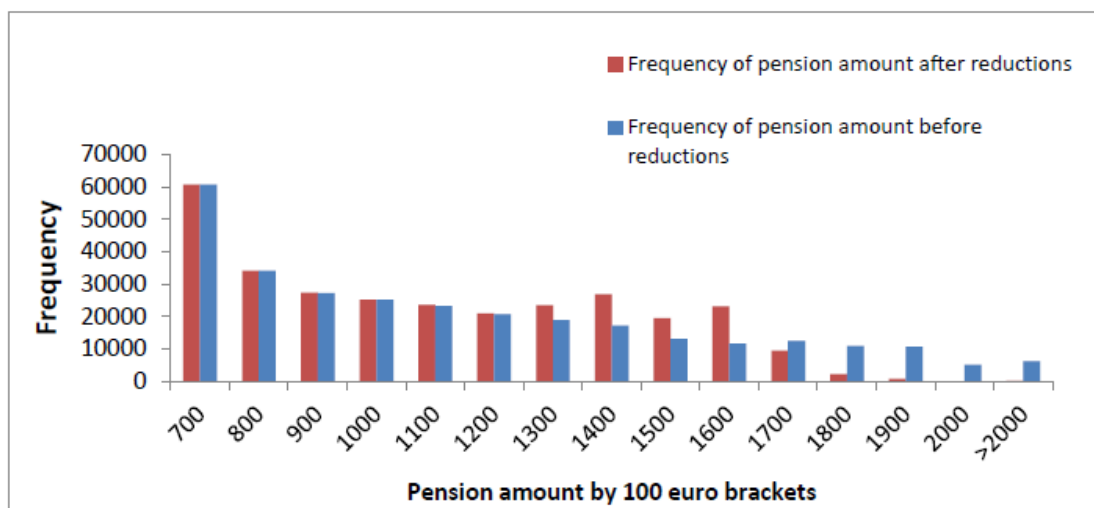
Z. Άλλη μια πρωτοβουλία στην ίδια κατεύθυνση, ήταν η έγκριση του έργου «Ψηφιοποίηση Ασφαλιστικής Νομοθεσίας και Παροχών» για την κωδικοποίηση-ψηφιοποίηση της νομοθεσίας (5.436 νόμοι, προεδρικά διατάγματα κλπ). Το εν λόγω πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ μέσω του επιχειρησιακού προγράμματος «ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ», με δικαιούχο την Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε και φορέα πρότασης και λειτουργίας τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει σοβαρή εξέλιξη στο εν λόγω πρόγραμμα.

H. Κι άλλες διοικητικές μεταρρυθμίσεις επρόκειτο να θεσπιστούν εντός του 2014, που όμως αναστάλησαν λόγω των επικείμενων εκλογών, όπως η περαιτέρω συγχώνευση των ταμείων σε 3 από 13 βάσει μελέτης του Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), και η σύνδεση ΑΜΚΑ και ΑΦΜ.

4. Εκτός των δομικών παρεμβάσεων θεσπίστηκαν και σημαντικές παραμετρικές, όπως παρακάτω:

i. Οι κύριες συντάξεις και αντίστοιχα οι επικουρικές μειώθηκαν κατά 20% για τους συνταξιούχους που εξήντησαν το όριο ηλικίας και 40% για τους πρόωρα συνταξιοδοτηθέντες, με εξαίρεση τους χαμηλοσυνταξιούχους και τους συνταξιούχους αναπηρίας (για το ΙΚΑ πάνω από 1300 € και για το Δημόσιο από 1000 € με την περικοπή να αφορά δώρα και επίδομα αδειάς δηλ. 2/14 των αποδοχών τους). Τα ποσά των περικοπών κατατίθεντο στο συσταθέν από 2007, Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ) ή στα σχετικά ταμεία. Από την μελέτη των περικοπών τον Δεκέμβριο του 2012, χωρίς να έχουν ολοκληρωθεί στο σύνολό τους, προκύπτει μεγάλη μείωση της συχνότητας εμφάνισης των συντάξεων μεγαλύτερων των 1700€ και ουσιαστικά ανύπαρκτες συντάξεις μεγαλύτερες των 2000€. (βλ. Διάγραμμα 8). Είναι αναμφισβήτητο δίκαιο, η προηγούμενη γενιά που συνταξιοδοτήθηκε πρόωρα και γενναιόδωρα, να κληθεί να επιστέψει αναδρομικά κάποια ποσά στο πλαίσιο της διαγενεακής αλληλεγγύης. Από την άλλη, κάτι τέτοιο σε ένα σύστημα «προκαθορισμένων παροχών» ελέγχεται ως προς την νομιμότητά του.

Διάγραμμα 8 : Ομαδοποιημένα στοιχεία ύψους συντάξεων

(Πηγή: Symeonidis, 2016)

ii. Τον Νοέμβριο του 2012 με την έγκριση του ΜΠΔΣ 2013-2016 αποφασίστηκε περικοπή και των ποσών των «εφάπαξ» παροχών σε ποσοστά 2 έως και 83% αρχικά και σε δεύτερο χρόνο επιπλέον 35%.

iii. Αποφασίστηκαν επίσης αυστηρότερα κριτήρια παροχής του ΕΚΑΣ με αποτέλεσμα 5% δικαιούχων να χάσουν αυτό το δικαίωμα. Σ' αυτό συνέβαλε και η διασταύρωση που έγινε για κάθε μια από τις παροχές, μετά την ψηφιοποίηση του συστήματος που έγινε τον Ιούνιο του 2013. (Symeonidis, 2016, p.14)

iv. Η τιμαριθμική προσαρμογή των συντάξεων πάγωσε για τα έτη 2010-2014, το αφορολόγητο μειώθηκε κατά 25% στις 9000€ το 2012 και για τα εισοδήματα από συντάξεις το 2013 και το 2014 ίσχυσε η πλήρης κατάργηση του αφορολογήτου.

v. Τον Ιούλιο του 2014 το νεοσυσταθέν επικουρικό ταμείο ΕΤΕΑ περιέκοψε τις παροχές του κατά 5,2%.

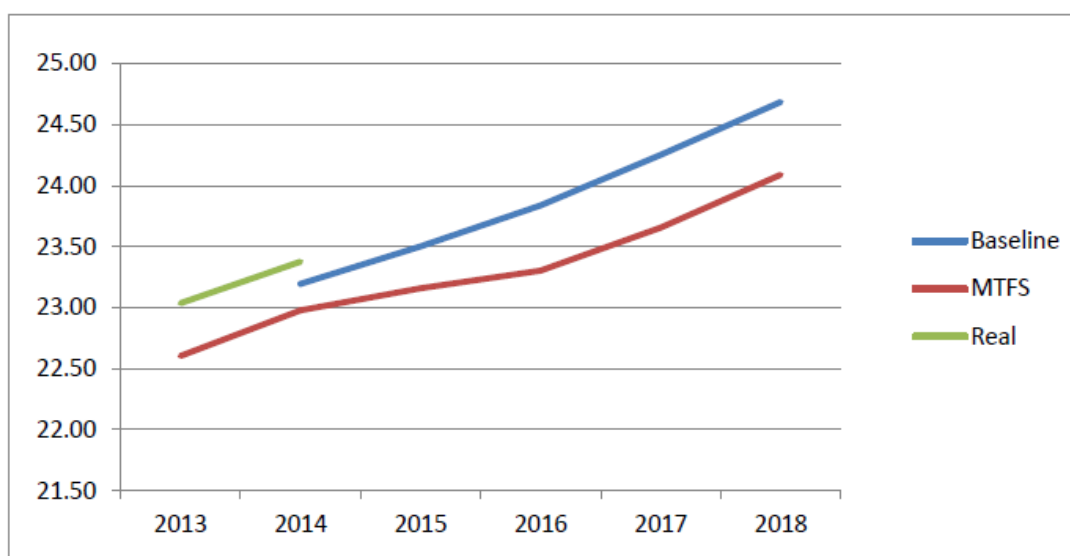
vi. Προγενέστερες διατάξεις που προέβλεπαν οριζόντιες περικοπές και μεταβατική περίοδο εφαρμογής μέχρι το 2014 έχουν σαν αποτέλεσμα περικοπές, χωρίς περαιτέρω νομοθέτηση.

Σχόλια-Παρατηρήσεις (μέχρι 2013)

Με το 2^ο μνημόνιο βασικά επέρχονται εκτός από τις διαρθρωτικές αλλαγές και σημαντικές περικοπές στις συντάξεις που ίσχυσαν και για τις ήδη χορηγούμενες . Μέχρι τώρα λοιπόν έχουμε:

1. Η συνταξιοδοτική δαπάνη μέχρι το 2012 ήταν κάτω από τα συμφωνηθέντα όρια, ενώ υπερέβαινε λίγο τα όρια που τέθηκαν αργότερα τον Μάιο του 2014 με το ΜΠΔΣ 2015-2018 (διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9 : Συνταξιοδοτική δαπάνη

(Πηγή: Symeonidis, 2016)

2.Στον πίνακα 4 και διάγραμμα 10 φαίνονται οι περικοπές στις συντάξεις μέχρι το 2012 ανά είδος και νόμο, που για το ΙΚΑ έφτασαν το 44,2% ενώ για το Δημόσιο το 48%

Πίνακας 4 : Περικοπές συντάξεων ανά είδος και νόμο

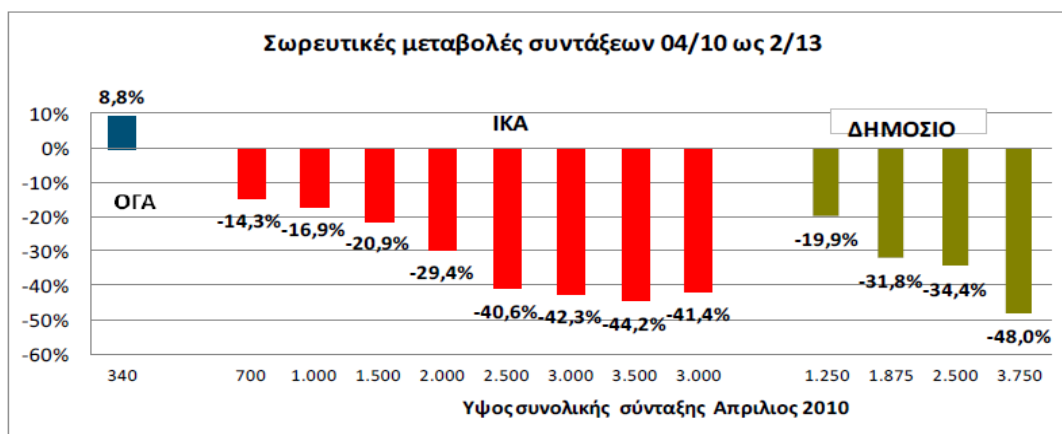
	Μήνας ψήφισης	Νόμος	Κύρια /επικ.	Περιγραφή
1	Μάιος 2010	3845/10	Κύριες	Περικοπή δώρων και αντικατάσταση με επιδόματα (€800 συνολικά, με εξαιρέσεις).
2	Ιούλιος 2010 Μνημόνιο	3863/10 3865/10	Κύριες. Μερικές επικκ..	Βασική ασφαλιστική μεταρρύθμιση. Ορίζει νέο σύστημα μετά το 2015. Μεταβατικές ρυθμίσεις για ώριμα δικαιώματα. «Διασφαλίζει βιωσιμότητα»
3	Σεπτ. 2011, εφαρμογή 8/2010	3869/11	Κύριες	Ειδική Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων Μειώσεις κλιμακωτά από 3% από €1,4 χιλ ως 13% για άνω των €3,5 χιλ επί του συνόλου του ποσού ¹
4	Σεπτ. 2011,	3869/11	Επικ ²	Μειώσεις κλιμακωτά από 3% >€300 ως 10% για >€650
5	Ιούλιος 2011	3986/11 4002/11	Κύριες	Μεγαλύτερες μειώσεις για συνταξιούχους <60 ετών 6% > €1700 ως 10% για >€3000 επί του συνόλου ¹
6	Οκτώβριος 2011 εφαρμογή 11/2011	4024/11	Κύριες	Περαιτέρω μειώσεις για νεότερους συνταξιούχους <55 ετών : 40% μείωση για >€1000 <60 ετών: 20% μείωση για >€1200
7	Οκτώβριος 2011, Εφ. 11/2011	4024/11	Επικ. ²	(a) ΕΤΕΑΜ – μείωση 30% if >€150 (b) Άλλα επικ – γενική μείωση 15%. (c) ΔΥ μείωση δεύτερης επικουρικής 20%
8	Μάρτιος 2012	4046/12	Κύριες	Περαιτέρω μειώσεις 12 % σε συντάξεις >€1300
9	Μάρτιος 2012 εφαρμογή 1/2012	4046/12	Επικ	Όλες οι επικουρικές συντάξεις (a) <250 μείωση 10% ¹ (b) 250-300;μείωση 15% (c) >300κ Μείωση of 20%
10	Νοέμβριος 2012 Εφαρμογή 1/2013	4093/12	(Κύριες+ επικ)	Στο σύνολο συντάξεων (Κύρια+ επικουρική) (a) €1000-1500 μείωση 5% στο σύνολο ¹ (b) 1500-2000 μείωση 10% στο σύνολο ¹ (c) 2000-3000 μείωση 15% στο σύνολο ¹ (d) Over 30000 μείωση 20% στο σύνολο ¹ Κατάργηση επιδομάτων δώρων (κύριες και επικουρικές)

¹ Μετά το κατώφλι, η μείωση επιβάλλεται επί του συνόλου του ποσού και όχι επί του ποσού που υπερβάλλει το κατώφλι. υπερβάλλοντος

² Υπολογισμοί επί των επικουρικών συντάξεων αγνοούν το μέγεθος της κύριας σύνταξης

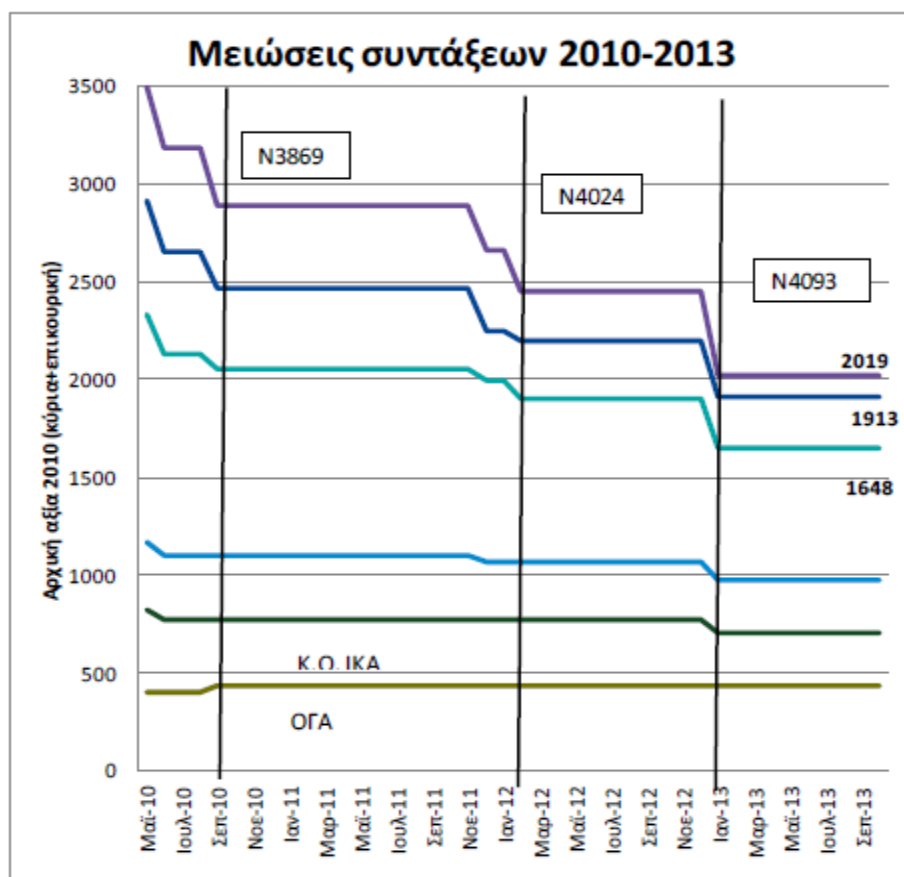
Πηγή: Πετρόγλου 2012, Βήμα 2012

Διάγραμμα 10 : Σωρευτικές Περικοπές Συντάξεων μέχρι 2013

(Πηγή: Πίνακας 4)

Διάγραμμα 11 : Περικοπές συντάξεων μέχρι 2013

Σημ. Τα ποσά συντάξεων έχουν μετατραπεί σε 12μηνη βάση. Το 2010, πχ. 3500 σε 12 μηνιαία σύνταξη αντιστοιχεί σε μηνιαία σύνταξη 3000.

(Πηγή: ΕΛΙΑΜΕΠ)

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτήν την ανάλυση των περικοπών και φαίνονται στο Διάγραμμα 11 είναι: (Τήνιος, 2013, σ.40)

i. Οι περικοπές είναι έντονα προοδευτικές. Οι χαμηλές συντάξεις έχουν μειωθεί σχετικά λιγότερο από άλλα εισοδήματα, επιβραβεύοντας εν μέρει την εισφοροδιαφυγή και τιμωρώντας την ασφαλιστική συνέπεια.

ii. Μεγάλος αριθμός πολιτών υφίσταται μείωση του διαθέσιμου εισοδήματός του κατά ποσοστά άνω του 25%, που μπορούν να φτάνουν ως και το 40%.

iii. Ανατρέπονται χωρίς προειδοποίηση προγραμματισμοί ζωής. Πολλοί από τους θιγόμενους που είναι μεγαλύτεροι των 75 ετών δεν έχουν μέσο αντίδρασης.

iv. Οι περικοπές των συντάξεων²³ που έγιναν αφορούσαν τους νυν συνταξιούχους και όχι όπως οι προηγούμενες μεταρρυθμίσεις τους μελλοντικούς συνταξιούχους. Οι περικοπές ήταν καθολικές, οριζόντιες (πλην ΟΓΑ) και ισοπεδωτικές, δεν θεσμοθετήθηκαν ως προσωρινές, ήταν συνοπτικά δικαιολογημένες, κάμπτοντας την αρχή της αναλογικότητας, χωρώντας με όρους αλληλεγγύης μεταξύ των συνταξιούχων (Στεργίου, 2015, σελ. 16-17).

²³ «Περικοπή ή μείωση σύνταξης είναι κάθε εκ των υστέρων μείωση του ποσού της, όπως αυτό υπολογίστηκε κατά το νόμο ή τις καταστατικές διατάξεις του Ταμείου. Δεν πρόκειται για μια νομοθετική αλλαγή του τρόπου υπολογισμού της σύνταξης επί το δυσμενέστερον, αλλά για μια «a posteriori» αφαίρεση ενός ποσού της». (Στεργίου, 2015, σελ.15-17)

Πίνακας 5 : Αναλογιστικές Μελέτες συνταξιοδοτική δαπάνης ανά 20ετία για ΕΕ, Ευρωζώνη, Ελλάδα

Έτος	Διαφορά Συνταξιοδοτικής Δαπάνης
2009 (2007-2060)	12,4
2012 (2010-2060)	1,0
2015 (2013-2060)	-1,9

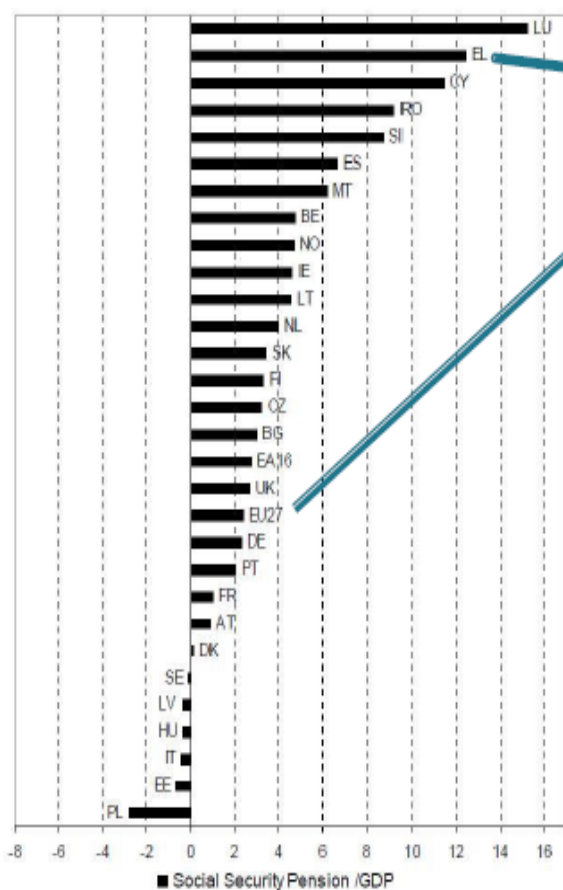
Συνταξιοδοτική Δαπάνη* 2015 (2013-2060)	2013	2020	2040	2060	Διαφορά 2013-2060
Ελλάδα	16,2	15,5	14,1	14,3	-1,9
Ευρωπαϊκή Ένωση	11,3	11,2	11,7	11,2	-0,2
Νομισματική Ένωση	12,3	12,4	13,1	12,3	0,0

Σημ: Τα αποτελέσματα των προβολών παραδίδονται 2 χρόνια μετά την συλλογή των στοιχείων (Πηγή: ΕΑΑ)

3. Οι περικοπές που επιβλήθηκαν ανακούφισαν τα ασφαλιστικά ταμεία, τα αποθεματικά των οποίων είχαν πληγεί ιδιαίτερα από το Private Sector Involvement (PSI). Στον ως άνω πίνακα 5 φαίνονται τα αποτελέσματα Αναλογιστικών Μελετών που έχουν γίνει από την ΕΑΑ για την προβολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης στο έτος 2060, από τα έτη 2007, 2010 και 2013 αντίστοιχα. Στην τελευταία απ' αυτές φαίνεται αντιστροφή της κατάστασης με αναμενόμενη μείωση της από 2013 στο 2060 κατά 1,9%. Ενώ οι αντίστοιχες για ΕΕ και Ευρωζώνη είναι 0,2% και 0% (Symeonidis, 2016).

Ομοίως, στο Διάγραμμα 12 η αύξηση της δαπάνης από 2007-2060 για την Ελλάδα το 2010 υπολογιζόταν στο 12% ενώ για την ΕΕ27: 2%.

Διάγραμμα 12 : Αύξηση συνταξιοδοτικής δαπάνης από 2007-2060

Αύξηση στη
δαπάνη
στην Ελλάδα:
12%
στην Ευρώπη
των 27: 2%

Διαφορά στην
δαπάνη συντάξεων
μεταξύ των ετών
2007 και 2060, σε
ποσοστιαίες μονάδες,
για τα κράτη-μέλη
της ΕΕ

(Πηγή ΕΕπ)

Στο πίνακα 6 φαίνεται η προβολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης στην Ελλάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 2060 με αναφορά στις ενδιάμεσες δεκαετίες και σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μεγέθη της Ευρωζώνης και της Ευρώπης. Ειδικά, για το έτος 2010 η δαπάνη για την Ελλάδα προβάλλονταν στο 2060 με την μικρότερο ποσοστό 1% σε σχέση με το 2% και 1,5% της Ευρωζώνης και της Ευρώπης αντίστοιχα.

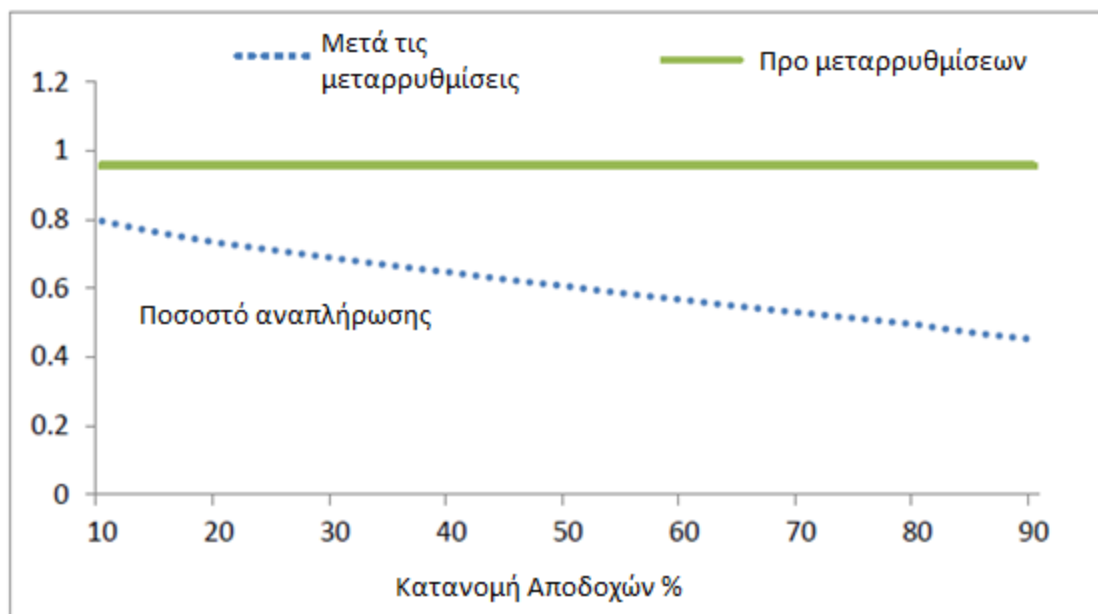
Πίνακας 6 : Συνταξιοδοτική δαπάνη σε σχέση με ΕΕ και Ευρωζώνη

Συνταξιοδοτική δαπάνη	2007/2010/2013	2020	2040	2060	Διαφορά 2007/2010/2013- 2060
Ελλάδα 2009 (2007-2060)	11,7	13,2	21,4	24,1	12,4
Ελλάδα 2012 (2010-2060)	13,6	13,7	14,9	14,6	1,0
Ελλάδα 2015 (2013-2060)	16,2	15,5	14,1	14,3	-1,9
Ευρωπαϊκή Ένωση (2010-2060)	11,3	11,3	12,6	12,9	1,5
Ευρωζώνη (2010-2060)	12,2	12,3	13,9	14,1	2,0

(Πηγή: ΕΑΑ)

4.Βασική παράμετρος των μεταρρυθμίσεων ήταν η σημαντική μείωση των μικτών συντελεστών αναπλήρωσης των συντάξεων (πριν τα μνημόνια ήταν σχεδόν το 100% του τελευταίου μισθού), προστατεύοντας τα χαμηλά εισοδήματα,. Στο Διάγραμμα 13 προκύπτει σημαντικά χαμηλή αναπλήρωση για τους υψηλόμισθους περίπου 45%, ενώ για χαμηλόμισθους 80%. Μεσοσταθμικά, η «γενναιοδωρία» του συστήματος μειώθηκε κατά 20 % περίπου.

Διάγραμμα 13 : Συντελεστής αναπλήρωσης πριν και μετά τις μεταρρυθμίσεις

Πηγή : ΟΟΣΑ 2013

5. Επακόλουθο των περικοπών ήταν η αύξηση του κινδύνου της φτώχειας για τους συνταξιούχους, που επιτείνεται για τους χαμηλοσυνταξιούχους, λόγω μείωσης του ΕΚΑΣ και αusterοποίησης των κριτηρίων παροχής του. Αντίθετα, τα ποσοστά φτώχειας για τους συνταξιούχους για τα έτη 2010, 2011, 2012, 2013 είναι αντίστοιχα 19%, 19,9%, 14,3%, 12,4% μειούμενα μετά το 2012 λόγω μείωσης του ορίου της φτώχειας.

6. Σε ένα DB-PAYG σύστημα η μείωση των εισφορών που εισρέουν στα ασφαλιστικά ταμεία, που το 2011 ήταν 2,57 δις €, λόγω μείωσης των μισθών και της ανεργίας, σε συνδυασμό με την μείωση της κρατικής χρηματοδότησης που για το 2011 ήταν κατά 3,85 δις € μειωμένη 15,4% από το 2010, οδηγεί αναπόφευκτα σε περικοπές. Αποτέλεσμα, η δημιουργία ενός φαύλου κύκλου μείωσης των συντάξεων λόγω συσσώρευσης και διαίωνισης χαμηλών εισφορών (Symeonidis, 2016).

7. Ως εκ τούτου προωθείται διεθνώς η πολυεπίπεδη ισορροπημένη συνεργασία των τριών πυλώνων στην κοινωνική ασφάλιση. Θεσμοθετήθηκε έτσι και στην Ελλάδα ο δεύτερος πυλώνας σε συμμόρφωση με την οδηγία ΕΕ/2003/41, του οποίου όμως ο ρόλος

είναι υποτονικός και εξαντλείται σχεδόν στην μετατροπή των βιώσιμων επικουρικών ταμείων σε ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης (αρ.36 του ν. 4052/12). Παράλληλα, με τον ίδιο νόμο συστάθηκε το ΕΤΕΑ για την επικουρική ασφάλιση με λειτουργία στο διανεμητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών με νοητή κεφαλαιοποίηση, σύμφωνα με το οποίο και δεδομένης της «ρήτρας μηδενικού ελλείμματος» που διέπει τις παροχές του, η επικουρική σύνταξη δεν αποτελεί ένα σταθερό εγγυημένο εισόδημα.

8. Άλλο ένα σημείο που αξίζει να τονιστεί σχετίζεται με την αύξηση των ορίων ηλικίας που επήλθαν με τον ν.4093/12. Η πρόβλεψη ορίου 62 ετών προϋποθέτει χρόνο ωρίμανσης 40 ετών που λόγω της υφιστάμενης κοινωνικοοικονομικής κατάστασης ουσιαστικά «σπρώχνει» το όριο ηλικίας μετά τα 62, παραβιάζοντας τον καθορισμό των σαφών ορίων.

Η επιμήκυνση του ασφαλιστικού βίου για την εξασφάλιση βιώσιμων συντάξεων αναιρεί μια δικαιότερη κατανομή των θέσεων εργασίας ανάμεσα σε διαφορετικές γενεές. Σε αγορές εργασίας που δεν μπορούν να εγγυηθούν αξιοπρεπή εργασία για όλες τις ηλικίες, με την ανεργία των νέων στα ύψη, η συνταξιοδότηση λόγω γήρατος οφείλει να συντονιστεί με τη ζήτηση και την προσφορά στην αγορά εργασίας. (Στεργίου, 2015, σ.8)

Κεφάλαιο 4^ο: Ν.4336/ 14.08.2015 (94 Α΄)²⁴-3^ο Μνημόνιο

Γενικά

Το Τρίτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα, που συνήθως αναφέρεται ως "Τρίτη δέσμη μέτρων διάσωσης" ή "3ο Μνημόνιο", ήταν ένα Μνημόνιο Συνεργασίας σχετικά με την περαιτέρω οικονομική βοήθεια προς την Ελλάδα, που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με ένα τρίπτυχο νόμων ως εξής:

- Τον ν.4334/16 Ιουλίου 2015 (ΦΕΚ 80 Α΄)²⁵
- Τον ν. 4335/23 Ιουλίου 2015 (ΦΕΚ 87 Α΄)²⁶
- Τον ν. 4336/14 Αυγούστου 2015 (ΦΕΚ 94 Α΄)²⁷ (εφεξής 3^ο μνημόνιο)

Σε δημοσίευση του Συμεωνίδη (2016, p.25-27) στο Social Protection and Labor της Παγκόσμιας Τράπεζας αναλύονται οι σημαντικότερες διατάξεις του προγράμματος, όπως παρακάτω. Είναι έκδηλο ότι οι βασικές προβλέψεις ακολουθούν τις αλλαγές που θεσμοθετήθηκαν το 2010 και το 2012 ενώ οι εντονότερες επεμβάσεις γίνονται σε περιφερειακά ζητήματα:

1. Η βασική σύνταξη ονομάζεται πλέον εθνική και ανέρχεται στα 384 € και όχι 360 € όπως ορίζονταν με τις πρότερες διατάξεις. Χορηγείται σύμφωνα με τα χρόνια υπηρεσίας και αποτελεί ένα πλαφόν συνταξιοδοτικής παροχής με την εγγύηση του κράτους.

2. Σε σχέση με τα ήδη προβλεπόμενα ο ρυθμός συσσώρευσης ή συντελεστής αναπλήρωσης άλλαξε από 0,8 έως 1,5 σε 0,77 έως 2 % αυξάνοντας το αναλογικό τμήμα της σύνταξης στα χαμηλά εισοδήματα.

3. Θεσπίζεται εισφορά εργοδότη για τους δημοσίους υπαλλήλους και το ποσοστό των εισφορών εξομοιώνεται με των υπολοίπων εργαζόμενων (20%).

²⁴ «Συνταξιοδοτικές διατάξεις-Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης.»

²⁵ «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.)».

²⁶ «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4334/2015 (Α΄ 80)».

²⁷ «Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης.»

4. Στο πλαίσιο της ενοποίησης εισφορών και υπολογισμού της σύνταξης προβλέπεται η σύσταση ενός ασφαλιστικού φορέα στον οποίο εντάσσονται όλοι οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης του συνόλου των εργαζομένων.

5. Το πνεύμα ενοποίησης έχει ήδη υιοθετηθεί για την επικουρική ασφάλιση με τη σύσταση του ΕΤΕΑ από το 2012, βασιζόμενο στο σύστημα Νοητής Κεφαλαιοποίησης (Notional Funded). Με τις τελευταίες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο εν λόγω φορέα και οι φορείς «εφάπαξ» παροχής (ΕΤΕΑΕΠ) κάτω από το ίδιο σύστημα και για το σύνολο των χορηγήσεων. Την ενοποίηση ακολούθησε ανατροπή της βιωσιμότητας του συστήματος, με συνέπεια την πρόβλεψη αύξησης εισφορών σε βάθος εξαετίας και τμηματικών περικοπών των επικουρικών συντάξεων.

Σχόλια- Παρατηρήσεις (για το σύνολο των μνημονίων)

Οι μεταρρυθμίσεις που λάμβαναν χώρα πριν το 2010 ήταν κατά βάση παραμετρικές και απέβλεπαν κυρίως στην:

(α) στην αναδιανομή εισοδήματος από τους υψηλοσυνταξιούχους στους χαμηλοσυνταξιούχους, (β) στην αναπλήρωση των συνεχώς μειούμενων εισφορών από κρατικούς πόρους, (γ) στην διατήρηση των ασφαλιστικών εισφορών στο 26%, και (δ) στην αναβολή της ισχύος των ρυθμίσεων, με μετακίνηση των μεγαλύτερων επιβαρύνσεων στις μελλοντικές γενιές.

(Νεκτάριος, 2016, σ.4)

Η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος που ξεκίνησε από το 2010 στην Ελλάδα, αποσκοπούσε στην υλοποίηση της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για βιώσιμες και επαρκείς συντάξεις. Στο πλαίσιο αυτό, οδηγό των αποφάσεων αποτελούσαν οι μελέτες βιωσιμότητας του AWG της EPC της EC.

Με το 3^ο μνημόνιο επήλθαν κι άλλες περικοπές, ενιαίος φορέας, ΕΤΕΑΕΠ αντί ΕΤΕΑ, εισφορές και στο Δημόσιο, αναπροσαρμογή με «ταβάνι», αναλογιστικές μελέτες ανά τριετία με σκοπό την αυτορρύθμιση. Συνολικά, η μνημονιακή προσαρμογή του

ασφαλιστικού 2010-2015 δομήθηκε σε δυο άξονες αλλαγών: Τις διαρθρωτικές και τις παραμετρικές.

1. Οι παραμετρικές αλλαγές δημοσιονομικού χαρακτήρα αποφασίστηκαν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα σε μερικές περιπτώσεις οι συντάξεις να μην μπορέσουν να καλύψουν βασικές ανάγκες. Στον πίνακα 7 φαίνεται το όριο της φτώχειας και το ποσοστό συνταξιούχων κάτω από αυτό. Η μείωση που παρατηρείται οφείλεται όχι στην αύξηση των εισοδημάτων αλλά στην διαχρονική καθ' όλη τη διάρκεια της μεταρρυθμιστικής περιόδου μείωση του ορίου της φτώχειας λόγω μείωσης του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος. (Συμεωνίδης, 2018).

Πίνακας 7 : Όριο φτώχειας – Ποσοστά φτώχειας συνταξιούχων

Έτος	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Όριο φτώχειας	6591	5708	5023	4608	4512	4500
Ποσοστό συνταξιούχων κάτω από το όριο	19.9	14.3	12.4	11,5	10,8	9,7
Διάμεσος ισοδύναμου εισοδήματος για 60+	9640	9656	8600	7800	7820	7867
Διάμεσος ισοδύναμου εισοδήματος για 60-	11436	9400	8100	7604	7354	7250

Πηγή: Eurostat

Παρόλα αυτά, οι συντάξεις στην Ελλάδα έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης στους συνταξιούχους, δεδομένου ότι ορισμένοι από τους δείκτες επάρκειας των συντάξεων βελτιώθηκαν κατά την περίοδο 2008-2016, με χαμηλότερες απώλειες εισοδήματος από σύνταξη σχετικά με άλλα εισοδήματα. Αξιοσημείωτη είναι η μείωση των ανισοτήτων με υψηλότερες απώλειες στις υψηλές συντάξεις (έκθεση EC, 2018), για διάφορους λόγους (μη

υποχρέωση φορολογικής δήλωσης, πολλαπλές χαμηλές συντάξεις, εισόδημα νοικοκυριού κλπ) (Γιαννίτης, 2016, σ.79)

2. Οι διαρθρωτικές αλλαγές επιταχύνθηκαν λόγω της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, με αποτέλεσμα μια κολοσσιαία διαρθρωτική μεταρρύθμιση που επέφερε ρηξικέλευθες τομές στο ασφαλιστικό σύστημα τέμνοντας οριζόντια όλες τις λειτουργίες του. Τον Οκτώβριο του 2015 σε έκθεση του Δημοσιονομικού Παρατηρητήριου (Fiscal Monitor) του ΔΝΤ εμπεριέχεται πλήθος αναφορών στις προσαρμογές, που επέφερε η Ελλάδα στο «ασφαλιστικό» και στο δημοσιονομικό τους αντίκτυπο. Συγκαταλέγει την Ελλάδα στους παγκόσμιους πρωταθλητές στο σκέλος των διαρθρωτικών αλλαγών στο ασφαλιστικό για την περίοδο 2011-2014.²⁸ (Κουκάκης, 2015). Αναλυτικότερα:

i. Ενοποιήθηκαν οι φορείς του μέχρι σήμερα κατακερματισμένου ασφαλιστικού συστήματος και στην κύρια και στην επικουρική ασφάλιση.

ii. Θεσμοθετήθηκαν οι δύο από τους τρεις πυλώνες της ασφάλισης με ισχύ ακόμα το ρόλο του δεύτερου και τρίτου και απόλυτα κυρίαρχο ακόμα το ρόλο του πρώτου με προοπτική βέβαια την ανατροπή αυτής της σχέσης.²⁹

iii. Εδραιώθηκε και υλοποιείται σύστημα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (ΗΔΙΚΑ) με πλείστα προγράμματα χρηματοδότησης από την ΕΕ τα οποία έχουν σαν σκοπό την υλοποίηση Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Συστημάτων (ΟΠΣ), με στόχο τη διαχείριση του ασφαλιστικού συστήματος με χαμηλό κόστος (κεφάλαιο, ανθρώπινο δυναμικό, χρόνος), αποτελεσματικά, διαλειτουργικά στο πλαίσιο διαφάνειας, των «ανοιχτών δεδομένων» και ίσης μεταχείρισης των πολιτών, εκμηδενίζοντας ανισότητες, σφάλματα και αδικίες του παρελθόντος.

²⁸ Η μόνη χώρα στην οποία αυξήθηκε το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, τέθηκαν αυστηρότεροι κανόνες στις πρόωρες συνταξιοδοτήσεις και εισήχθησαν προοδευτικές μειώσεις στις συντάξεις. Οι δαπάνες για συντάξεις στην Ελλάδα αναμένει να αυξηθούν με μέσο ρυθμό 0,5% του ΑΕΠ στο διάστημα 2015-2050 όταν ο μέσος όρος αύξησης σε 35 αναπτυγμένες οικονομίες θα είναι 1% του ΑΕΠ και όταν ο μέσος όρος στις αναπτυσσόμενες οικονομίες θα κινηθεί στο 1,8% του ΑΕΠ. Συνεχίζοντας αναφέρει ότι η μεταβολή της δαπάνης για συντάξεις στην Ελλάδα σε όρους καθαρής παρούσας αξίας θα κινηθεί στο 21,6% του ΑΕΠ στο διάστημα 2015-2050 όταν σε 35 αναπτυγμένες οικονομίες θα είναι στο 28,3% του ΑΕΠ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες θα ξεπεράσει κατά μέσο όρο το 53% του ΑΕΠ.

²⁹ Όχημα στην κατεύθυνση αυτή αποτελεί αφενός η ελάχιστη συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού αποκλειστικά στο μέρος της εθνικής σύνταξης και αφετέρου η μετατροπή του συστήματος προκαθορισμένης εισφοράς (defined contribution) νοητής κεφαλαιοποίησης (notional funded) όπως σε όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη, μεταβαίνοντας από το αναδιανεμητικό σύστημα στο κεφαλαιοποιητικό-ανταποδοτικό με μέριμνα του κράτους για εξασφάλιση ενός ελάχιστου εισοδήματος αξιοπρεπούς διαβίωσης-«δίχτυ κοινωνικής προστασίας».

iv. Δίνεται έτσι η δυνατότητα στην ΕΑΑ να εκπονεί ανά τριετία αναλογιστικές μελέτες οι οποίες θα στηρίζονται σε αναλυτικά δεδομένα και θα παρέχουν προτάσεις και προβολές για τα επόμενα χρόνια λεπτομερείς, λιγότερο αβέβαιες και με μικρό σφάλμα.

v. Τέθηκαν οι βάσεις, αλλά μένουν ακόμα πολλά να γίνουν στον διαχωρισμό της κοινωνικής ασφάλισης από την κοινωνική πρόνοια αλλά και στην υλοποίηση προγραμμάτων «ενεργού γήρανης» για την ένταξη της τρίτης ηλικίας στην αγορά εργασίας.

vi. Η διοικητική μεταρρύθμιση 2010-2015 ενσαρκώθηκε με την ψήφιση από την Ελληνική Βουλή του ν. 4387/2016 (Α' 85)/12.05.2016)³⁰ καθώς και των τροποποιήσεων που ακολούθησαν (ως Παράρτημα «B»).

Από την μηνιαία έκθεση Απριλίου 2016 του Ενιαίου Συστήματος Ελέγχου και Πληρωμών Συντάξεων «ΗΛΙΟΣ» με στοιχεία από το σύστημα «ΑΡΙΑΔΝΗ» που αποτυπώνει την εικόνα των συνταξιοδοτικών παροχών της χώρας για τον Φεβρουάριο-Μάρτιο-Απρίλιο του 2016, παρατίθενται τα παρακάτω σχήματα, από όπου διαφαίνεται το μεταμνημονικό δημοσιονομικό προφίλ της συνταξιοδότησης. (ΗΔΙΚΑ, 2016). Πιο συγκεκριμένα, στον Πίνακα 8 φαίνεται ότι σταθερά σχεδόν ανά μήνα χορηγήθηκαν 2,16 δις € σε 2.648.130 δικαιούχους με την «μερίδα του λέοντος» προφανώς να κατέχουν οι συντάξεις γήρατος.

Πίνακας 8 : Ποσά και πλήθος Συνταξιούχων ανά κατηγορία Φεβ-Απρ 2016

Κατηγορία Συνταξιούχων	Απρίλιος 2016		Μάρτιος 2016		Φεβρουάριος 2016	
	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό(€)	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό(€)	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό(€)
Γήρατος	1.980.029	1.774.917.670	1.979.843	1.788.099.398	1.981.761	1.787.424.418
Θανάτου	406.788	238.493.714	405.833	239.328.957	406.195	239.326.476
Αναπηρίας	229.612	133.148.783	230.392	133.564.202	231.452	134.071.768
Ανασφάλιστων Υπερηλικών ΟΓΑ	30.191	10.208.291	30.174	10.200.885	30.077	10.167.827
Λοιπά	1.510	1.118.190	1.529	1.132.618	1.514	1.120.931
ΣΥΝΟΛΟ	2.648.130	2.157.886.649	2.647.771	2.172.326.060	2.650.999	2.172.111.420

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ, ΗΛΙΟΣ)

³⁰ «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» («Νόμος Κατρούγκαλου»),

Στον Πίνακα 9 φαίνεται ότι 197.000 περίπου συνταξιούχοι είναι μικρότεροι από 55 έτη και 310.000 μεγαλύτεροι των 86 ετών, ενώ η πολυπληθέστερη ομάδα είναι αυτή από 76-80 ετών.

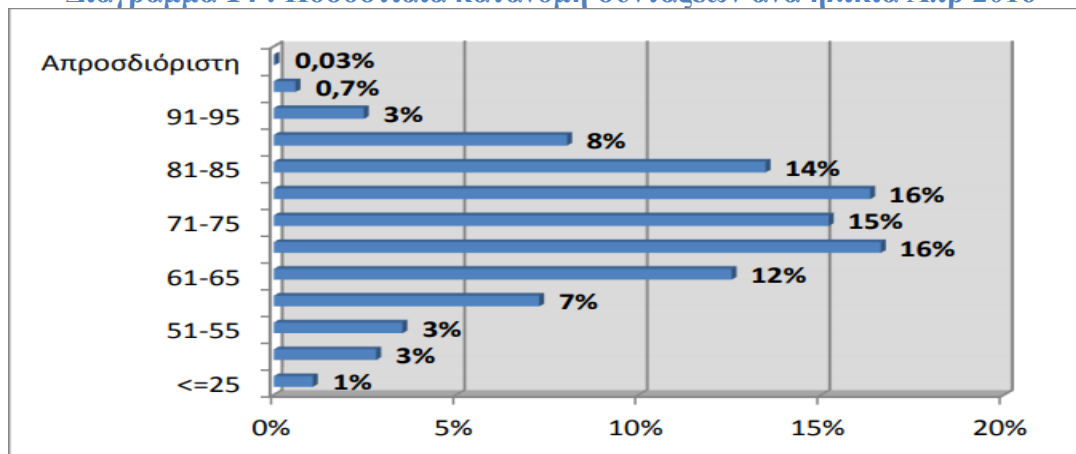
Πίνακας 9 : Πλήθος και ποσά συντάξεων ανά ηλικία Απρ 2016

Ηλικία	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό(€)	Μέσος Όρος (€)
<=25	30.016	10.917.921,86 €	363,74
26-50	76.336	51.976.521,88 €	680,89
51-55	90.238	85.007.863,49 €	942,04
56-60	186.123	204.546.016,27 €	1098,98
61-65	323.026	371.855.913,20 €	1151,16
66-70	429.726	444.768.122,66 €	1035
71-75	402.247	359.770.218,24 €	894,4
76-80	435.208	349.686.181,41 €	803,49
81-85	363.759	267.779.778,82 €	736,15
86-90	221.970	152.664.766,08 €	687,77
91-95	70.750	48.132.355,02 €	680,32
>95	17.933	11.703.564,10 €	652,63
Απροσδιόριστη	798	691.938,57 €	867,09
ΣΥΝΟΛΟ	2.648.130	2.359.501.161,60 €	891,01

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ,ΗΛΙΟΣ)

Αντίστοιχα ευρήματα αποτυπώνει και το Διάγραμμα 14 όπου 7% των συνταξιούχων είναι μικρότεροι των 55 ετών, 11,7% μεγαλύτεροι των 86 ετών και 16% περίπου από 65-70 και 16% από 75-80.

Διάγραμμα 14 : Ποσοστιαία κατανομή συντάξεων ανά ηλικία Απρ 2016

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ,ΗΛΙΟΣ)

Πίνακας 10 : Συντάξεις ανά Περιφέρεια και κατηγορία Απρ 2016

Περιφέρεια	Σύνολο Συντάξεων	Γήρατος	Θανάτου	Αναπηρίας	Άλλη/Χωρίς Ένδειξη
Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	241.422	175.012	40.811	25.427	172
Κεντρικής Μακεδονίας	751.668	541.760	150.434	58.857	617
Ηπείρου	152.477	111.858	25.677	14.815	127
Δυτικής Μακεδονίας	113.306	82.255	21.149	9.832	70
Θεσσαλίας	314.613	225.736	57.618	30.981	278
Ιονίων Νήσων	80.307	58.125	15.121	7.004	57
Στερεάς Ελλάδας	226.028	160.283	47.118	18.492	135
Αττικής	1.766.952	1.242.515	426.557	96.410	1.470
Δυτικής Ελλάδας	265.664	191.140	50.444	23.794	286
Πελοποννήσου	226.795	168.385	39.337	18.902	171
Κρήτης	228.028	162.497	41.824	23.542	165
Νοτίου Αιγαίου	100.337	72.807	19.948	7.488	94
Βορείου Αιγαίου	80.305	57.441	15.814	7.002	48
Χωρίς Τιμές	10.060	7.398	2.221	429	12
ΣΥΝΟΛΟ	4.557.962	3.257.212	954.073	342.975	3.702

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ,ΗΛΙΟΣ)

Ο παραπάνω Πίνακας 10 και το Διάγραμμα 15 παρακάτω δείχνει ότι από τις 4.557.962 συντάξεις οι 2.520.000 περίπου δίνονται στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία δηλ. το 55% περίπου του συνόλου, ενώ μόλις 160.000 οι Β. Αιγαίου και Ιόνιοι Νήσοι.

Διάγραμμα 15 : Αποτύπωση ποσών ανά Περιφέρεια Απρ 2016

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ,ΗΛΙΟΣ)

Πίνακας 11 : Ποσά Σύνταξης ανά Περιφέρεια και σε ποσοστό ΑΕΠ Απρ 2016

Περιφέρεια	Μηνιαίο Ποσό Συντάξεων (ευρώ)	ΑΕΠ έτος 2013 (εκ.ευρώ)	% ΑΕΠ
Ανατ. Μακεδονίας - Θράκης	112.979.583,34 €	7.013,00	19,3%
Κεντρικής Μακεδονίας	374.213.785,11 €	24.453,00	18,4%
Δυτικής Μακεδονίας	59.305.320,20 €	4.383,00	16,2%
Θεσσαλίας	155.452.174,72 €	9.284,00	20,1%
Ηπείρου	72.635.053,14 €	3.965,00	22,0%
Ιονίων Νήσων	38.708.194,69 €	3.054,00	15,2%
Δυτικής Ελλάδας	131.454.461,45 €	8.318,00	19,0%
Στερεάς Ελλάδας	113.609.714,94 €	8.315,00	16,4%
Πελοποννήσου	113.947.416,55 €	7.910,00	17,3%
Αττικής	976.313.942,33 €	86.468,00	13,5%
Βορείου Αιγαίου	40.681.500,63 €	2.654,00	18,4%
Νοτίου Αιγαίου	50.103.807,85 €	5.832,00	10,3%
Κρήτης	114.307.860,88 €	8.831,00	15,5%

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ, ΗΛΙΟΣ)

Ο Πίνακας 11 εκτός από το προφανές, ότι η Αττική έχει την πρώτη θέση σε μηνιαίο ποσό για συντάξεις, αποτυπώνει και ενδιαφέροντα στοιχεία σε σχέση με το ΑΕΠ της κάθε περιοχής και τις αντίστοιχες συντάξεις. Η Ήπειρος καταναλώνει το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ της (22%) για συντάξεις, η Αττική το 13,5%, ενώ το Ν. Αιγαίο μόλις το 10,3%.

Από την άλλη μεριά, σημασία δεν έχει μόνο η απόφαση για μια ασφαλιστική μεταρρύθμιση αλλά και η στήριξή της με πολιτικές που δεν θα την ακυρώνουν ή υπονομεύουν. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρόλο που βαθιές δημοσιονομικές και διαρθρωτικές αλλαγές θεσπίστηκαν από το 2010, παράλληλα αποφασίστηκαν και διευκολύνσεις για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων (εξαγορά πλασματικών χρόνων). Παρέμειναν άθικτες μερικές προνομιούχες επαγγελματικές κατηγορίες, το σύστημα νοητής κεφαλαιοποίησης για την επικουρική που ψηφίστηκε το 2012 δεν λειτούργησε και η εφαρμογή των αλλαγών μετατοπίστηκε για μετά το 2015 ή το 2020.

Αποτέλεσμα όλων αυτών, στην καρδιά της βαριάς κρίσης 2010-2015 εξακολουθούσε να ισχύει ένα ασφαλιστικό σύστημα που επιβάρυνε σοβαρά μια μη βιώσιμη κατάσταση, με ευνοϊκούς όρους συνταξιοδότησης, υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης, και εκατοντάδες ασφαλισμένους να καταφεύγουν σε συνθήκες κανονικής ή πρόωρης συνταξιοδότησης. (Γιαννίτης, 2016)

Κατά τη διάρκεια της κρίσης 2010-2014 οι κρατικές δαπάνες για την ασφάλιση αυξήθηκαν σε σχέση με την περίοδο 2001-2009 αφού σωρευτικά ήταν 133,4 και 96,4 δις € αντίστοιχα. Στον Πίνακα 12 φαίνεται η αύξηση του αριθμού των συνταξιοδοτήσεων κατ' έτος στο Δημόσιο (από 2000-2008:4.600 κατ' έτος, ενώ από 2009-2014:12.500 κατ' έτος) και η αντίστοιχη αύξηση της δαπάνης. «Εν κατακλείδι, στην περίοδο της βαθιάς ύφεσης το Δημόσιο μείωνε μισθούς, για να δίνει γενναιόδωρα συντάξεις.» (Γιαννίτης, 2016, σελ.58-59)

Πίνακας 12 : Αριθμός Συνταξιούχων Δημ.Υπαλλήλων και Δημόσια δαπάνη

	Αριθμός Συνταξιούχων ΔΥ (σε χιλιάδες)	Δημόσια δαπάνη (σε δις €)
2000	355,6	2,9
2008	392,5	6,0
2009	406,3	6,7
2010	433,0	6,0
2012	441,8	6,6
2013	450,6	5,9
2014	467,5	6,1

(Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών)

Άλλες μελέτες της ΕΛΣΤΑΤ κατέγραψαν αύξηση των συνταξιούχων και από τον Δημόσιο και από το Ιδιωτικό τομέα από το 2008-2014:340.00 συνταξιούχων (+48,5% για τον Δημόσιο και +14,1% για τον Ιδιωτικό) (Γιαννίτης, 2016, σ.86).

Μέρος 4ο: Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση 2016

Κεφάλαιο 1^ο: Γενικά

Στις 12.05.2016 ψηφίστηκε ο Ν. 4387/2016 (Α' 85/) «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» («Νόμος Κατρούγκαλου»).

Σκοπός του νομοσχεδίου είναι η πλήρης αναμόρφωση του ΣΚΑ, για πρώτη φορά στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, του οποίου ως γενικές αρχές ορίζονται η εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και η αλληλεγγύη των γενεών. Η μεταρρύθμιση επιχειρεί για πρώτη φορά την αντιμετώπιση όλων των δομικών παθογενειών του υφιστάμενου ΣΚΑ όπως την αναποτελεσματικότητα, τη μη βιωσιμότητα και τον άδικο χαρακτήρα, σε συνθήκες γενικευμένης κρίσης και μνημονιακών υποχρεώσεων. Το νομοσχέδιο ενσωματώνει όλες τις μνημονιακές προβλέψεις από το 2010 εντάσσοντάς τις όμως εντός ενός νέου θεσμικού πλαισίου που εξασφαλίζει κανόνες ισονομίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, η δημιουργία ενός ενιαίου φορέα κοινωνικής ασφάλισης με ενιαίους κανόνες για παλαιούς και νέους ασφαλισμένους στηρίζεται σε μελέτη βιωσιμότητας που δεν προβλέπει οποιαδήποτε μείωση που ισοδυναμεί με παροχή που δεν εξασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση. Παραθέτουμε Πίνακα 13 με στοιχεία από την μελέτη που δημοσιεύτηκε κατά την ψήφιση του νομοσχεδίου (Τριανταφύλλου, 2016) που αφορούν τη συνταξιοδοτική δαπάνη και το έλλειμμα των ΦΚΑ, προ και μετά μεταρρύθμισης (ΠΜ, ΜΜ).

Πίνακας 13 : Στοιχεία Συνταξιοδοτικής δαπάνης-Έλλειμμα ΦΚΑ

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Συντ. δαπάνη ΠΜ	32.555	31.558	32.388	32.176	28.851	29.476	30.006	30.525	30.928	31.474	32.062
% ΑΕΠ	13,71%	13,96%	15,53%	16,57%	15,81%	16,46%	17,05%	17,40%	17,05%	16,67%	16,29%
Έλλειμμα ΦΚΑ ΠΜ	15.755	15.479	17.215	18.390	15.363	15.942	16.320	16.688	16.968	17.298	17.762
%ΑΕΠ	6,63%	6,85%	8,26%	9,47%	8,42%	8,90%	9,27%	9,51%	9,36%	9,16%	9,03%
Μερίδιο φορολ.εσόδων για το έλλειμμα	33,47 %	31,80%	36,79 %	40,60%	35,86 %	36,38 %	38,99%	39,28 %	40,15%	40,07 %	39,66 %
Συντ. δαπάνη ΜΜ	32.555	31558	32388	32176	28851	29476	30.006	30.112	30.203	30.356	30.754
% ΑΕΠ	13,71%	13,96%	15,53%	16,57%	15,81%	16,46%	17,05%	17,16%	16,65%	16,08%	15,63%
Έλλειμμα ΦΚΑ ΜΜ	15.755	15.479	17.215	18.390	15.363	15.942	16.320	16.507	16.503	16.453	16.726
% ΑΕΠ	6,63%	6,85%	8,26%	9,47%	8,42%	8,90%	9,27%	9,41%	9,10%	8,71%	8,50%

Πηγή: Μελέτη επιπτώσεων ν.4387/16

Κεφάλαιο 2^ο : Βασικές Διατάξεις

Εθνική Σύνταξη (άρθρο 7)

Καταβάλλεται από τον ΕΦΚΑ στις περιπτώσεις επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου Το ποσό ανέρχεται στα 384 € μηνιαίως εφόσον ο δικαιούχος έχει συμπληρώσει 20 έτη ασφάλισης και βαίνει μειούμενο κατά 2% ετησίως για κάθε έτος που υπολείπεται των 20 ετών, εφόσον έχουν συμπληρωθεί 15 έτη ασφάλισης Στην περίπτωση σώρευσης συντάξεων χορηγείται μόνο μία εθνική σύνταξη.

Ανταποδοτική Σύνταξη (άρθρα 8 και 28)

Καταβάλλεται από τον ΕΦΚΑ στις περιπτώσεις επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου. Ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Το τελικό ποσό της σύνταξης υπολογίζεται με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του Πίνακα της παρ. 4 του άρθρ. 8 του ν. 4387/2016 για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης.

Προσωρινή Σύνταξη (άρθρα 9 και 29)

Μέχρι τη χορήγηση της οριστικής σύνταξης λόγω γήρατος καταβάλλεται στους δικαιούχους προσωρινή σύνταξη το ύψος της οποίας υπολογίζεται κατά περίπτωση .

Ανώτατο όριο καταβολής σύνταξης (άρθρο 13)

Μέχρι την 31.12.2018 αναστέλλεται η καταβολή κάθε ατομικής μηνιαίας σύνταξης που έχουν ήδη καταστεί συνταξιούχοι κατά το μέρος της σύνταξης που υπερβαίνει τις 2000 €. Κατά την ίδια περίοδο το άθροισμα του καθαρού ποσού των συντάξεων των ανωτέρω δικαιούχων από οποιαδήποτε αιτία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 3000 €.

Αναπροσαρμογή Συντάξεων - Προστασία Καταβαλλόμενων Συντάξεων (άρθρα 14 και 33)

Οι ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις αναπροσαρμόζονται με βάση τον νέο τρόπο υπολογισμού των συντάξεων και ακολουθούνται είτε διαδικασίες «προσωπικής διαφοράς» είτε σταδιακής προσαύξησης.

Μέχρι την 31.12.2018, οι ανωτέρω συντάξεις καταβάλλονται στο ύψος που είχε διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις.

Απασχόληση Συνταξιούχων (Άρθρο 20)

Στους εξ ιδίου δικαιώματος συνταξιούχους του ΕΦΚΑ οι οποίοι αναλαμβάνουν εργασία υποχρεωτικώς υπακτέα στον ΕΦΚΑ, οι ακαθάριστες συντάξεις κύριες και επικουρικές καταβάλλονται μειωμένες κατά 60% για όσο χρόνο απασχολούνται.

Ειδικά στην περίπτωση που οι συνταξιούχοι αναλαμβάνουν εργασία σε φορείς της γενικής Κυβέρνησης, η καταβολή των συντάξεων κύριων και επικουρικών αναστέλλεται για όσο χρόνο διαρκεί η εργασία.

Παράλληλη ασφάλιση (άρθρα 17 και 36)

Με τις διατάξεις του άρθρου 36 του ν.4387/2016 ρυθμίζεται το καθεστώς ασφάλισης και συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων που ασκούν περισσότερες της μιας επαγγελματικές δραστηριότητες ή για την ίδια επαγγελματική δραστηριότητα είχαν υποχρέωση υπαγωγής στην ασφάλιση περισσότερων του ενός φορέων κοινωνικής ασφάλισης ή του Δημοσίου.

Προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης (άρθρα 18 και 37)

Οι ασφαλισμένοι στον ΕΦΚΑ, ανεξαρτήτως του χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση, δικαιούνται από την 01.01.2017 να συνεχίσουν προαιρετικά την ασφάλισή τους με προϋποθέσεις που προβλέπονται στα σχετικά άρθρα.

Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) (Άρθρο 51)

Είναι ΝΠΔΔ και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με σκοπό αυτόν που ορίζεται στο άρθρο 51.

Στον ΕΦΚΑ εντάσσονται ο ασφαλιστικός φορέας των Δημοσίων Υπαλλήλων και οι ΦΚΑ που υπάγονται στο ΥΠΕΚΑΚΑ. Δεν εντάσσεται ο ασφαλιστικός φορέας των υπαλλήλων της ΤτΕ

Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) (άρθρο 92)

Το ΕΚΑΣ καταβάλλεται, με βάση εισοδηματικά κριτήρια που αναπροσαρμόζονται κάθε έτος μέχρι την οριστική κατάργησή του στις 31.12.2019, στους συνταξιούχους γήρατος, αναπηρίας και θανάτου, όλων των οργανισμών κύριας ασφάλισης (πλην ΟΓΑ), οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους.

Όσοι καταστούν συνταξιούχοι από την 13/5/2016 και εφεξής δεν δικαιούνται το ΕΚΑΣ.

Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερήλικων (άρθρο 93)

Το επίδομα, (ύψους 360€), καταβάλλεται σε μηνιαία βάση από τον ΟΓΑ στους ανασφάλιστους υπερήλικες και σε αυτούς που δεν θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα, με προϋποθέσεις και κριτήρια που προβλέπονται στο σχετικό άρθρο.

Κεφάλαιο 3^ο : Βασικές Τροποποιήσεις

Σημαντικές τροποποιήσεις επήλθαν στον ν. 4387/16 με την ψήφιση των παρακάτω νόμων:

N. 4472/19.05.2017³¹

Ο συγκεκριμένος νόμος αφορά στην τροποποίηση διατάξεων σχετικά με την αναπροσαρμογή και τον επανυπολογισμό των συντάξεων κ.α. (άρθρα 10,14,27,94,96).

N. 4475/12.06.2017³²

Αφορά σε τροποποίηση άρθρων του ν.4472/17 με πρόβλεψη αύξησης συντάξεων από 01.01.23 και όποτε χρειαστεί αναγκαίες αυτορρυθμίσεις και αναπροσαρμογή.

N.4488 / 13.09.2017³³

Αφορά σε τροποποίηση άρθρων (Παράρτημα «Β») σχετικά με την εθνική και προσωρινή σύνταξη, τον συντάξιμο και τους πλασματικούς χρόνους, την προσωπική διαφορά, την επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων εισφορών, την αποσύνδεση ασφάλειας από ιδιότητα κλπ.

N. 4499/21.11.2017³⁴

Αφορά σε τροποποίηση άρθρου 12 για τις Συντάξεις θανάτου και τροποποίηση-προσθήκη 29^Α επί άρθρου 29 για την Προσωρινή Σύνταξη (ηλεκτρονικά).

³¹ «Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του ν. 4387/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις.»

³² «Κύρωση της τροποποιημένης Συμφωνίας για την ίδρυση της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και άλλες διατάξεις.»

³³ «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις»

³⁴ «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις του ν. 4387/2016, ρυθμίσεις για την αγορά παιγνίων, για την «Ελληνικό Καζίνο Πάρνηθας Α.Ε.» και άλλες διατάξεις.»

N. 4554/18.07.2018³⁵

Αφορά σε διευκρινίσεις σχετικά με την έναρξη και λήξη συνταξιοδοτικού δικαιώματος από τον ΕΦΚΑ, την έναρξη ασφάλισης στον ΟΓΑ, την παράλληλη υπαγωγή σε περισσότερα ταμεία μέχρι 31.12.2016, τις οφειλές των ΟΤΑ κλπ

³⁵ Ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις - Αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας Ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων - Επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων και άλλες διατάξεις.

Κεφάλαιο 4^ο : Σχόλια-Παρατηρήσεις (N. 4387/16)

Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση που επιχειρήθηκε με τον ν.4387/16 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, αποτελεί μια σημαντική πρωτοβουλία στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής θεσπίζοντας για πρώτη φορά στην Ελλάδα, Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας με έναν από τους τρεις άξονές της την κοινωνική ασφάλιση (οι άλλοι δύο είναι η υγεία και η πρόνοια). Με τον νόμο αυτό «νοικοκυρεύεται» ο χώρος του «ασφαλιστικού» θεσπίζοντας ενιαίο ασφαλιστικό φορέα, ενιαίο τρόπο υπολογισμού συντάξεων, ενιαίες εισφορές, ενιαίους όρους συνταξιοδότησης, αυτοέλεγχο, αυτορρύθμιση και αποκαθιστώντας ισονομία μεταξύ παλαιών και νέων ασφαλισμένων (Newsroom iefimerida, 2017). Ενδεχόμενες βελτιώσεις στην κατεύθυνση της ισχυροποίησης του κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα έναντι του διανεμητικού, που είναι ακόμα πολύ ισχυρός, θα εξασφάλιζε τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα του συστήματος, σε συνδυασμό με την ώθηση στην ανάπτυξη.

Είναι γεγονός ότι η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, που θεσμοθετήθηκε με τους νόμους 4336/15 και 4387/16, έθεσε τις βάσεις για τη μακροπρόθεσμη (όχι τη μεσοπρόθεσμη) βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος. Με το ν. 4336/15 εναρμονίστηκαν οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μεταξύ των ασφαλισμένων, όσον αφορά στα όρια ηλικίας και στους αντίστοιχους χρόνους ασφάλισης, αποτρέποντας ταυτόχρονα σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα την αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης λόγω πρόωρων συνταξιοδοτήσεων. Προβλέφθηκε η δημιουργία του ΕΦΚΑ και καθιερώθηκαν νέα επίπεδα εισφορών και συντάξεων. Συγκεκριμένες δράσεις προβλέπονται για τις:

ι.Κύριες Συντάξεις: όπου για το έτος 2019 συνεχίζεται η εφαρμογή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, με εφαρμογή επιχειρησιακού σχεδίου δράσης αφενός για την εκκαθάριση των ληξιπροθέσμων αιτήσεων συνταξιοδότησης και αφετέρου για τη συνολική αναδιοργάνωση των διοικητικών και μηχανογραφικών υπηρεσιών.³⁶

³⁶ 1. σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν μηχανογραφικές εφαρμογές που υποστηρίζουν την έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, μειώνουν το γραφειοκρατικό κόστος για ευκολότερη και ταχύτερη απονομή συντάξεων

2. επεκτάθηκε το ηλεκτρονικό πρωτόκολλο συντάξεων,

3. προσδιορίστηκαν πρότυπα για την υλοποίηση ηλεκτρονικού απογραφικού δελτίου συντάξεων, για την άμεση ηλεκτρονική διακίνηση των συνταξιοδοτικών αιτημάτων από τις περιφερειακές υπηρεσίες στην Κεντρική Υπηρεσία Απονομής Συντάξεων,

4. σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν εφαρμογές διασύνδεσης του Ε.Φ.Κ.Α. με άλλες υπηρεσίες (ΕΡΓΑΝΗ, εκπαιδευτικά ιδρύματα κ.ά.),

ii.Επικουρικές συντάξεις: στόχος των παρεμβάσεων του ν.4387/2016 για την επικουρική ασφάλιση, είναι η σταδιακή ισορροπία του συστήματος, με αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού της παροχής για τους (νέους) συνταξιούχους (άρθρο 96, παρ.1) και σταδιακή εισαγωγή για τα έτη ασφάλισης από 01.01.2015 και εφεξής το σύστημα της νοητής κεφαλαιοποίησης (NDC).

Όμως παρά την αξιολογη προσπάθεια θεσμικής ενοποίησης του ασφαλιστικού συστήματος, ακολουθείται και πάλι τακτική αναβολής, ενώ παραμένουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των ομάδων ασφαλισμένων με τις διαδοχικές γενιές να λαμβάνουν φθίνοντα ποσοστά αναπλήρωσης καταβάλλοντας τις ίδιες εισφορές. Έτσι οι τρέχουσες γενιές συνταξιούχων λαμβάνουν συνολικά ποσοστά αναπλήρωσης κοντά στο 80% του βασικού μισθού που είχαν, οι συνταξιούχοι του 2030 θα λαμβάνουν ποσοστά αναπλήρωσης περίπου 63% και οι συνταξιούχοι του 2050 θα λαμβάνουν ποσοστά που θα προσεγγίζουν με δυσκολία το 55%.

Η Κομισιόν και οι Διεθνείς Οργανισμοί έχουν επισημάνει τα εξής:

1. Σχετική Έκθεση της Κομισιόν αναφέρει ότι:

Η δομή του συνταξιοδοτικού συστήματος παρέμεινε η ίδια από το 2010 μέχρι την μεταρρύθμιση του 2016, η οποία ενεργοποίησε τις περισσότερες από τις διατάξεις των νόμων του 2010. Η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του 2016 θεωρείται η πλέον κρίσιμη από την ίδρυσή του, καθώς περιλαμβάνει σημαντικά αναδιανεμητικά στοιχεία, τα οποία έχουν θετικό αντίκτυπο στη μελλοντική επάρκεια των συντάξεων. Η τελευταία εξασφαλίζεται μακροπρόθεσμα μέσω της εφαρμογής σχετικά υψηλού ποσοστού αναπλήρωσης για τους χαμηλόμισθους, παρά τις βραχυπρόθεσμες συνέπειες κατάργησης του ΕΚΑΣ και του παγώματος της αναπροσαρμογής μέχρι το 2023. Για το λόγο αυτό, οι προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προκλήσεων της οικονομίας έξω από το συνταξιοδοτικό σύστημα, που συνδέονται όμως με τη συνταξιοδότηση, όπως: οικονομική ύφεση, υψηλή ανεργία, μη κανονική απασχόληση, αδήλωτη εργασία και εισφοροδιαφυγή. (Newsroom iefimerida, 2018) . Στον Πίνακα 14

5. σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν εφαρμογές διασύνδεσης για την υλοποίηση της ηλεκτρονικής ανταλλαγής χρόνων ασφάλισης μεταξύ των ενταχθέντων στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέων,

6. σχεδιάστηκαν και εκπονούνται εκπαιδευτικά προγράμματα κατάρτισης του προσωπικού.

φαίνεται η μικρή διαφοροποίηση στους συντελεστές αναπλήρωσης προς όφελος των χαμηλοσυνταξιούχων

Πίνακας 14 : Σύγκριση συντελεστών αναπλήρωσης

Συντελεστής αναπλήρωσης N.4387/2016	Έτη ασφάλισης Από – Έως	Συντελεστής αναπλήρωσης N.3863/2010
0,77%	0-15	0,80%
0,84%	15-18	0,86%
0,90%	18-21	0,92%
0,96%	21-24	0,99%
1,03%	24-27	1,06%
1,21%	27-30	1,14%
1,42%	30-33	1,22%
1,59%	33-36	1,31%
1,80%	36-39	1,40%
2,00%	30-42+	1,50%

Πηγή: Ελληνική Νομοθεσία

2. Προβλέψεις του ΟΟΣΑ συμφωνούν με τα ως άνω αναφερόμενα της ΕΕπ σχετικά με τη επάρκεια συντάξεων μακροπρόθεσμα για τους χαμηλοσυνταξιούχους. Το πλήρες ποσοστό αναπλήρωσης για έναν εργαζόμενο με χαμηλό εισόδημα εκτιμάται σε 67,4% (1,6 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το αντίστοιχο μέσο ποσοστό χωρών του ΟΟΣΑ), σε σύγκριση με 53,7% για έναν εργαζόμενο με μέσο εισόδημα και 49,2% για

έναν με υψηλό εισόδημα αναδεικνύοντας τον αναδιανεμητικό ρόλο των συντάξεων. Ωστόσο, η εξασφάλιση επαρκών συντάξεων για τους μη τυποποιημένους εργαζομένους με σύντομη επαγγελματική σταδιοδρομία και χαμηλά εισοδήματα εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί. (Newsroom iefimerida, 2018)

3. Από μια διαφορετική οπτική, το ΔΝΤ στο άρθρο IV της έκθεσής του για την ελληνική οικονομία, τον Φεβρουάριο του 2017, είχε προειδοποιήσει για «αυξημένα ρίσκα» που περιέβαλαν την ασφαλιστική μεταρρύθμιση του 2016. Ανέφερε ότι: «Η μεταρρύθμιση εξακολουθεί να υπόκειται σε υψηλούς νομικούς κινδύνους, καθώς διατηρεί τη δομή των περικοπών του 2012, οι οποίες είχαν κριθεί αντισυνταγματικές και προσθέτει νέες προοδευτικές περικοπές σε ορισμένες από τις ίδιες ομάδες συνταξιούχων». Ανέφερε επίσης ότι έχει μεγάλες αδυναμίες, καθώς είναι άδικος όσον αφορά στην αντιμετώπιση των παλαιών και των μελλοντικών συνταξιούχων, περιορίζει τα κίνητρα εργασίας και κυρίως δεν μειώνει το έλλειμμα του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος μεσοπρόθεσμα, παρόλο που συμβάλλει καθοριστικά στη διασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος μακροπρόθεσμα. (Κουκάκης, 2018)

Μέρος 5^ο

Κεφάλαιο 1^ο : Παρούσα Κατάσταση 2018-Προοπτική-Απειλές

Σήμερα το 2018, οκτώ χρόνια μετά το 1ο Μνημόνιο, τις δημοσιονομικές παρεμβάσεις στο ασφαλιστικό και πάνω από τρία χρόνια μετά την ασφαλιστική μεταρρύθμιση του ν. 4387/2016, το ΕΣΚΑ στην Ελλάδα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει πρόβλημα διογκούμενων ελλειμμάτων και να είναι αναποτελεσματικό σε περιβάλλον έντονης δημοσιονομικής και δημογραφικής κρίσης. Αντίθετα με την ευρωπαϊκή τακτική των τριών πυλώνων λειτουργεί ως κυρίως αναδιανεμητικό (PAYG) με εγγύηση κρατικής χρηματοδότησης 1^{ου} πυλώνα και ανίσχυρους τους άλλους δύο.

Απαραίτητη θεωρείται πλέον, η ενδυνάμωση των κεφαλαιοποιητικών στοιχείων και η πλήρης εφαρμογή διατάξεων που παραμένουν ανενεργές για ένα σύστημα όχι μόνο βιώσιμο και επαρκές, αλλά και για ένα νέο σύστημα που εκτός του θεσμικού άξονα θα στηρίζει την απασχόληση και την ανάπτυξη μακριά από φαύλους κύκλους εξάντλησης της οικονομίας και χωρίς να κάμπτεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης ασφαλισμένων και συνταξιούχων. Αναμφισβήτητα το ελληνικό ζήτημα εντάσσεται σε μια συνολικότερη κρίση των ευρωπαϊκών ΣΚΑ, αφού πρόκειται για μια ήπειρο που γερνά, απροετοίμαστη να αντιμετωπίσει την κρίση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Γιαννίσης (2016, σ.102) «το δημογραφικό πρόβλημα αποτελεί ισχυρή παράμετρο που επηρεάζει τις πολιτικές αποφάσεις και οδηγεί σε «αντίστροφη αναδιανομή» και «αποανάπτυξη».

Αναφορικά με το δημογραφικό σήμερα, η Eurostat υπολογίζει μείωση των γεννήσεων κατά 40% και ότι υπάρχουν 42 Ευρωπαίοι άνω των 65 ετών, που έχουν συνταξιοδοτηθεί, για κάθε 100 εργαζομένους, σε σύγκριση με τις ΗΠΑ που ο αντίστοιχος αριθμός είναι 24 για κάθε 100 εργαζόμενους. Οι δημογραφικές προοπτικές για την Ελλάδα πάντως δεν είναι καθόλου ευοίωνες. Ο δείκτης γεννητικότητας εκτιμάται σε 1,3 έως το 2060, ενώ ο πληθυσμός της χώρας αναμένεται να μειωθεί σε 7,5 εκατ. (Στασινού, 2018)

Για αυτό το λόγο, μετά τον ν.4387/16 πολλές πρωτοβουλίες με θετικό πρόσημο έλαβαν χώρα προς διευθέτηση κενών που δημιουργούσε η εφαρμογή του, στη κατεύθυνση αφενός της επάρκειας των συντάξεων και αφετέρου της οικονομικής

ανάπτυξης. Κανονιστικές πράξεις κατ' εξουσιοδότηση του νόμου υπογράφηκαν και εφαρμόστηκαν, καθώς και ερμηνευτικές εγκύκλιοι σχετικά με την απασχόληση συνταξιούχων (Φ.80000/οικ.12151/274/19/3/2018,ΑΔΑ: ΩΦΦΒ465Θ1Ω-ΛΥΡ), την παράλληλη απασχόληση και συνταξιοδότηση με προσαύξηση (Φ.80000/Γ17/οικ.46340/1034/12.09.2018,ΑΔΑ:ΨΞ2Λ465Θ1Ω-ΥΟΞ), την διακοπή ασφάλισης σε δύο φορείς για την ίδια απασχόληση (Φ80000/οικ.58967/77/Δ29.17/ 29 /12/2017ΑΔΑ:ΨΟΚΘ465Θ1Ω-Η58), τις συντάξεις αναπηρίας, την διαδοχική ασφάλιση και τις συντάξεις θανάτου.

Σημαντικές ήταν οι τροποποιήσεις που έγιναν με τους νόμους 4472/17, 4475/17, 4488/17, 4499/17 και 4554/18 (βλ. Κεφ 3^ο του 4^{ου} Μέρους) προκειμένου να θεσπιστούν ενιαίοι κανόνες στο πλαίσιο λειτουργίας του ΕΦΚΑ, να διευκρινιστούν ασάφειες και να αποκατασταθούν αδικίες που ήταν αναμενόμενες, από την εφαρμογή ενός νόμου που ανατρέπει πάγιες τακτικές και τέμνει οριζόντια το σύνολο του ασφαλιστικού συστήματος.

Νομοσχέδιο που κατατέθηκε στην Ολομέλεια της Βουλής στις 22 Νοεμβρίου 2018 προβλέπει διατήρηση της ελάχιστης εισφοράς και μείωση των εισφορών για 250.000 μη μισθωτούς αγρότες, αυτοαπασχολούμενους νέους επιστήμονες και ελεύθερους επαγγελματίες. Στους παρακάτω πίνακες 15, 16 οι μειώσεις φτάνουν το 33,3%. (Newsroom CNN, 2018)

Πίνακας 15 : Μείωση Εισφορών Αγρότες

Αγρότες		✓ Κύρια σύνταξη 18% >>> 12%			
ΕΤΗΣΙΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ	ΤΙ ΘΑ ΙΣΧΥΕ ΤΟ 2019		ΤΙ ΘΑ ΙΣΧΥΣΕΙ ΤΟ 2019		
	ΠΟΣΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	ΠΟΣΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	ΠΟΣΟ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	ΕΤΗΣΙΟ ΟΦΕΛΟΣ ΑΠΟ ΝΕΑ ΕΙΣΦΟΡΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΙΩΣΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
6.022 €	90,33 €	74,00 €	-195,96 €	-18,1%	
8.022 €	120,33 €	80,22 €	-481,32 €	-33,3%	
10.022 €	150,33 €	100,22 €	-601,32 €	-33,3%	
14.022 €	210,33 €	140,22 €	-841,32 €	-33,3%	
18.022 €	270,33 €	180,22 €	-1.081,32 €	-33,3%	
22.022 €	330,33 €	220,22 €	-1.321,32 €	-33,3%	
27.022 €	405,33 €	270,22 €	-1.621,32 €	-33,3%	
35.022 €	525,33 €	350,22 €	-2.101,32 €	-33,3%	
49.022 €	735,33 €	490,22 €	-2.941,32 €	-33,3%	

Πηγή: CNN.gr

Πίνακας 16 : Μείωση Εισφορών Ελεύθεροι επαγγελματίες

Ελεύθεροι Επαγγελματίες						✓ Κύρια σύνταξη 20% >>> 13,3%
		ΤΙ ΘΑ ΙΣΧΥΕ ΤΟ 2019	ΤΙ ΘΑ ΙΣΧΥΣΕΙ ΤΟ 2019			
ΕΤΗΣΙΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ	ΜΗΝΙΑΙΟ ΜΙΚΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ	ΕΤΗΣΙΟ ΟΦΕΛΟΣ ΑΠΟ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΙΩΣΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	
8.032 €	669 €	134 €	117 €	-200 €	-12,45%	
9.032 €	753 €	151 €	117 €	-400 €	-22,14%	
10.032 €	836 €	167 €	117 €	- 600 €	-29,90%	
11.032 €	919 €	184 €	123 €	-736 €	-33,35%	
12.032 €	1.003 €	201 €	134 €	-803 €	-33,35%	
16.032 €	1.336 €	267 €	178 €	-1.069 €	-33,35%	
20.032 €	1.669 €	334 €	223 €	-1.336 €	-33,35%	
25.032 €	2.086 €	417 €	278 €	-1.670 €	-33,35%	
30.032 €	2.503 €	501 €	334 €	-2.003 €	-33,35%	
40.032 €	3.336 €	667 €	445 €	- 2.670 €	-33,35%	

Πηγή: CNN.gr

Επιπλέον, με τη σύμφωνη γνώμη του Eurogroup επί του σχεδίου προϋπολογισμού του 2019 δεν θα περικοπούν οι συντάξεις όπως προβλέπονταν από τον ν. 4472/17 με τις οποίες 1,4 εκ. συνταξιούχοι θα είχαν μείωση κατά μέσο όρο 14%, οδηγώντας κάποιους από αυτούς στο κατώφλι της φτώχειας, θα ισχύσει όμως η αναστολή της αναπροσαρμογής μέχρι 01.01.2023 του ν.4475/17 (Δασόπουλος, 2018) (Πίνακας 17).

Πίνακας 17 : Μείωση Συνταξιοδοτικής-Περικοπές Συντάξεων (εκατ.€)

4472/17 & 4475/17

	2019	2020	2021	2022	Σύνολο	Παρατηρήσεις
Μείωση Προσωπικής Διαφοράς	2.133	2.066	2.001		6.200	Αναίρεση με την έγκριση του προϋπολογισμού 2019
Εξοικονόμηση λόγω μη αναπροσαρμογής	128	292	504	754 504+250	1.678	
Σύνολο εξοικονόμησης	2.261	2.358	2.505	754	7.878	1.678 (μετά την αναίρεση των περικοπών)

Πηγή: Ελληνική Νομοθεσία, ΓΛΚ

Οι ως άνω πρωτοβουλίες πιθανότατα οφείλονται και στις πρόσφατες αποφάσεις Ανώτατων Δικαστηρίων σχετικά με τις περικοπές του 2012 στις συντάξεις. Επισημαίνεται ότι οι συνέπειές τους εκτός από τον μέχρι σήμερα δημοσιονομικό και κοινωνικό χαρακτήρα τους θα έχουν και πολύ σοβαρό αντίκτυπο στις όποιες μεταρρυθμίσεις και θεσπίσεις ήθελε αποφασιστούν στο μέλλον από την Διοίκηση στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης.

Πιο συγκεκριμένα, με την υπ' αριθ. 2287/2015 απόφαση της Ολομέλειάς του Συμβουλίου της Επικρατείας (όμοιες και οι υπ' αριθ. 2288-2290/2015) σε προσφυγή συνταξιούχων από τράπεζες και ΔΕΚΟ που στρέφονται κατά του ΙΚΑ και του ΕΤΕΑ για τις μειώσεις των συντάξεων. Το ΣτΕ κήρυξε αντισυνταγματικές τις ρυθμίσεις των ν. 4051/2012 (άρθρο 6 παρ.2) και 4093/2012 (άρθρο πρώτο παρ. ΙΑ υποπαρ.ΙΑ.5 περ.1 και υποπαρ. ΙΑ.6 περ.3), που επέβαλαν τις μειώσεις από 1-1-2012 και την κατάργηση των τριών Δώρων-επιδομάτων (Χριστουγέννων, Πάσχα και επιδόματος αδειάς) συνολικού ύψους 800 ευρώ κατ' έτος (400+200+200). (ΣτΕ, 2015)

Οι επιπτώσεις από τις παραπάνω δικαστικές αποφάσεις είναι εξαιρετικά σημαντικές, αφού έχουν αναδρομική ισχύ για όσους προσέφυγαν μέχρι 10.06.2015 αλλά και για όλες ανεξαιρέτως τις συντάξεις εφεξής, προβλέποντας αναπροσαρμογή τους στα προ του 2012 επίπεδα (πριν τις περικοπές) μαζί με τα δώρα και το επίδομα αδειάς, χωρίς προσφυγή στη Δικαιοσύνη. Επιπλέον, προβλέπουν την απεξάρτηση της εφ' όρου ζωής καταβολής των τριών Δώρων-επιδόματος αδειάς στους συνταξιούχους (και μετά τον θάνατό τους στους κληρονόμους τους) από το ύψος των συνταξιοδοτικών δαπανών και από τις τυχόν μεταρρυθμίσεις του Ασφαλιστικού Συστήματος μετά την έκδοση της ανωτέρω απόφασης 10-6-2015. (Μητρόπουλος, 2018) Ως εκ τούτου, απεξαρτώνται και από τις σχετικές ρυθμίσεις του ν. 4387/16, σύμφωνα και με τη νομολογία του ΑΕΔ το 2018 για τους δικαστικούς (υπ' αριθ. 1-4/2018 αποφάσεις του ΑΕΔ). (Ειδικό Δικαστήριο, 2018)

Πράγματι, οι πρόσφατες υπ' αριθ. 1-4/2018 αποφάσεις του ΑΕΔ μετά από αγωγές συνταξιούχων δικαστικών, επιβεβαιώνουν τα ανωτέρω, αφού έκριναν αντισυνταγματικές τις ως άνω περικοπές και αποσύνδεσαν το ισόβιο δικαίωμα των συνταξιούχων για είσπραξη των Δώρων-επιδόματος αδειάς από τον ασφαλιστικό νόμο 4387/2016 και

κυρίως από τα άρθρα 7, 8 και 14 που προβλέπουν τη νέα αρχιτεκτονική των συντάξεων και τον επανυπολογισμό τους. (Μητρόπουλος, 2018)

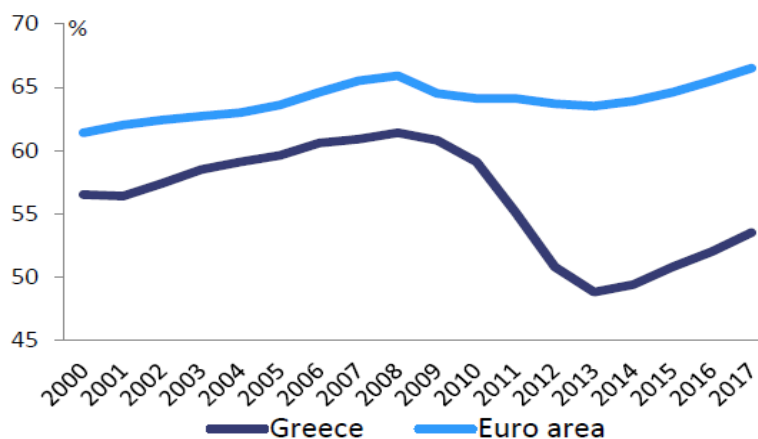
Οι αποφάσεις του ΣτΕ 2287/15 και του Ειδικού Δικαστηρίου Αρ.88Σ 1/2018 παρατίθενται στο Παράρτημα «Γ»

Το άρθρο IV για την Ελλάδα της μελέτης του IMF (2017, pp. 7,8,17,19,28,31) αναφέρει ότι οι δημοσιονομικές προσαρμογές βρήκαν το ασφαλιστικό ιδιαίτερα λαβωμένο από τις πρόωρες συνταξιοδοτήσεις και τις μειώσεις των εισφορών. Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος όμως τις περιόρισε και εισήγαγε ένα ενιαίο λιγότερο γενναιόδωρο τύπο παροχών για τους μελλοντικούς συνταξιούχους. Οι συντάξεις εξορθολογίστηκαν μειώνοντας τις επικουρικές πάνω από ένα όριο και το ΕΚΑΣ. Τα ποσοστά εισφοράς αυξήθηκαν και εναρμονίστηκαν, μολονότι έχουν χορηγηθεί ορισμένες παραχωρήσεις σε πλουσιότερες αυτοαπασχολούμενες ομάδες. Ωστόσο, το σύστημα διατηρεί μια σχετικά υψηλή εγγυημένη βασική σύνταξη, μαζί με τα χαμηλά ποσοστά αναπλήρωσης, μειώνοντας τα κίνητρα για εργασία και εισφορές. Παραμένει ακόμα μη βιώσιμο και αναποτελεσματικό χρηματοδοτούμενο από υψηλή φορολογία μη διευρυμένης βάσης, επιμένοντας να επιτελεί και προνοιακό ρόλο (υψηλή εθνική σύνταξη).

Η μελέτη βιωσιμότητας του ESM από την ΕΕπ (2018, pp.11-12) σημειώνει ικανοποιητική πρόοδο στην εφαρμογή της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης του 2016. Ο επανυπολογισμός των συντάξεων ολοκληρώθηκε για πάνω από 2 εκατομμύρια συνταξιούχους. Οι αρμόδιες αρχές έχουν υπολογίσει και επεξεργαστεί όλες τις αιτήσεις συνταξιοδότησης που υποβλήθηκαν τεχνικά και νομικά πλήρεις το 2016 και το 66% των αιτήσεων κύριας συνταξιοδότησης που υποβλήθηκαν το 2017, πολύ πάνω από το στόχο του 30%. Έχει επιτευχθεί ο στόχος των 13.800 αιτήσεων επικουρικής συνταξιοδότησης, και το ΕΚΑΣ σταδιακά καταργείται μειώνοντας το ετήσιο κόστος κατά 853 εκατ. € σε σύγκριση με το 2016. Η συγχώνευση όλων των ασφαλιστικών φορέων στον ΕΦΚΑ ολοκληρώθηκε με την ένταξη τον Μάιο 2018 του φορέα των Δημοσίων Υπαλλήλων και την μεταφορά προσωπικού, βάσεων δεδομένων, λογισμικού και υποδομής πληροφορικής από το ΓΛΚ. Στο πλαίσιο του νομοσχεδίου που εγκρίθηκε στα μέσα Ιουνίου, ελήφθησαν μέτρα για τη διαφοροποίηση του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του ΕΦΚΑ ώστε να μην έχει συμμετοχή σε καμία ιδιωτική εταιρεία και τη μεταφορά δικαιωμάτων ψήφου στο

ΤΧΣ, προστατεύοντας την ανεξαρτησία του. Ευοίωνες προοπτικές εμφανίζονται και στην οικονομία (Διάγραμμα 16) με αύξηση του ποσοστού απασχόλησης από 48% το 2013 στο 55% το 2017. (EC, 2018 p.5)

Διάγραμμα 16 : Απασχόληση Ελλάδα και Ευρωζώνη 2000-2017

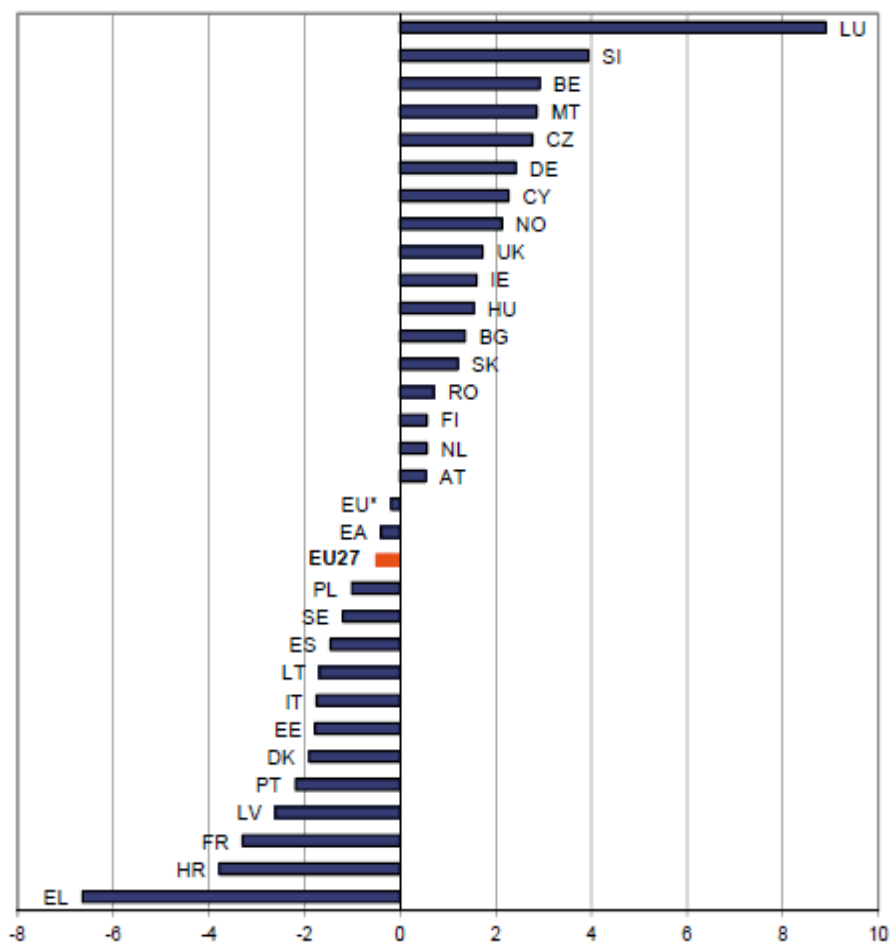

Notes: From 15 to 64 years, as percentage of total population

Source: Eurostat

Η μελέτη της ΕΟΠ της Κομισιόν (Ageing Report 2018 για το 2016-2070) προβλέπει για την Ελλάδα μέγιστη μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης, αύξηση του εργασιακού χρόνου, ίση αντιμετώπιση ανδρών και γυναικών και εξέλιξη ορισμένων δημογραφικών στοιχείων. (EC, 2018) Αναλυτικότερα, στο Διάγραμμα 17 καταγράφεται για την Ελλάδα η μέγιστη μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης στο 6,6% ΑΕΠ, όταν για την ευρωζώνη και την ευρωπαϊκή ένωση αναμένεται στο 0,4 και 0,5% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 17 : Μεταβολή συνταξιοδοτικής δαπάνης 2016-2070

(Πηγή: EPC)

Στον Πίνακα 18, για την Ελλάδα καταγράφεται πρόβλεψη για το 2016-2070 μείωσης της συνταξιοδοτικής δαπάνης από το 17,3% στο 10,6%, όταν η μέση δαπάνη της ευρωζώνης το 2070 θα είναι 11,9%. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η δεκαετία του 2040 που θα συνταξιοδοτηθεί η γενιά του λεγόμενου «baby boom», εξηγεί και την αντίστοιχη κορύφωση των δαπανών για την Ελλάδα σε 12,9%. Πιο emphaticά, για την ευρωζώνη προβλέπεται από 2016-2040 αύξηση κατά 1,3% και από 2040-2070 μείωση κατά 1,7%.

Πίνακας 18 : Προβολή Συνταξιοδοτικής δαπάνης 2016-2070

Country	2016	2040	2070	Change 2016-40	Change 2016-70
BE	12.1	14.5	15.0	2.4	2.9
BG	9.6	9.8	10.9	0.2	1.4
CZ	8.2	9.2	10.9	1.0	2.8
DK	10.0	8.2	8.1	-1.8	-1.9
DE	10.1	12.0	12.5	1.9	2.4
EE	8.1	7.1	6.4	-1.0	-1.8
IE (1)	5.0	6.7	6.6	1.7	1.6
EL	17.3	12.9	10.6	-4.4	-6.6
ES	12.2	13.9	10.7	1.8	-1.5
FR	15.0	15.1	11.8	0.0	-3.3
HR	10.6	8.3	6.8	-2.2	-3.8
IT	15.6	18.7	13.9	3.1	-1.7
CY	10.2	11.5	12.4	1.3	2.3
LV	7.4	6.3	4.7	-1.1	-2.6
LT (2)	6.9	7.0	5.2	0.2	-1.7
LU	9.0	11.5	17.9	2.5	8.9
HU	9.7	9.4	11.2	-0.3	1.5
MT	8.0	7.3	10.9	-0.7	2.9
NL	7.3	8.5	7.9	1.2	0.6
AT	13.8	14.9	14.3	1.1	0.5
PL	11.2	10.8	10.2	-0.3	-1.0
PT	13.5	14.7	11.4	1.2	-2.2
RO	8.0	7.7	8.7	-0.3	0.7
SI	10.9	14.2	14.9	3.2	3.9
SK	8.6	7.8	9.8	-0.8	1.2
FI	13.4	13.9	13.9	0.5	0.6
SE	8.2	6.8	7.0	-1.3	-1.2
UK	7.7	8.6	9.5	0.9	1.7
NO	10.7	11.9	12.8	1.2	2.1
EA	12.3	13.5	11.9	1.3	-0.4
EU*	11.2	12.0	11.0	0.8	-0.2
EU27	11.9	12.7	11.4	0.9	-0.5
EU* s	10.3	10.6	10.5	0.4	0.2

(Πηγή: EPC)

Στην ίδια μελέτη περιγράφονται και προβολές για τις άλλες συνταξιοδοτικές και δημογραφικές παραμέτρους (Πίνακες 19, 20, 21) όπως και η μεταβολή της ηλικιακής πυραμίδας για την Ευρώπη των 28 (Διάγραμμα 18).

Πίνακας 19 : Δημογραφικά στοιχεία 2016-2070

	Old-age dependency ratio (65+/15-64)			p.p. change 2016-70	Very old-age dependency ratio (80+/15-64)			p.p. change 2016-70	Total dependency ratio (0-14 and 65+)/(15-64)			p.p. change 2016-70
	2016	2060	2070		2016	2060	2070		2016	2060	2070	
BE	28.4	43.5	45.2	16.7	8.5	16.9	18.4	9.8	54.7	71.0	72.5	17.8
BG	31.5	63.0	56.2	24.7	7.2	24.6	26.8	19.6	52.9	89.3	81.6	28.7
CZ	28.1	55.7	49.7	21.6	6.1	22.9	23.3	17.2	51.6	83.6	75.6	23.9
DK	29.5	45.0	50.2	20.8	6.7	17.1	18.9	12.1	55.5	71.2	77.7	22.2
DE	32.2	55.1	55.9	23.7	8.9	21.4	24.1	15.1	52.3	79.9	81.0	28.7
EE	29.7	55.7	52.7	23.0	8.1	20.9	24.9	16.9	54.6	83.2	79.0	24.4
IE	20.9	44.2	41.2	20.4	4.9	18.7	19.0	14.1	55.4	75.4	70.2	14.9
EL	33.4	67.2	63.1	29.7	10.3	32.7	31.0	20.7	55.8	89.6	86.0	30.2
ES	28.6	53.2	46.6	18.0	9.2	26.9	22.4	13.1	51.5	81.8	75.3	23.8
FR	30.4	43.3	44.8	14.4	9.4	19.0	18.9	9.5	59.8	73.0	74.6	14.8
HR	29.3	53.7	56.2	26.9	7.5	20.3	23.3	15.9	51.5	77.0	80.0	28.5
IT	34.5	61.0	60.3	25.8	10.5	28.4	26.8	16.3	55.6	83.3	83.5	27.8
CY	22.2	55.7	61.0	38.7	4.9	18.2	25.4	20.5	45.6	75.9	81.7	36.1
LV	30.5	65.2	53.8	23.3	7.9	25.0	27.3	19.5	54.2	97.1	81.8	27.7
LT	29.0	63.9	53.1	24.1	8.1	25.7	24.9	16.8	51.2	94.4	79.3	28.1
LU	20.6	44.6	48.9	28.2	5.8	16.2	19.5	13.7	44.3	69.9	74.9	30.6
HU	27.5	53.2	52.0	24.5	6.4	21.6	22.0	15.5	49.1	79.8	78.6	29.5
MT	29.1	53.9	55.8	26.6	6.4	20.1	24.3	17.9	50.6	80.5	82.3	31.7
NL	28.1	44.3	48.4	20.3	6.8	17.5	18.7	11.8	53.2	70.7	76.1	22.9
AT	27.6	51.3	54.4	26.9	7.4	19.3	22.3	14.9	48.8	75.6	79.2	30.4
PL	23.7	64.9	62.2	38.5	6.1	24.4	30.3	24.2	45.6	90.3	86.7	41.1
PT	32.1	64.9	67.2	35.1	9.3	30.2	29.8	20.5	53.6	85.8	89.7	36.2
RO	26.3	56.7	52.8	26.6	6.4	23.3	24.4	18.0	49.1	84.7	80.8	31.7
SI	28.1	55.0	50.2	22.1	7.6	23.4	23.8	16.3	50.5	82.0	76.5	26.0
SK	21.0	59.4	56.8	35.8	4.5	22.3	26.2	21.7	42.9	85.6	82.7	39.7
FI	32.8	49.7	52.0	19.1	8.3	18.8	21.7	13.5	58.7	75.9	78.3	19.5
SE	31.6	42.7	43.2	11.6	8.1	15.7	17.5	9.4	59.5	73.0	73.0	13.5
UK	27.9	43.5	46.0	18.0	7.5	16.5	18.5	11.0	55.4	71.2	73.7	18.3
NO	25.2	44.1	47.2	22.1	6.4	16.5	18.7	12.3	52.3	71.1	74.6	22.3
EA	30.9	52.3	51.8	20.9	9.1	22.7	22.6	13.6	54.3	78.5	78.4	24.1
EU*	29.6	51.6	51.2	21.6	8.3	21.6	22.3	14.0	53.5	78.2	78.0	24.6
EU27	29.9	53.1	52.2	22.4	8.4	22.5	23.0	14.6	53.2	79.5	78.9	25.7

Source: Commission services, Eurostat 2015-based population projections.

(Πηγή: EPC)

Στον Πίνακα 19 φαίνονται ο λόγος εξάρτησης, ο λόγος εξάρτησης μεγάλης ηλικίας και ο συνολικός λόγος εξάρτησης, που για την Ελλάδα προβλέπεται από το 2016-2070 αύξηση κατά 29,7%, 20,7% και 30,2% αντίστοιχα, ενώ για την ευρωζώνη 20,9%, 13,6% και 24,1% αντίστοιχα.

Πίνακας 20 : Όρια συνταξιοδότησης 2016-2070

	Statutory retirement age (early retirement age)								Incentives	
	MALE				FEMALE				Penalty	Bonus
	2016	2030	2050	2070	2016	2030	2050	2070		
BE	65 (62)	67 (63)	67 (63)	67 (63)	65 (62)	67 (63)	67 (63)	67 (63)		
BG	63.8 (62.8)	65 (64)	65 (64)	65 (64)	60.8 (59.8)	63.3 (62.3)	65 (64)	65 (64)	X	X
CZ	63.1 (60)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	60.5 (57.5)	64.7 (60)	65 (60)	65 (60)	X	X
DK*	65 (61.5)	68 (65)	71.5 (68.5)	74 (71)	65 (61.5)	68 (65)	71.5 (68.5)	74 (71)		
DE	65.5 (63)	67 (63)	67 (63)	67 (63)	65.5 (63)	67 (63)	67 (63)	67 (63)	X	X
EE	63 (60)	65 (62)	65 (62)	65 (62)	63 (60)	65 (62)	65 (62)	65 (62)	X	X
IE	65.4 (65.4)	68 (68)	68 (68)	68 (68)	65.4 (65.4)	68 (68)	68 (68)	68 (68)		
EL*	67 (62)	68.7 (63.7)	70.5 (65.5)	72.6 (67.6)	67 (62)	68.7 (63.7)	70.5 (65.5)	72.6 (67.6)	X	
ES	65.3 (63)	67 (63)	67 (63)	67 (63)	65.3 (63)	67 (63)	67 (63)	67 (63)	X	X
FR	66.3 (61.3)	67 (62)	67 (62)	67 (62)	66.3 (61.3)	67 (62)	67 (62)	67 (62)	X	X
HR	65 (60)	65 (60)	67 (62)	67 (62)	61.5 (56.5)	65 (60)	67 (62)	67 (62)	X	X
IT*	66.6 (63.6)	67.9 (64.9)	69.6 (66.6)	71.1 (68.1)	66.6 (63.6)	67.9 (64.9)	69.6 (66.6)	71.1 (68.1)		
CY*	65 (65)	66 (66)	68 (68)	70 (70)	65 (65)	66 (66)	68 (68)	70 (70)	X	X
LV	62.8 (60.8)	65 (63)	65 (63)	65 (63)	62.8 (60.8)	65 (63)	65 (63)	65 (63)	X	
LT	63.3 (58.3)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	61.7 (56.7)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	X	X
LU	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)	65 (57)		
HU	63.1 (63.1)	65 (65)	65 (65)	65 (65)	63.1 (63.1)	65 (65)	65 (65)	65 (65)		X
MT	62 (61)	65 (61)	65 (61)	65 (61)	62 (61)	65 (61)	65 (61)	65 (61)		X
NL*	65.5 (65.5)	68 (68)	70.5 (70.5)	72.5 (72.5)	65.5 (65.5)	68 (68)	70.5 (70.5)	72.5 (72.5)		
AT	65 (60)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	60 (55)	63.5 (60)	65 (60)	65 (60)	X	X
PL	65 (65)	65 (65)	65 (65)	65 (65)	60 (60)	60 (60)	60 (60)	60 (60)		
PT*	66.2 (60)	67.2 (60)	68.3 (60)	69.3 (60)	66.2 (60)	67.2 (60)	68.3 (60)	69.3 (60)	X	X
RO	64.8 (59.8)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	60.4 (55.4)	63 (58)	63 (58)	63 (58)		
SI	65 (59.3)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	63 (59)	65 (60)	65 (60)	65 (60)	X	X
SK*	62 (60)	64.2 (62.2)	66.8 (64.8)	69.1 (67.1)	60.2 (58.2)	64.2 (62.2)	66.8 (64.8)	69.1 (67.1)	X	X
FI*	66 (63)	67.1 (64.1)	69.2 (66.2)	71 (68)	66 (63)	67.1 (64.1)	69.2 (66.2)	71 (68)	X	X
SE	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)	67 (61)		
UK	65.4 (65.4)	66 (66)	67.3 (67.3)	68 (68)	63.1 (63.1)	66 (66)	67.3 (67.3)	68 (68)		X
NO	67 (62)	67 (62)	67 (62)	67 (62)	67 (62)	67 (62)	67 (62)	67 (62)		

(Πηγή EPC)

Στον Πίνακα 20 καταδεικνύεται η εξέλιξη των ορίων συνταξιοδότησης σε περιβάλλον απόλυτης εξίσωσης ανδρών γυναικών για όλες της χώρες, καθώς και σε ποιες προβλέπονται κίνητρα ή αντικίνητρα για εξάντληση του ορίου ηλικίας. Για την Ελλάδα το όριο συνταξιοδότησης το 2070 προβλέπεται στα 72,6 έτη, το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αντικίνητρα για μη εξάντληση του ορίου.

Πίνακας 21 : Αναμενόμενος Συνολικός Εργασιακός Χρόνος 2016-2070

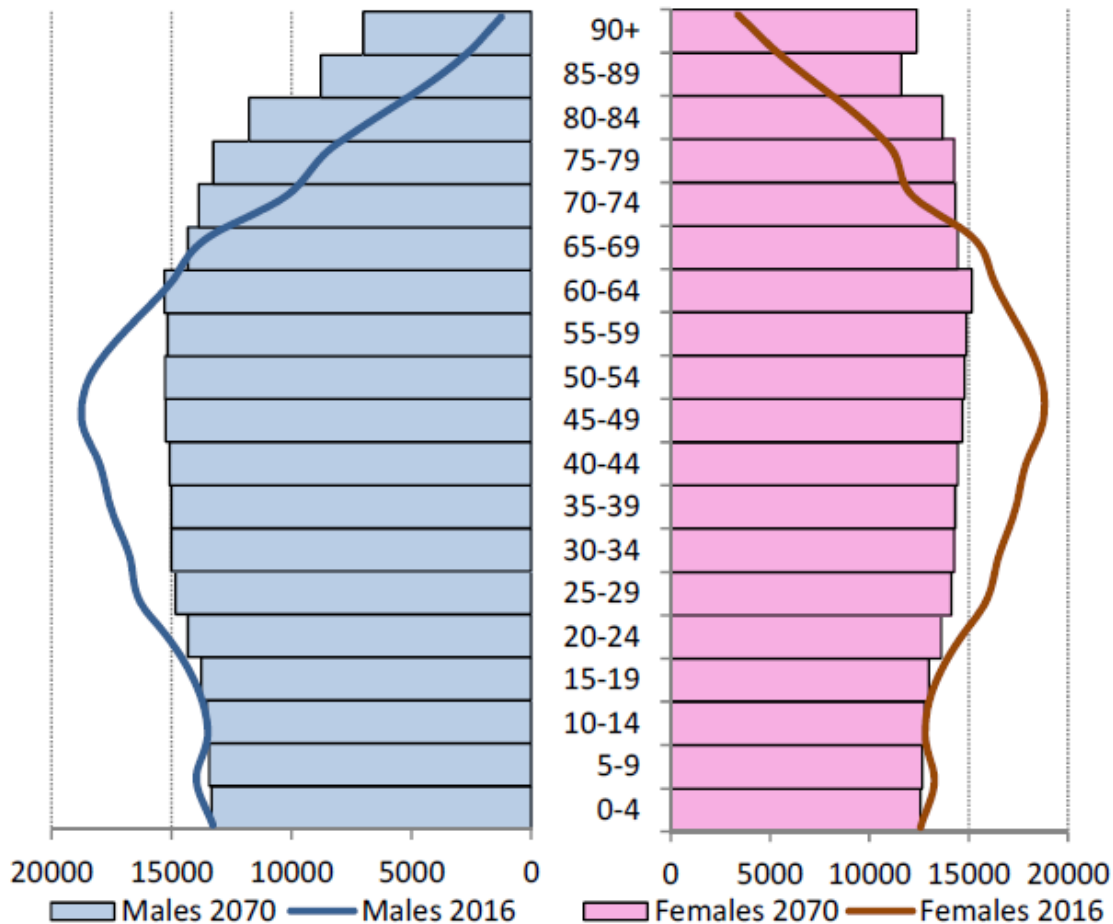
	2017	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2017-70
BE	37.2	37.5	40.7	40.0	40.0	39.9	39.9	2.7
BG	35.4	36.1	38.2	38.3	38.0	37.7	37.3	1.9
CZ	44.3	44.3	44.8	45.2	45.2	45.2	45.2	0.9
DK	:	:	:	:	:	:	:	:
DE	:	:	:	:	:	:	:	:
EE	:	:	:	:	:	:	:	:
IE	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	30.6	30.5	31.2	33.1	35.1	36.4	37.4	6.8
ES	36.9	37.5	38.9	39.1	39.5	39.8	40.3	3.3
FR	34.5	36.1	31.8	32.6	32.2	33.5	33.6	-0.9
HR	31.3	31.5	32.6	34.4	34.5	34.4	34.4	3.1
IT	35.4	35.6	35.2	35.0	35.4	37.6	38.4	3.0
CY	:	:	:	:	:	:	:	:
LV	36.6	37.1	37.8	37.8	37.8	37.8	37.8	1.2
LT	:	:	:	:	:	:	:	:
LU	31.2	30.5	31.9	34.9	36.4	37.3	37.1	6.0
HU	32.8	34.5	37.2	37.8	37.4	37.6	37.5	4.7
MT	35.2	35.5	36.5	36.9	37.3	37.9	38.6	3.3
NL	:	:	:	:	:	:	:	:
AT	35.5	35.6	35.8	36.1	36.2	36.3	36.2	0.7
PL	34.8	34.8	35.4	35.6	35.3	35.9	35.6	0.8
PT	33.5	35.1	37.3	37.7	37.5	37.7	37.8	4.3
RO	30.9	31.2	32.1	31.5	32.3	32.8	32.5	1.6
SI	38.2	39.0	38.9	38.9	38.6	38.7	38.7	0.5
SK	41.5	41.6	42.2	43.4	44.7	45.9	46.7	5.2
FI	33.6	34.3	35.3	35.3	36.2	36.2	36.1	2.5
SE	40.1	40.5	39.9	37.1	39.6	39.2	40.7	0.6
UK	:	:	:	:	:	:	:	:
NO	35.9	37.5	36.3	34.8	32.6	33.5	33.8	-2.2
EU*	35.6	35.9	36.7	37.0	37.5	37.9	38.1	2.5
EA	32.9	33.3	33.8	34.3	34.8	35.3	35.6	2.7
EU27	35.6	35.9	36.7	37.0	37.5	37.9	38.1	2.5

(Πηγή EPC)

Στον Πίνακα 21 ο συνολικός αναμενόμενος εργασιακός χρόνος για την Ελλάδα από το 2017-2070 προβλέπεται να αυξηθεί κατά 6,8 έτη, το μέγιστο στην ΕΕ, ενώ ο μέσος όρος της ευρωζώνης προβλέπεται στα 2,7 έτη (Στη Νορβηγία μείωση κατά 2,2 έτη).

Διάγραμμα 18 : Ηλικιακή Πυραμίδα 2016-2070 ανά φύλο

EU28 - Population by age groups and sex

Πηγή EPC

Στο Διάγραμμα 18 αποτυπώνεται για το 2016-2070 η παραμόρφωση της ηλικιακής πυραμίδας για την ΕΕ28 για άνδρες και γυναίκες αντίστοιχα με μετατόπιση των πολυπληθέστερων ηλικιών από τα 45-54 στα 60-64.

Επιπλέον, η μηνιαία έκθεση του Ιουλίου 2018 του «ΗΛΙΟΣ» της ΗΔΙΚΑ αποτυπώνει την παρούσα κατάσταση στην Ελλάδα και την σχεδόν μηδενική εξέλιξη σε σχέση με αυτήν του Απριλίου 2016, όσον αφορά το συνταξιοδοτικό τοπίο. (ΗΔΙΚΑ, 2018)

Πίνακας 22 : Ποσά και πλήθος Συνταξιούχων ανά κατηγορία Μάι-Ιούλ 2018

Κατηγορία Συνταξιούχων	Ιούλιος 2018		Ιούνιος 2018		Μάιος 2018	
	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό(€)	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό(€)	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό(€)
Γήρατος	1.927.407	1.756.058.684	1.928.346	1.756.586.279	1.928.586	1.757.408.129
Θανάτου	391.342	228.303.035	391.197	228.386.866	391.116	228.616.922
Αναπηρίας	215.993	126.186.460	216.372	126.422.546	216.719	126.582.315
Ανασφάλιστων Υπερηλικών ΟΓΑ	25.837	8.751.262	26.042	8.821.272	26.199	8.875.293
Λουπά	8.708	2.561.496	8.309	2.471.195	8.026	2.399.753
ΣΥΝΟΛΟ	2.569.287	2.121.860.937	2.570.266	2.122.688.158	2.570.646	2.123.882.412

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ, ΗΛΙΟΣ)

Στον Πίνακα 22 καταγράφονται μηνιαία περίπου 2,12 δις € συνταξιοδοτική δαπάνη για 2,57 εκατ. Συνταξιούχους, από τους οποίους 1,93 εκατ. συνταξιούχοι γήρατος.

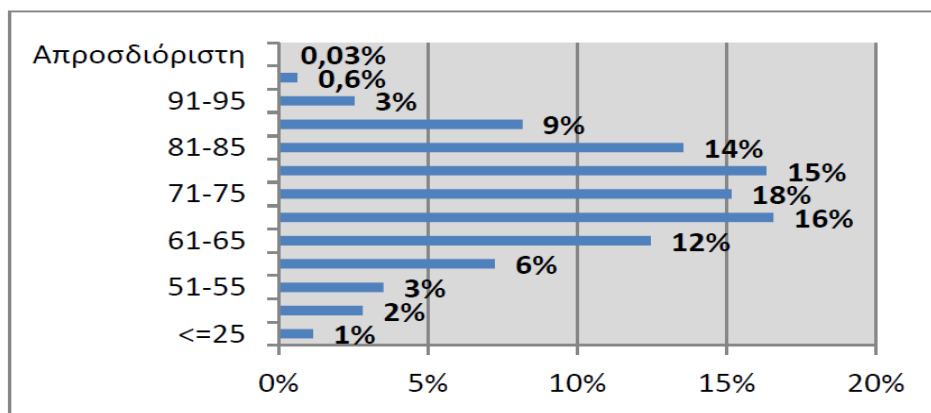
Πίνακας 23 : Πλήθος και ποσά συντάξεων ανά ηλικία Ιουλ 20182

Ηλικία	Πλήθος Συνταξιούχων	Μηνιαίο Ποσό (€)	Μέσος Όρος (€)
<=25	29.751	10.714.451,38 €	360,14
26-50	60.839	40.847.258,31 €	671,4
51-55	72.523	65.740.339,85 €	906,48
56-60	158.600	166.830.758,04 €	1.051,9
61-65	306.083	341.736.438,14 €	1.116,48
66-70	408.651	433.309.603,99 €	1.060,34
71-75	457.582	424.615.632,40 €	927,96
76-80	389.624	319.602.831,61 €	820,29
81-85	363.296	275.686.368,84 €	758,85
86-90	223.410	157.230.729,96 €	703,78
91-95	80.749	55.495.786,00 €	687,26
>95	17.578	11.739.792,67 €	667,87
Απροσδιόριστη	601	549.584,88 €	914,45
ΣΥΝΟΛΟ	2.569.287	2.304.099.576,07 €	896,79

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ, ΗΛΙΟΣ)

Στον Πίνακα 23 φαίνονται 163.000 περίπου συνταξιούχοι μικρότεροι των 55 ετών (197.000 τον Απρίλιο του 2016) και 321.000 μεγαλύτεροι των 86 ετών (310.000 τον Απρίλιο του 2016), με πολυπληθέστερη ομάδα από 71-75 έτη (76-80 τον Απρίλιο 2016).

Διάγραμμα 19 : Ποσοστιαία κατανομή συντάξεων ανά ηλικία Ιουλ 2018

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ, ΗΛΙΟΣ)

Στο Διάγραμμα 19, παρομοίως με Απρίλιο 2016, 6% (έναντι 7%) συνταξιούχοι κάτω των 55 ετών και 12,6% (έναντι 11,7%) μεγαλύτεροι των 86 ετών και πολυπληθέστερες ομάδες αυτές των 65-70 και 75-80.

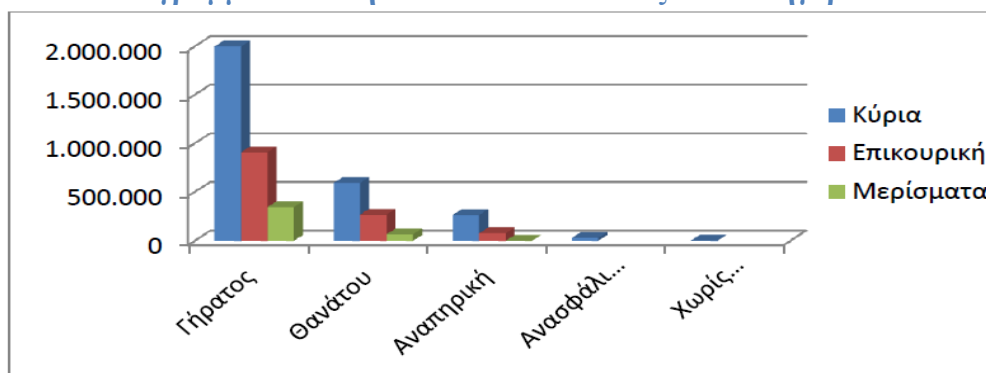
Πίνακας 24 : Πλήθος & Μηνιαία Ποσά ανά είδος και κατηγορία Ιουλ 2018

Κατηγορία Σύνταξης	Πλήθος	Μηνιαίο Ποσό	Μέση Σύνταξη	Διάμεσος
A. Κύρια	2.838.070	2.052.851.483,84€	723,33€	
Γήρατος	1.951.619	1.598.978.867,49€	819,31€	670,36€
Θανάτου	598.631	297.436.725,01€	496,86€	438,16€
Αναπηρική	250.513	142.426.730,75€	568,54€	486,84€
Ανασφάλιστων Υπερηλικών ΟΓΑ	32.741	10.520.732,80€	321,33€	360,00€
Λουπά	4.566	3.488.427,79€	764,00€	783,30€
B. Επικουρική	1.229.002	211.518.128,12€	172,11€	
Γήρατος	903.691	170.990.818,11€	189,21€	186,54€
Θανάτου	252.953	29.815.040,03€	117,87€	106,86€
Αναπηρική	72.358	10.712.269,98€	148,05€	142,13€
Λουπά	0,00	0,00€	0,00€	
Γ. Μερίσματα	405.921	39.729.964,11€	97,88€	
Γήρατος	338.215	35.117.871,17€	103,83€	96,76€
Θανάτου	67.685	4.607.093,51€	68,07€	50,13€
Αναπηρική	21	4.999,43€	238,07€	251,37€
Λουπά	0	0,00€	0,00€	
ΣΥΝΟΛΟ	4.472.993	2.304.099.576€		

(Πηγή : ΗΔΙΚΑ, ΗΛΙΟΣ)

Στον Πίνακα 24 φαίνονται ότι περίπου 2 δις € αφορούν κύριες συντάξεις, με μέση σύνταξη τα 723 € και διάμεσο κύριας σύνταξης γήρατος τα 670 €.

Διάγραμμα 20 : Μηνιαία Ποσά ανά είδος και κατηγορία Ιουλ 2018

(Πηγή : ΗΔΙΚΑ,ΗΛΙΟΣ)

Τα αποτελέσματα αυτά αποτυπώνονται πιο παραστατικά σε ιστόγραμμα στο Διάγραμμα 20 με την «μερίδα του λέοντος» στην κύρια σύνταξη γήρατος.

Πίνακας 25 : Συντάξεις ανά Περιφέρεια και κατηγορία Ιουλ 2018

Περιφέρεια	Σύνολο Συντάξεων	Γήρατος	Θανάτου	Αναπηρίας	Άλλη/Χωρίς Ένδειξη
Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	236.290	171.809	39.812	23.643	1.026
Κεντρικής Μακεδονίας	740.895	536.295	146.034	55.685	2.881
Ηπείρου	149.584	110.592	24.822	13.881	289
Δυτικής Μακεδονίας	109.858	80.123	20.446	9.120	169
Θεσσαλίας	307.919	222.790	55.720	28.951	458
Ιονίων Νήσων	77.967	56.981	14.403	6.383	200
Στερεάς Ελλάδας	219.463	156.129	45.972	17.125	237
Αττικής	1.734.504	1.232.106	405.591	92.252	4.555
Δυτικής Ελλάδας	259.130	187.591	48.552	22.556	431
Πελοποννήσου	220.250	164.061	38.004	17.678	507
Κρήτης	224.173	161.589	40.611	21.585	388
Νοτίου Αιγαίου	99.514	72.609	19.642	7.070	193
Βορείου Αιγαίου	77.693	56.216	15.001	6.389	87
Χωρίς Τιμές	15.753	10.420	4.659	574	100
ΣΥΝΟΛΟ	4.472.993	3.219.311	919.269	322.892	11.521

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ,ΗΛΙΟΣ)

Στον Πίνακα 25 εμφανίζονται - όπως και τον Απρίλιο 2016 - οι περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας να παίρνουν τα 2,475 εκατ. των συντάξεων έναντι συνόλου 4,473 εκατ., δηλαδή το 55,3%, ενώ οι Β. Αιγαίου και Ιονίων νήσων μόλις 155.000.

Διάγραμμα 21 : Αποτύπωση συντάξεων ανά Περιφέρεια Ιουλ 2018

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ,ΗΛΙΟΣ)

Τα αριθμητικά δεδομένα του Πίνακα 25 αποτυπώνονται γεωγραφικά στον χάρτη του Διαγράμματος 21.

Πίνακας 26 : Ποσά Σύνταξης ανά Περιφέρεια και σε ποσοστό ΑΕΠ Ιουλ 2018

Περιφέρεια	Μηναίο Ποσό Συντάξεων (ευρώ)	ΑΕΠ έτος 2013 (εκ.ευρώ)	% ΑΕΠ
Ανατ. Μακεδονίας - Θράκης	110.406.603,13 €	7.013,00	18,9%
Κεντρικής Μακεδονίας	367.816.166,75 €	24.453,00	18,1%
Δυτικής Μακεδονίας	57.849.320,96 €	4.383,00	15,8%
Θεσσαλίας	152.048.068,58 €	9.284,00	19,7%
Ηπείρου	71.442.882,28 €	3.965,00	21,6%
Ιονίων Νήσων	37.666.644,02 €	3.054,00	14,8%
Δυτικής Ελλάδας	128.285.516,99 €	8.318,00	18,5%
Στερεάς Ελλάδας	110.199.036,14 €	8.315,00	15,9%
Πελοποννήσου	111.205.739,91 €	7.910,00	16,9%
Αττικής	945.572.696,76 €	86.468,00	13,1%
Βορείου Αιγαίου	39.311.632,58 €	2.654,00	17,8%
Νοτίου Αιγαίου	49.642.632,80 €	5.832,00	10,2%
Κρήτης	112.310.367,56 €	8.831,00	15,3%

(Πηγή: ΗΔΙΚΑ, ΗΛΙΟΣ)

Ο Πίνακας 26 εκτός από το προφανές, ότι η Αττική έχει την πρώτη θέση σε μηνιαίο ποσό συντάξεων 945 εκατ., έναντι 976 εκατ. του Απριλίου 2016, αποτυπώνει και ενδιαφέροντα στοιχεία σε σχέση με το ΑΕΠ της κάθε περιοχής και τις αντίστοιχες συντάξεις. Η Ήπειρος καταναλώνει για συντάξεις το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ της 21,6%, η Αττική 13,1% και το Ν. Αιγαίο το μικρότερο 10,2%, (έναντι 22%, 13,5% και 10,3% αντίστοιχα τον Απρίλιο του 2016).

Κεφάλαιο 2ο: Σφυρηλατώντας ένα βιώσιμο, επαρκές ασφαλιστικό σύστημα

Παρακάτω αξίζει να μνημονεύσουμε βασικά στοιχεία τριών πρόσφατων μελετών που προτείνουν υιοθέτηση κατευθύνσεων κεφαλαιοποιητικού τύπου στο ασφαλιστικό σύστημα, είτε σαν αυτόνομα συστήματα είτε σαν τροποποιήσεις του ν.4387/16.

Μελέτη Πανεπιστημίου Πειραιά- Πρόταση τριών πυλώνων (Π3Π)

Μελέτη του Πανεπιστημίου του Πειραιά, Πρόταση Τριών Πυλώνων (εφεξής Πρόταση Π3Π) των καθηγητών: αναπληρωτή καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Πειραιά Μιλτιάδη Νεκτάριου, σε συνεργασία με τον επίκουρο καθηγητή Πλάτωνα Τήνιο και τον υποψήφιο διδάκτορα Γιώργο Συμεωνίδη (2016), η οποία παρουσιάστηκε σε ημερίδα, που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Ένωσης Αναλογιστών προτείνει: (Νεκτάριος, Τήνιος και Συμεωνίδης, 2018):

1. Για ασφαλισμένους μετά την 1.1.1993: Προβλέπονται τρεις πυλώνες που άμεσα θα κατοχυρώνουν συνολική αναπλήρωση περί το 75%.

A. Ο πρώτος πυλώνας θα αφορά την ασφάλιση κύριας σύνταξης από ένα ενιαίο ταμείο. Οι εισφορές θα ανέρχονται σε ποσοστό 10% των συντάξιμων αποδοχών (αντί του 20%). Οι συντάξεις θα παρέχονται βάσει ατομικών λογαριασμών νοητής κεφαλαιοποίησης με διανεμητική χρηματοδότηση. Οι εισφορές θα πιστώνονται και θα κεφαλαιοποιούνται με επιτόκιο ίσο με την αύξηση του ΑΕΠ. Η ηλικία συνταξιοδότησης θα αποφασίζεται από τον ίδιο τον ασφαλισμένο, αρχίζοντας από τα 65. Η παραμονή στην εργασία άνω των 65 θα αυξάνει τη σύνταξη.

B. Ο δεύτερος πυλώνας θα αφορά την επικουρική σύνταξη από ένα ταμείο υποχρεωτικής συμμετοχής που θα λειτουργεί με κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Οι εισφορές θα ανέρχονται στο 6% (όπως σήμερα). Θα κατατίθενται σε ατομικό λογαριασμό πλήρους κεφαλαιοποίησης όπου θα συσσωρεύεται το κεφάλαιο.

Γ. Ο τρίτος πυλώνας θα αφορά Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης προαιρετικής συμμετοχής που προσφέρουν κλαδική διαφοροποίηση.

2. Για τους ασφαλισμένους προ του 1993 προβλέπεται μεταβατική περίοδος Ανάγκη εξεύρεσης συμπληρωματικών πόρων πιθανόν να απαιτηθεί για τη μεταβατική περίοδο 2017-2045.

Η Π3Π θα λειτουργήσει ως αναπτυξιακό σοκ στην οικονομία, ικανό να απεγκλωβίσει τη χώρα από την κρίση. Θα έχει γενικότερα θετικές επιπτώσεις σε πέντε κατευθύνσεις:

i. Προστασία του πληθυσμού. Ο νέος εργαζόμενος θα μπορεί να προσεγγίσει ένα συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης 75%.

ii. Το Κράτος θα έχει μηδενική συμμετοχή.

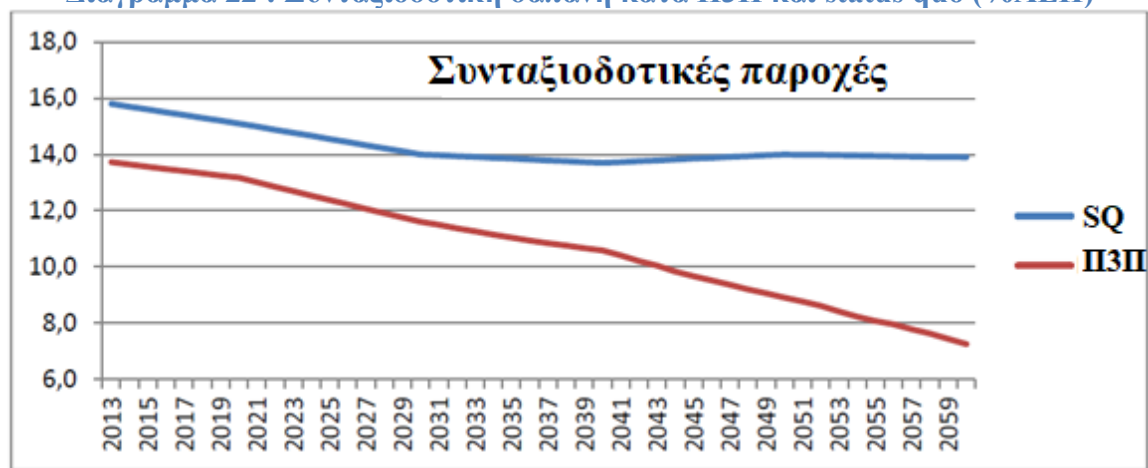
iii. Το αφανές χρέος σταματά να μεγαλώνει με τα συσσωρευμένα αποθεματικά του συστήματος συντάξεων.

v. Κουλτούρα αποταμίευσης που βασίζεται στη δικαιοσύνη ανάμεσα στις γενιές. Η μείωση των εισφορών θα συμβάλει στην απελευθέρωση κεφαλαίων.

vi. Αναπτυξιακή ώθηση. Η μείωση των εισφορών τονώνει την ανταγωνιστικότητα και τις εξαγωγές. Τα αποθεματικά του νέου συστήματος θα αποτελέσουν τροφοδότη των επενδύσεων για την ανάκαμψη της οικονομίας. (Σαλούρου, 2016)

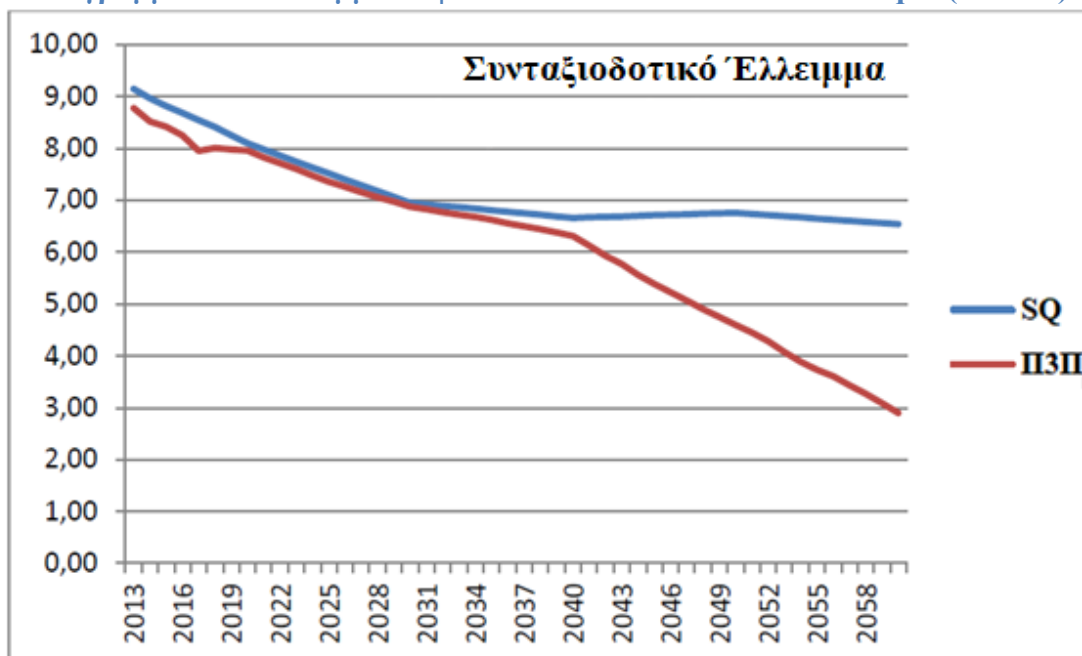
Η πορεία της συνταξιοδοτικής δαπάνης όπως και τα ελλείμματα ως ποσοστό του ΑΕΠ κατά Π3Π φαίνονται μειούμενα με μεγαλύτερη κλίση από ότι με το σημερινό καθεστώς. (Διαγράμματα 22, 23) (Symeonidis, 2017, pp. 25,26)

Διάγραμμα 22 : Συνταξιοδοτική δαπάνη κατά Π3Π και status quo (%ΑΕΠ)

Πηγή: Symeonidis,

Διάγραμμα 23 : Έλλειμμα ασφαλιστικού κατά Π3Π και status quo (%ΑΕΠ)

Πηγή: Symeonidis

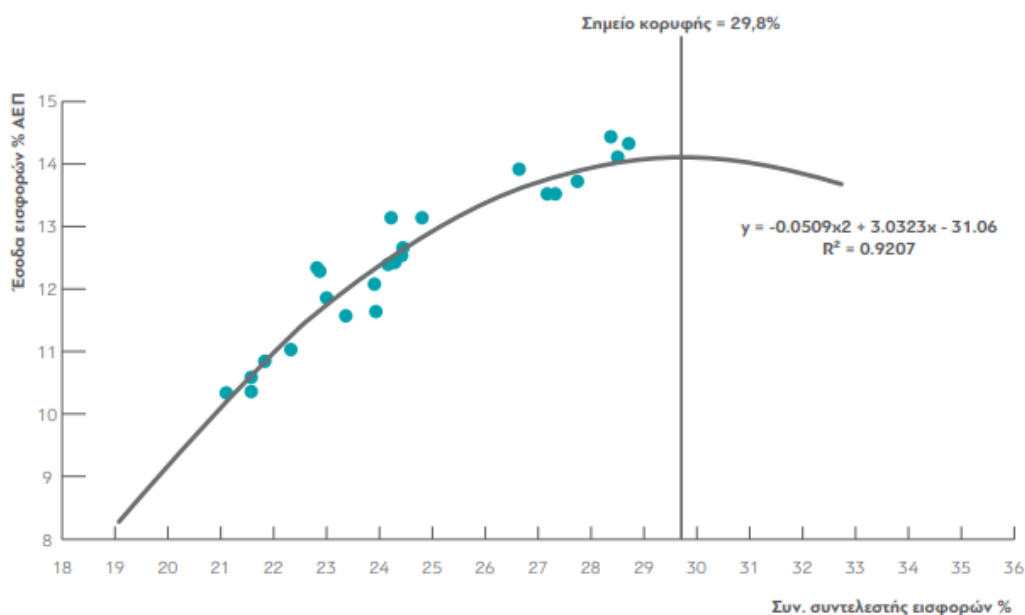
Μελέτη «ΔιαΝΕΟσις»-Οι “πέντε δράκοι” της οικονομίας

Άλλη μια μελέτη για τη «ΔιαΝΕΟσις» (2018) δημοσιεύτηκε, των Νίκου Χριστοδουλάκη, Μιλτιάδη Νεκτάριου, Χάρη Θεοχάρη, Χρήστου Αξιώγλου, Παύλου Κουρή, Γιώργου Συμεωνίδη για την αντιμετώπιση τριών από τα πέντε σημαντικότερα προβλήματα-"δράκους"- που εμποδίζουν την ανάπτυξη. Για το ασφαλιστικό – ένας από τους πέντε δράκους – αναφέρει:

Επειδή το σημερινό σύστημα συντάξεων υπονομεύει ευθέως την απασχόληση και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας, ενώ ταυτόχρονα θα είναι αναγκασμένο να προβαίνει σε διαρκείς μειώσεις των παροχών παρόλο που έχουν μειωθεί ήδη περίπου δεκαπέντε φορές, προτείνεται η επέκταση-τροποποίηση της τρέχουσας ασφαλιστικής κατάστασης, εστιάζοντας κυρίως στην μείωση των εισφορών περίπου στο 8% από του ν.4387με παράλληλες ενέργειες σε τρία επίπεδα:

- A. Μείωση των ασφαλιστικών επιβαρύνσεων της τρέχουσας γενιάς εργαζομένων.
- B. Αύξηση της χρηματοοικονομικής αποδοτικότητας των εισφορών πράγμα που θα οδηγήσει σε αύξηση και του ύψους των συντάξεων.
- Γ. Αύξηση της καταγεγραμμένης απασχόλησης και βελτίωση της εισπραξιμότητας των εισφορών αφού αυξανόμενου του ποσοστού εισφοράς άνω του 29,8% η εισπραξιμότητα μειώνεται. (Διάγραμμα 24)

**Διάγραμμα 24 : Συσχέτιση Εσόδων και Συντελεστή Συνολικών Εισφορών
Καμπύλη Laffer για τις εισφορές**

Πηγή: Ameco. Για την Ελλάδα, 1995-2016.

Στην μελέτη εξετάζονται τρία εναλλακτικά σενάρια με τελική πρόταση της μελέτης (Πίνακας 27) το σύστημα Υψηλής Ανάπτυξης με Μεταρρύθμιση και Μείωση Εισφορών σε Μεικτό Κεφαλαιοποιητικό Σύστημα (Σενάριο ΜΑΚ-νέο σύστημα). Διαμορφώνεται σε τρεις άξονες στο πλαίσιο των δύο πυλώνων ασφάλισης χωρίς κρατική χρηματοδότηση και προβλέπει μεταβατική περίοδο μέχρι το 2045 για τους νυν συνταξιούχους και τους ασφαλισμένους προ του 1993. Ο πρώτος άξονας αφορά την κύρια σύνταξη, με σύστημα διανεμητικό, προκαθορισμένων εισφορών 12% νοητής κεφαλαιοποίησης ατομικών λογαριασμών, εισφορά που εισπράττεται από το κράτος και

οδηγεί σε ποσοστά αναπλήρωσης 27-30% . Ο δεύτερος άξονας αφορά την επικουρική σύνταξη σε ενιαίο φορέα με σύστημα προκαθορισμένης εισφοράς απόλυτης κεφαλαιοποίησης (Fully Funded) με ατομικούς λογαριασμούς που οδηγεί τελικά σε ποσοστό αναπλήρωσης 26%. Ο τρίτος άξονας αφορά τα ΤΕΑ όπως θεσπίστηκαν με το ν. 3029/2002 που με 4-5% μπορούν να φτάσουν 20% ποσοστά αναπλήρωσης.

Πίνακας 27 : Σύγκριση τριών σεναρίων Α, Β, ΜΑΚ

Μεγέθη		(Α): Αρχικό Σενάριο Υψηλές εισφορές	(Β): Βασικό Σενάριο Υψηλές εισφορές χωρίς μεταρ- ρυθμίσεις	(ΜΑΚ) Μεταρρυθ- μίσεις Χαμηλές εισφορές	Διαφορά (ΜΑΚ)-(Β)
Απασχόληση (χιλ.)	2030	4.010	4.063	4.413	350
	2050	3.621	3.566	3.971	405
Ανεργία, %	2030	15,26%	12,89%	7,11%	-5,79%
	2050	15,23%	14,29%	7,82%	-6,47%
Συν/χοι πλήρους σύνταξης (χιλ.)	2030	1.913	1.913	1.913	0
	2050	2.479	2.564	2.740	176
Διαθέσιμο προσωπικό εισόδημα, (χιλ. €) 2017	2030		136	142	6
	2050		240	266	25
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο, % ΑΕΠ	2030		0,91%	1,23%	0,31%
	2050		1,78%	3,06%	1,28%
Ποσοστό Αναπλήρωσης (%)	2030		45,85%	48,89%	3,04%
	2050		26,48%	33,20%	6,72%
Συνολική Σύνταξη, €2017	2030	15.152	16.506	22.771	6,265
	2050	15.410	19.509	47.018	27,509

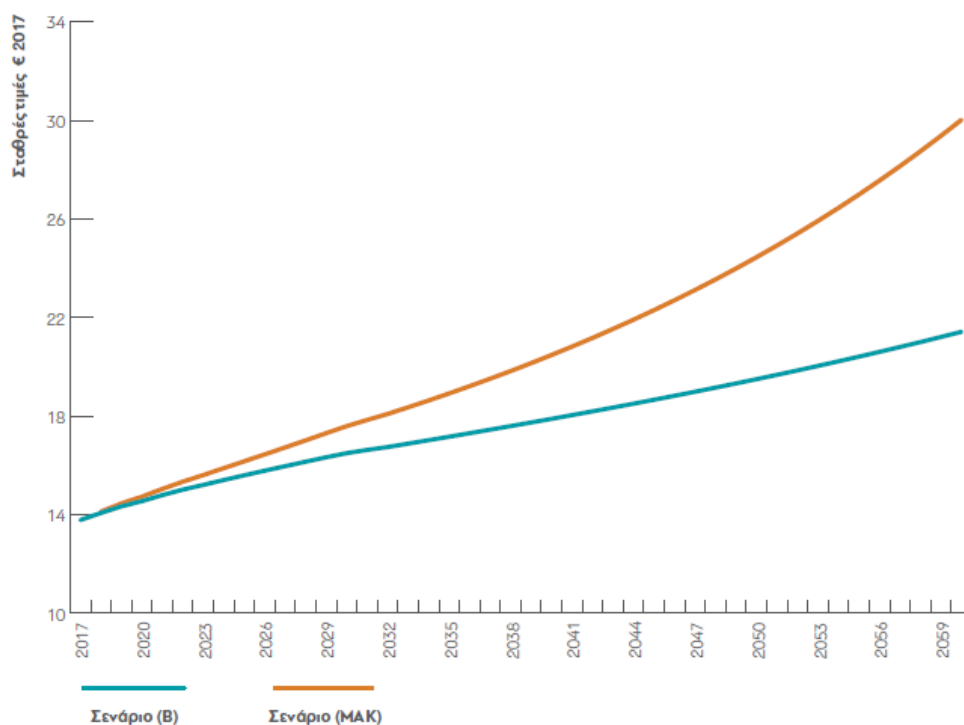
Πηγή: AMECO, YEKA και υπολογισμοί υποδείγματος.

Συμπερασματικά έχουμε:

1. Με το νέο σύστημα, μετά από 35 χρόνια εργασίας προκύπτει ποσοστό αναπλήρωσης 55% από το κρατικό σύστημα συντάξεων, με συνολικές εισφορές 19%, και μηδενική κρατική χρηματοδότηση με εξαίρεση τη μεταβατική περίοδο για τους παλαιούς ασφαλισμένους και συνταξιούχους. Η λειτουργία του νέου συστήματος συντάξεων

συνεπάγεται ότι ο μέσος εργαζόμενος θα μπορεί να αποταμιεύει τουλάχιστον ένα επιπλέον 4-5% ποσοστό του εισοδήματός του σε ένα ΤΕΑ, με αποτέλεσμα την εξασφάλιση ενός συνολικού ποσοστού αναπλήρωσης 75% που θεωρείται γενικά επαρκές ως ποσοστό αναπλήρωσης (και από τους τρεις πυλώνες). Η μακροπρόθεσμη αύξηση των συντάξεων με το νέο σύστημα φαίνεται στο Διάγραμμα 25.

Διάγραμμα 25 : Εξέλιξη Συνολικών Συντάξεων (2018-2060)

*Την περίοδο 2017-2027 καταργούνται οι προσωπικές διαφορές. Σε σταθερές τιμές € 2017.

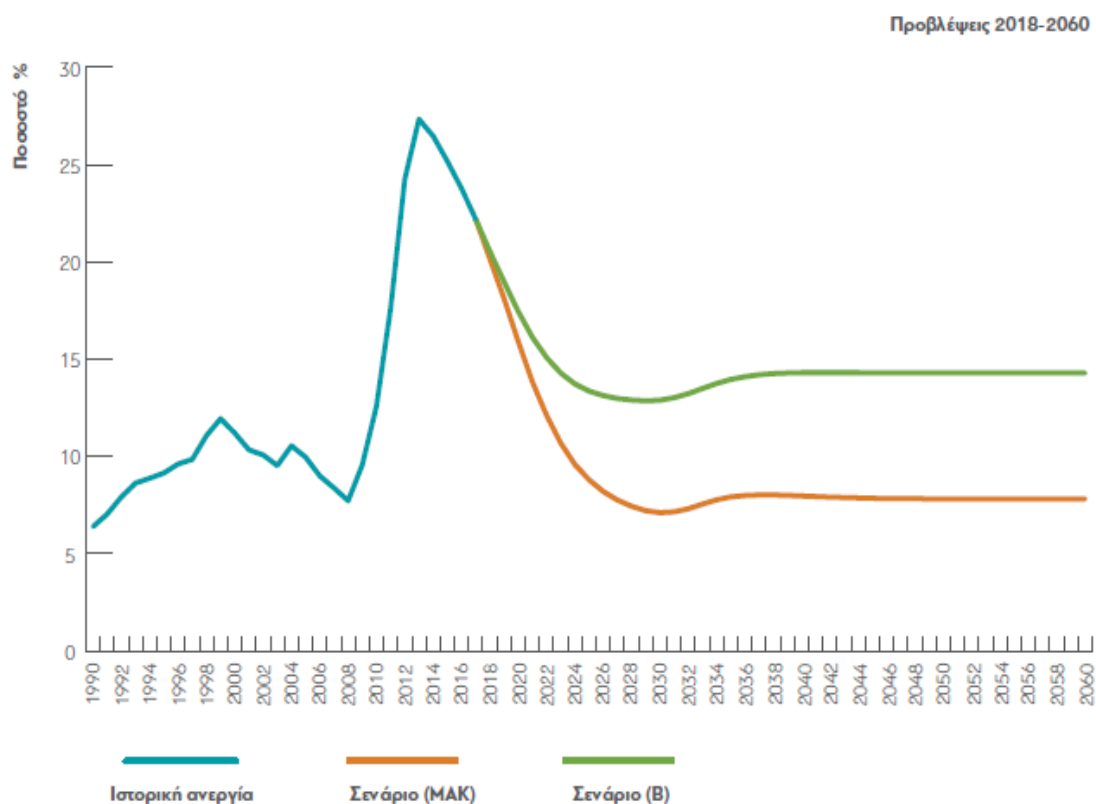
Πηγή: ΥΕΚΑ και υπολογισμοί υποδείγματος.

2. Προδιαγράφεται ένα νέο ισοζύγιο στον επιμερισμό των κινδύνων μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με την εισαγωγή των κεφαλαιοποιητικών στοιχείων που θα εναρμονίσει τη χώρα με τα αντίστοιχα συστήματα διαχείρισης κινδύνων διεθνώς.
3. Το προτεινόμενο σύστημα συντάξεων θα εξασφαλίσει την ίση μεταχείριση των ασφαλισμένων εντός και μεταξύ όλων των μελλοντικών γενεών εργαζομένων.
4. Η δυνατότητα χρησιμοποίησης περισσότερων πυλώνων στο σύστημα συντάξεων και η λειτουργία των Ατομικών Λογαριασμών θα δημιουργήσουν ευνοϊκότερες

συνθήκες αποταμίευσης και οικονομικού προγραμματισμού στην ελληνική οικογένεια.

5. Η υιοθέτηση ενός συστήματος συντάξεων με τις προτεινόμενες προδιαγραφές θα συμβάλει ευθέως στην αύξηση της απασχόλησης και της μείωσης της ανεργίας (Διάγραμμα 26 - περίπου 8% από το 2030).

Διάγραμμα 26 : Πρόβλεψη Ποσοστού Ανεργίας (2018-2060)

Πηγή: AMECO, YEKA και υπολογισμοί υποδείγματος.

Μελέτη της Ένωσης Αναλογιστών Ελλάδος

Σε πρόσφατη μελέτη της Ένωσης Αναλογιστών Ελλάδος (Δασκαλόπουλος κ α, 2018, σ.2) με σκοπό την αναζήτηση μιας αποτελεσματικής πρότασης, αναφέρονται τα εξής:

Τα προβλήματα του υφιστάμενου συστήματος συντάξεων, το οποίο χρηματοδοτείται αποκλειστικά με το διανεμητικό σύστημα θα οξύνονται με το χρόνο. Καθώς δεν είναι δυνατόν να διατηρηθεί ένα στοιχειωδώς επαρκές επίπεδο συντάξεων με διαρκώς συρρικνούμενη βάση χρηματοδότησης, οι μειώσεις σε μελλοντικές συντάξεις θα συνεχισθούν και ταυτόχρονα οι υψηλές εισφορές θα επιβαρύνουν υπέρμετρα το κόστος εργασίας υποσκάπτοντας την ανάπτυξη.

Η πρόταση για ένα νέο ασφαλιστικό βασίζεται στην εισαγωγή ενός 2^{ου} κεφαλαιοποιητικού πυλώνα προκαθορισμένης εισφοράς (DC), ατομικής κεφαλαιοποίησης, υποχρεωτικής συμμετοχής, θεωρώντας πως το κόστος της μεταβατικής φάσης θα καλυφθεί από τις υψηλές αποδόσεις του κεφαλαιοποιητικού φορέα (Σαλούρου, 2018 και Λαμπαδίτη, 2018). Λόγω της ευστάθειας του συστήματος και του απόλυτα ανταποδοτικού χαρακτήρα του, θα είναι δίκαιο και θα προάγει τη διαφάνεια. Από την άλλη μεριά θα ενισχύει την ανάπτυξη καθώς θα αυξάνει τις επενδύσεις. Όσον αφορά τον 1^ο πυλώνα θα χρηματοδοτείται ελάχιστα από εισφορές και κατά το πλείστον από κρατική χρηματοδότηση στο αναδιανεμητικό σύστημα (PAYG) έτσι ώστε να είναι εφικτό ένα αξιοπρεπές ποσοστό αναπλήρωσης μαζί με τον 2^ο πυλώνα. Στο πλαίσιο αυτό και με προϋποθέσεις: η συνολική παροχή από τους δύο πυλώνες στην κατάσταση ωριμότητας του συστήματος να οδηγεί σε ποσοστό αναπλήρωσης κατ' ελάχιστον μεταξύ 55% και 65% και το συνολικό ποσοστό εισφοράς στο σύστημα να μειωθεί από το σημερινό του επίπεδο και να μην υπερβαίνει το 21%, εξετάζονται 4 σενάρια όπως φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Νοητή κεφαλαιοποίηση για τα 1 και 2 και Εθνική Σύνταξη για τα 3 και 4, με σύνολο κρατήσεων σε όλα 21%. (Πίνακας 28)

Πίνακας 28 : Τέσσερα σενάρια των 2 πυλώνων ασφαλιστικού συστήματος

Σενάριο	Μορφή 1 ^{ου} Πυλώνα	Τελική Εισφορά 1 ^{ου} Πυλώνα	Τελική Εισφορά 2 ^{ου} Πυλώνα
1	NDC	10%	11%
2	NDC	15%	6%
3	Εθνική Σύνταξη €400	10%	11%
4	Εθνική Σύνταξη €500	15%	6%

Σημείωση: η Τελική Εισφορά είναι αυτή που ισχύει μετά την εκάστοτε μεταβατική περίοδο;

(Πηγή: ΕΑΕ)

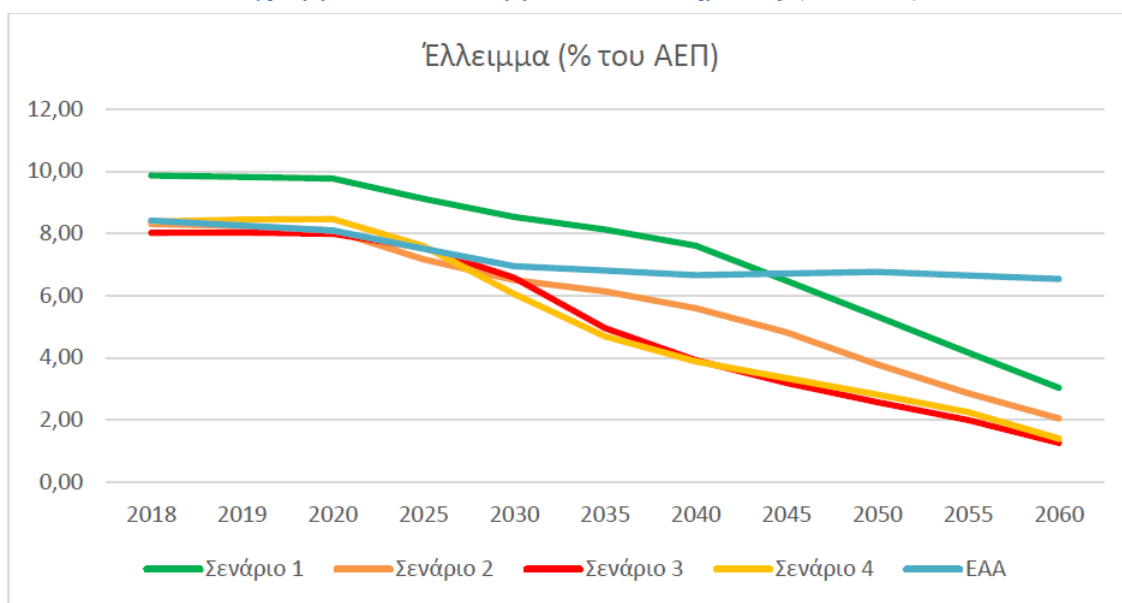
Τα αποτελέσματα των τεσσάρων σεναρίων παράλληλα με της αναλογιστικής μελέτης του συστήματος της ΕΑΑ για το 2015, όσον αφορά τον αντίκτυπο στο έλλειμμα του ασφαλιστικού (% ΑΕΠ) αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 29 και διάγραμμα 27. Όπως φαίνεται τα 3 και 4 οδηγούν σε πολύ χαμηλότερα ελλείμματα του συστήματος.

Πίνακας 29 : Έλλειμμα του συστήματος (% ΑΕΠ)

Έτος	Έλλειμμα (% του ΑΕΠ)				
	Σενάριο 1	Σενάριο 2	Σενάριο 3	Σενάριο 4	ΕΑΑ
2018	9.86	8.30	8.02	8.39	8.41
2019	9.82	8.23	8.03	8.44	8.25
2020	9.77	8.10	7.99	8.46	8.10
2025	9.12	7.17	7.54	7.59	7.51
2030	8.53	6.50	6.58	6.05	6.95
2035	8.13	6.14	4.95	4.68	6.81
2040	7.61	5.60	3.93	3.88	6.66
2045	6.48	4.81	3.19	3.35	6.71
2050	5.32	3.78	2.57	2.81	6.76
2055	4.17	2.85	2.00	2.25	6.65
2060	3.03	2.05	1.26	1.40	6.54

(Πηγή: ΕΑΕ)

Διάγραμμα 27 : Έλλειμμα του συστήματος (% ΑΕΠ)

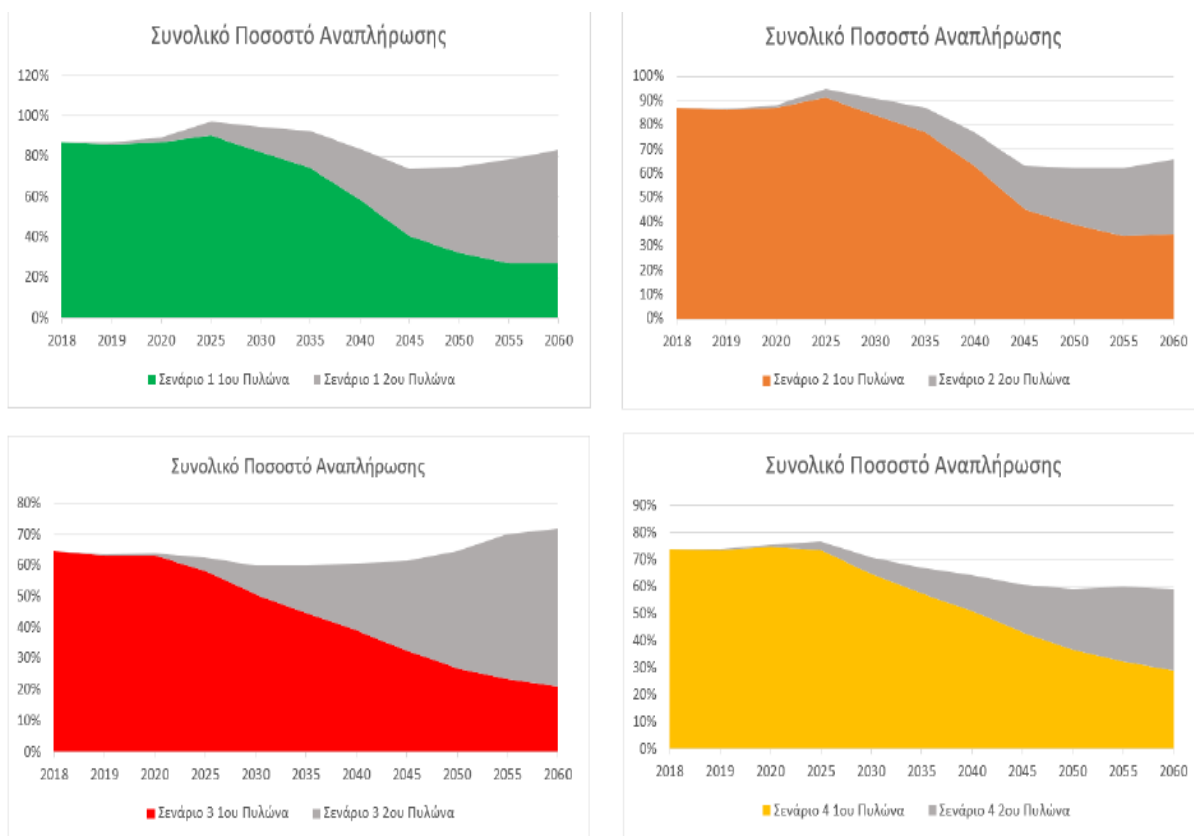
(Πηγή: ΕΑΕ)

Το συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης φαίνεται στον παρακάτω πίνακα 30 και διάγραμμα 28. Συμπερότερα αποδεικνύονται τα 1 και 3 με την συμβολή του 2ου πυλώνα να κυριαρχεί σε βάθος χρόνου (του 1ου πυλώνα φθίνει και αυξάνει συμπληρωματικά του 2ου)

Πίνακας 30 : Ποσοστά αναπλήρωσης

Έτος	Συνολικό Ποσοστά Αναπλήρωσης				
	Σενάριο 1	Σενάριο 2	Σενάριο 3	Σενάριο 4	EAA
2018	87%	87%	64%	74%	87%
2019	87%	87%	64%	74%	86%
2020	89%	88%	64%	75%	88%
2025	97%	95%	63%	77%	93%
2030	94%	91%	60%	71%	87%
2035	92%	87%	60%	67%	84%
2040	84%	77%	61%	64%	81%
2045	74%	63%	61%	61%	79%
2050	75%	62%	64%	59%	77%
2055	79%	62%	70%	60%	76%
2060	83%	66%	72%	59%	74%

Πηγή: ΕΑΕ

Διάγραμμα 28 : Ποσοστά Αναπλήρωσης 1^{ου} & 2^{ου} πυλώνα

Πηγή: ΕΑΕ

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με δημοσίευση των Ρομπόλη και Μπέτση (2018) η οποιαδήποτε νέα πρόταση για το ασφαλιστικό πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα παρακάτω:

1. Οι ασφαλιστικές εισφορές δεν μπορούν να επέχουν θέση φόρων.
2. Το μεγάλο κόστος μετάβασης από το διανεμητικό στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα.
3. Ενδεχόμενο νέο PSI για την Ελλάδα μπορεί να πλήξει σημαντικά τα ασφαλιστικά ταμεία.
4. Η οποιαδήποτε πρόταση είναι υπερβολικό να γίνεται με δεδομένη 50 ετή μελλοντική κρίση.

Επίλογος

Με τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής και τις αλλαγές που έγιναν στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας από το 2010 μέχρι σήμερα, βαθιές τομές και ανατροπές συνέβησαν. Θεσπίστηκαν ενιαίοι κανόνες και διαδικασίες για όλους τους ασφαλισμένους, χωρίς πρόωρες συνταξιοδοτήσεις. Το σύστημα είναι πλέον αυτορρυθμιζόμενο ενεργοποιώντας «αυτόματους σταθεροποιητές» με στόχο την βιωσιμότητα, την ελαχιστοποίηση των ελλειμμάτων και την ως εκ τούτου μικρότερη δυνατή κρατική χρηματοδότηση.

Παρόλα αυτά όμως, εξακολουθεί να χρηματοδοτείται από το αναδιανεμητικό σύστημα σε μια μαστιζόμενη από τη δημογραφική κρίση συρρικνούμενη βάση και έχει μετατεθεί στο μέλλον η λειτουργία της κεφαλαιοποιητικής του διάστασης με αποτέλεσμα να εξακολουθεί να παράγει ελλείμματα, να απαιτεί μεγάλες εισφορές, να είναι άδικο, αναποτελεσματικό, μη αναπτυξιακό και να κάμπτονται οι αρχές της ίσης μεταχείρισης, της αναλογικότητας και της διαγενεακής δικαιοσύνης. “Η κοινωνική ασφάλιση που γεννήθηκε ως απάντηση στο κοινωνικό ζήτημα και αναζωογονήθηκε σε καιρούς ακραίων καταστάσεων και πολέμου, είναι η πρώτη φορά που αντιμετωπίζεται ως μέρος της κρίσης και όχι ως μέσο εξόδου από αυτή” (Στεργίου, 2015, σ.19)

Διέξοδο αποτελεί η άμεση εφαρμογή του ν.4387/16 με τροποποιήσεις, στην κατεύθυνση της ίσης μεταχείρισης (με την έννοια της αναλογικής) όχι μόνο για τους ασφαλισμένους αλλά και για τους συνταξιούχους, της ισχυροποίησης των κεφαλαιοποιητικών στοιχείων του (ΕΤΕΑΕΠ και ΤΕΑ) και της μείωση των εισφορών, με σκοπό την τόνωση και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας. Παράλληλα, μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται έτσι ώστε υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης να απολαμβάνουν τα χαμηλά εισοδήματα, εξασφαλίζοντας ένα ελάχιστο «δίκτυο κοινωνικής προστασίας», με την κρατική χρηματοδότηση εντός των προβλεπομένων ορίων.

Ουσιαστικά, η χώρα βρίσκεται μπροστά στο δίλημμα της στήριξης των απερχόμενων γενεών ή της ελάφρυνσης του βάρους των εργαζόμενων γενεών. Η απάντηση υπάρχει και βρίσκεται στη συνεκτίμηση της

οικονομικής κατάστασης της χώρας. Όσο η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, κανένα πρόβλημα δεν θα είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί χωρίς να επιβαρύνει κάποιο άλλο. Η μόνη διέξοδος έγκειται στη δημιουργία προϋποθέσεων οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης. (ΔιαΝΕΟσις, 2018, σ. 87)

Από το 2010 έχει ξεκινήσει η εφαρμογή ενός προγράμματος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και αλλαγών, που δεν εξαντλούνται μόνο σε αδιέξοδες, εσωστρεφείς παραμετρικές ρυθμίσεις και εμπνέουν αισιοδοξία για το μέλλον του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης.

Βιβλιογραφικές Παραπομπές

Ελληνικά

Βουλή των Ελλήνων (2018) *Απόσπασμα από τα επίσημα πρακτικά της 11^α Συνεδρίασης*, 22 Νοεμβρίου 2018. Αθήνα: Ολομέλεια της Βουλής.

Γιαννίτσης, Γ. (2007) *Το ασφαλιστικό ως ορφανό πολιτικής και μία διέξοδος*. Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις.

Γιαννίτσης, Γ. (2016) *Το ασφαλιστικό και η κρίση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις.

Δασκαλόπουλος, Η., Ζαρκαδούλας, Λ. και Συμεωνίδης, Γ. (2018) *Εναλλακτικές Προσεγγίσεις για τη Βελτίωση του Συνταξιοδοτικού Συστήματος*. Εργασία για την ΕΑΕ.

Δασόπουλος, Γ. (2018) 'Κομισιόν: Οριστικό "όχι" για περικοπές συντάξεων το 2019', *News 24/7*, 21 Νοεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.news247.gr/oikonomia/komision-oristiko-ochi-gia-perikopes-syntaxeon-2019.6669337.html> (Πρόσβαση: 1 Δεκεμβρίου 2018).

ΗΛΙΟΣ (2016) 'Μηνιαία Απεικόνιση Συνταξιοδοτικών Παροχών Απρίλιος 2016', *ΗΛΙΚΑ.ΑΕ*. Διαθέσιμο στο: www.idika.gr (Πρόσβαση: 18 Νοεμβρίου 2018).

ΗΛΙΟΣ (2018) 'Μηνιαία Απεικόνιση Συνταξιοδοτικών Παροχών Ιούλιος 2018', *ΗΛΙΚΑ.ΑΕ*. Διαθέσιμο στο: www.idika.gr (Πρόσβαση: 18 Νοεμβρίου 2018).

Θεοδωρουλάκης, Μ. και Κουμαριανός, Β. (2012) *Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης – Ασφαλιστικό Σύστημα και Σύστημα Κοινωνικής Περίθαλψης*. Ι.Ν.Ε – Γ.Σ.Ε.Ε. Διαθέσιμο στο : <https://www.inegsee.gr/> (Πρόσβαση: 14 Νοεμβρίου 2018).

Κοντιάδης, Ξ. Ι. (2008) *Εισαγωγή στην κοινωνική διοίκηση και τους θεσμούς κοινωνικής ασφάλειας*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.

Κουκάκης, Θ. (2015) ‘ΔΝΤ: Η Ελλάδα παγκόσμιος πρωταθλητής στις μεταρρυθμίσεις στο ασφαλιστικό’, *CNN*, 07 Οκτωβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/238/dnt-h-ellada-pagkosmios-protathlitis-stis-metarrythmiseis-sto-asfalistiko> (Πρόσβαση: 12 Νοεμβρίου 2018).

Κουκάκης, Θ. (2018) ‘Η αντισυνταγματικότητα του νόμου Κατρούγκαλου «αγκάθι» της τέταρτης αξιολόγησης’, *CNN*, 11 Απριλίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/125282/h-antisyntagmatikotita-toy-nomoy-katroygkaly-agkathi-tis-tetartis-axiologisis> (Πρόσβαση: 29 Νοεμβρίου 2018).

Κουμαριανός, Β. (2012) *Κωδικοποίηση αλλαγών στην κοινωνική ασφάλιση από το Μνημόνιο μέχρι σήμερα*. Εσωτερικό Σημείωμα για ΕΚΕ/ΥΠΕΚΑΚΑ. Αδημοσίευτο.

Λαμπαδίτη, Μ. (2018) ‘Πρόταση για νέο ασφαλιστικό με εισφορά 10%-15% για κύρια σύνταξη και ποσοστό αναπλήρωσης 59%-83%’, *PROTOTHEMA*, 6 Νοεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr/economy/article/836310/protasi-gia-neo-asfalistiko-me-eisfora-10-15-gia-kuria-sudaxi-kai-pososto-anaplirosis-59-83/> (Πρόσβαση 4 Δεκεμβρίου 2018).

Μητρόπουλος, Α. (2018) ‘Η κυβέρνηση παραπληροφορεί και εμπαίζει τους συνταξιούχους μας! Ιδού το σχετικό απόσπασμα της απόφασης’, *ΕΝΥΠΕΚΚ*. Διαθέσιμο στο: <http://enypekk.gr/enypekk-katathesoun-etisi-nei-syntaxiouchi> (Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018).

Μισθοδικείο (Ειδικό Δικαστήριο άρ. 88 Σ.) (2018) *Περικοπές Συντάξεων Δικαστών και Εισαγγελέων*. Απόφαση Μισθοδικείου: (1/26.03.2018). Αθήνα: Ειδικό Δικαστήριο/Διοικητικοί Δικαστές. Διαθέσιμο στο:

https://www.ddikastes.gr/node/2747?utm_source=%CE%A6%CE%AF%CE%BB%CE%BF%CE%B9+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CE%BC (Πρόσβαση: 3 Δεκεμβρίου 2018).

Νεκτάριος, Μ. (2016) *Η εναλλακτική πρόταση για το ασφαλιστικό: ένα νέο σύστημα συντάξεων για τις νέες γενιές*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Νεκτάριος, Μ., Τήνιος, Π. και Συμεωνίδης, Γ. (2016) ‘Ένα σύστημα συντάξεων για τις νέες γενιές’, *Καθημερινή*, 11 Δεκεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <http://www.kathimerini.gr/887417/opinion/epikairothta/politikh/ena-systhma-synta3ewn-gia-tis-nees-ge nies> (Πρόσβαση: 15 Νοεμβρίου 2018).

Νεκτάριος, Μ., Τήνιος, Π. και Συμεωνίδης, Γ. (2018) *Συντάξεις για νέους. Ένα αναπτυξιακό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Ρομπόλης, Σ. και Μπέτσης, Β. (2018) *Ασφαλιστικό: από τα Λάθη των Μνημονίων στην Βιώσιμη και Κοινωνική Λύση*. Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Σαλούρου, Ρ. (2016) ‘Σε αναζήτηση νέων λύσεων για ένα βιώσιμο ασφαλιστικό’, *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 03 Δεκεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <http://www.kathimerini.gr/886348/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/se-anazhthsh-newn-lysewn-gia-ena-viwsimo-asfalistiko> (Πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2018).

Σαλούρου, Ρ. (2018) ‘Μόνο με σύστημα 3 πυλώνων εξασφαλίζεται ασφαλιστικό με αξιοπρεπείς παροχές’, *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 7 Νοεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <http://www.kathimerini.gr/993889/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/mono-me-systhma-3-pylwnwn-e3asfalizetai-asfalistiko-me-a3ioprepeis-par> (Πρόσβαση: 24 Νοεμβρίου 2018).

Στασινού, Ν. (2018) 'Το συνταξιοδοτικό στην Ευρώπη', *Ναυτεμπορική*, 18 Σεπτεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.naftemporiki.gr/printStory/1:392579> (Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2018).

Στεργίου, Α. (2015) 'Η Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία και η Ελληνική Πολιτεία', *Κρίση Δημόσιου Χρέους και Κοινωνική Ασφάλιση*. Θεσσαλονίκη, 20-21 Φεβρουαρίου 2015. Νομική Σχολή και Έδρα Jean Monnet ΑΠΘ και Όμιλος «Αριστόβουλος Μάνεσης», με τη συνδρομή ΔΣΘ και ΕΒΕΘ.

Συμβούλιο της Επικρατείας (2015) *Περιοχές Συντάξεων*. Απόφαση Ολομέλειας του ΣτΕ: (228722/6/2015). Αθήνα: ΣτΕ. Διαθέσιμο στο: http://www.adjustice.gr/webcenter/portal/ste/pageste/epikairota/apofaseis?contentID=APOFASI5&_afLoop=67995590221751853#!%40%40% (Πρόσβαση: 1 Δεκεμβρίου 2018).

Συμεωνίδης, Γ. (2018) 'Οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης' [PowerPoint presentation]. *Διαλέξεις ΕΚΔΔΑ*, Οκτώβριος 2018.

Συροκάκη, Α. (2016) *Το Ασφαλιστικό Σύστημα στην Ελλάδα..* Μεταπτυχιακή Διατριβή. Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Διοίκηση της Υγείας.

Τήνιος, Π. (2016) 'Συντάξεις & Οικονομία μετά το Μνημόνιο Προς μια Στρατηγική Διασποράς του Κινδύνου', *ΕΛΙΑΜΕΠ*, (1).

Τριανταφύλλου, Μ. (2016) *Αποτίμηση Επιπτώσεων της Προτεινόμενης Ασφαλιστικής Μεταρρύθμισης*. Εσωτερικό Σημείωμα ΥΠΕΚΑΚΑ/ Γραφείο Τύπου. Αδημοσίευτο.

Τσιούρας, Α. (2016α) 'Ασφαλιστικό (Το) στην Ελλάδα', *amagi radio*, 12 Ιανουαρίου. Διαθέσιμο στο: <http://amagi.gr/content/asfalistiko-stin-ellada-3> (Πρόσβαση: 28 Νοεμβρίου 2018).

Τσιούρας, Α. (2016β) 'Καθυστερώντας το αναπόφευκτο', *amagi radio*, 16 Ιανουαρίου. Διαθέσιμο στο: <http://amagi.gr/content/kathysterontas-anapofeykto-4> (Πρόσβαση: 28 Νοεμβρίου 2018).

Υφαντόπουλος, Γ., Μπαλούρδος, Δ. και Νικολόπουλος, Κ. (2009) *Οικονομικές και Κοινωνικές Διαστάσεις του Κράτους Πρόνοιας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Χριστοδουλάκης, Ν., Νεκτάριος Μ., Θεοχάρης, Χ., Αξιόγλου, Χ., Κουρής, Π. και Συμεωνίδης, Γ. (2018) 'Επανεκκίνηση της Ελληνικής Οικονομίας Πώς η Μείωση Φόρων, Εισφορών και Πλεονάσματος Οδηγεί σε Ανάπτυξη, Απασχόληση και Βιώσιμο χρέος VERSION 31.05.2018', *ΔιαΝΕΟσις Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης*, 02.2018. Διαθέσιμο στο <https://www.dianeosis.org/> (Πρόσβαση: 202 Νοεμβρίου 2018).

Ξενόγλωσσα

Esping-Andersen, G. (1990) *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity Press.

European Commission/European Policy Committee (2018) *The 2018 ageing report economic & budgetary projections for the 28 EU member states (2016-2070)-paper 079. European Economy 5/2018*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2018) *Compliance Report ESM Stability Support Programme for Greece Fourth Review June 2018*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Ferrera, M. (1996) 'The Southern model of welfare in social Europe', *Journal of European Social Policy*, 6 (1), pp.17-37.

International Monetary Fund-IMF (2017) *Executive Board Concludes 2016 Article IV Consultation, and Discusses Ex Post Evaluation of Greece's 2012 Extended Fund Facility*. Available at: <http://www.imf.org> (Accessed: 12 November 2018).

Newsroom cnn, (2018) 'Μείωση ασφαλιστικών εισφορών προβλέπει το νομοσχέδιο του υπ. Εργασίας – Αναλυτικοί πίνακες', *CNN*, 13 Νοεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/oikonomia/story/154480/meiosi-asfalistikon-eisforon-provlepei-to-nomosxedio-toy-yp-ergasias-analytikoi-pinakes> (Πρόσβαση: 22 Νοεμβρίου 2018).

Newsroom iefimerida, (2017) 'Οι 21 αλλαγές στον ν. Κατρούγκαλου που φέρνουν τα πάνω κάτω στο ασφαλιστικό', *Iefimerida*, 18 Σεπτεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/363168/oi-21-allages-ston-nkatroygkaloy-poy-fernoyn-ta-pano-kato-sto-asfalistiko> (Πρόσβαση: 24 Νοεμβρίου 2018).

Newsroom iefimerida (2018) 'Αποκάλυψη Κομισιόν: Η κυβέρνηση Τσίπρα ματαίωσε τις συνταξιοδοτικές αλλαγές του 2010 και ο νόμος Κατρούγκαλου τις ενεργοποίησε', *Iefimerida*, 30 Απριλίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr/news/413115/apokalypsi-komision-i-kyvernisi-tsipra-mataiose-tis-syntaxiodotikes-allages-toy-2010-kai> (Πρόσβαση: 20 Νοεμβρίου 2018).

Symeonidis, G. (2016) 'The Greek Pension Reform Strategy 2010–2016', *World Bank Group Social Protection and Labor*, Discussion Paper July, (1601).

Symeonidis, G. (2017) *Forging a new, solid social security system for Greece: The NTS proposal*. Internal EAA report. Unpublished.

Titmuss, R. M. (1974) 'What is Social Policy?', *Welfare States: Construction, Deconstruction, Reconstruction I*, (5), pp 145-146.

Θεσμικά Κείμενα (εκτός Πηγών Ελληνικού Δικαίου)

Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης (2015) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 4336/2015.*

Ευρωπαϊκή Ένωση (2000α) *Οδηγία 2000/43/EK περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής.* Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 180, 19.7.2000, p. 22–26. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση: 22 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση (2000β) *Οδηγία 2000/78/EK για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία.* Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 303 της 2.12.2000, pp. 16-22. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση (2003) *Οδηγία 2003/41/EK για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών.* Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 235/10, 23.9.2003. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση: 12 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση (2004α) *Κανονισμός αριθ. 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Συντονισμό των Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλειας.* Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 166, 30.4.2004, p.1. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση: 13 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση (2004β) *Οδηγία 2004/38/EK σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ.* Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 158, 30.4.2004, p.77. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση: 20 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση (2004γ) *Οδηγία 2004/113/EK για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών*. Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 373/37, 21.12.2004. Διαθέσιμο στο: <http://www.isotita.gr> (Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση (2009) *Κανονισμός αριθ. 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας*. Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 284/1, 30.10.2009. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση: 28 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Ένωση (2013) *Κανονισμός αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί Καθορισμού Κοινών Διατάξεων για τα ΕΔΕΤ και Κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006*. Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 347/320. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> (Πρόσβαση: 15 Νοεμβρίου 2018).

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) *Πράσινη Βίβλος για Επαρκή, Βιώσιμα και Ασφαλή Ευρωπαϊκά Συνταξιοδοτικά Συστήματα*, SEC(2010)830. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012) *Σχέδιο Λευκής Βίβλου για τις Συντάξεις*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2012) *Ενοποιημένη Απόδοση Της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Άρθρα 48-51*. Λουξεμβούργο: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 326/47. Διαθέσιμο στο: <http://www.europarl.europa.eu> (Πρόσβαση: 17 Νοεμβρίου 2018).

Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (2012) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 4051/2012.*

Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης (2010α) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 3863/2010.*

Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης (2010β) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 3865/2010.*

Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (2016) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 4387/2016.*

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2015) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 4335/2015.*

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2018) *Διατάξεις για την ολοκλήρωση της Συμφωνίας Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων – Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019-2022.*

Υπουργείο Οικονομικών (2012α) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 4052/2012.*

Υπουργείο Οικονομικών (2012β) *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου 4093/2012.*

International Labor Office (1952) *C102 - Social Security (Minimum Standards) Convention, 1952 (No. 102)*. Available at: <https://www.ilo.org> (Accessed: 19 November 2018).

Διαδικτυακοί Τόποι

Eurostat (2018). Eurostat. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat> [Accessed: 19 November 2018].

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2018). Ελληνική Στατιστική Αρχή. Διαθέσιμο στο: <http://www.statistics.gr> [Πρόσβαση: 27 Νοεμβρίου 2018].

Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (2018). Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Διαθέσιμο στο: <https://www.ypakp.gr/> [Πρόσβαση: 28 Νοεμβρίου 2018].

Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (2018). Organization for Economic Co-operation and Development. Available at: <http://www.oecd.org/> [Accessed: 19 November 2018].

International Labor Organization (2018). International Labor Organization. Available at: <https://www.ilo.org> [Accessed: 17 November 2018].

Ενιαίο Σύστημα Ελέγχου Πληρωμών Συντάξεων («ΗΛΙΟΣ»). Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ). Διαθέσιμο στο: <https://www.idika.gr> [Πρόσβαση: 3 Δεκεμβρίου 2018].

Αριαδνη (2018). Government Gateway Portal (Ariadni). Διαθέσιμο στο: <https://eservices.cyprus.gov.cy> [Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018].

Σώμα επιθεωρητών Εργασίας (2018). Σώμα επιθεωρητών Εργασίας. Διαθέσιμο στο: <https://www.sepenet.gr> [Πρόσβαση: 28 Νοεμβρίου 2018].

International Monetary Fund (2018). International Monetary Fund. Available at: <http://www.imf.org> [Accessed: 20 November 2018].

ΔιαΝΕΟσις (2018). ΔιαΝΕΟσις ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ. Διαθέσιμο στο: <https://www.dianeosis.org> [Πρόσβαση: 5 Δεκεμβρίου 2018].

Iefimerida (2018). Iefimerida. Διαθέσιμο στο: <https://www.iefimerida.gr> [Πρόσβαση: 2 Δεκεμβρίου 2018].

Συμβούλιο της Επικρατείας (2018). Συμβούλιο της Επικρατείας και Διοικητική Δικαιοσύνη. Διαθέσιμο στο: <http://www.adjustice.gr> [Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018].

Διοικητικοί Δικαστές (2018). Διοικητικοί Δικαστές. Διαθέσιμο στο: <https://www.ddikastes.gr> [Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018].

CNN Greece (2018). CNN Greece. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr> [Πρόσβαση: 23 Νοεμβρίου 2018].

Η Καθημερινή (2018). Η Καθημερινή. Διαθέσιμο στο: <http://www.kathimerini.gr> [Πρόσβαση: 25 Νοεμβρίου 2018].

News 27/7 (2018). News 27/7. Διαθέσιμο στο: <https://www.news247.gr> [Πρόσβαση: 18 Νοεμβρίου 2018].

ΕΝΥΠΕΚΚ (2018). ΕΝΥΠΕΚΚ: Ένωση για την Υπεράσπιση της Εργασίας και του Κοινωνικού Κράτους. Διαθέσιμο στο: <http://enypekk.gr> [Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018].

Πρώτο Θέμα (2018). Πρώτο Θέμα. Διαθέσιμο στο: <https://www.protothema.gr> [Πρόσβαση: 1 Δεκεμβρίου 2018].

Ναυτεμπορική (2018). Ναυτεμπορική. Διαθέσιμο στο: <https://www.naftemporiki.gr> [Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018].

ΙΝΕ ΓΣΕΕ (2018). ΙΝΕ Ινστιτούτο Εργασίας Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος. Διαθέσιμο στο: <https://www.inegsee.gr> [Πρόσβαση: 27 Νοεμβρίου 2018].

Amagi (2018). Amagi. Διαθέσιμο στο: <http://amagi.gr> [Πρόσβαση: 28 Νοεμβρίου 2018].

EUR-Lex (2018). EUR-Lex Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu> [Πρόσβαση: 29 Νοεμβρίου 2018].

Ολομέλεια Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2018). Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο: <http://www.europarl.europa.eu> [Πρόσβαση: 24 Νοεμβρίου 2018].

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (2018). Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων. Διαθέσιμο στο: <http://www.isotita.gr> [Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018].

ΕΠΚΟΔΙ (2018). ΕΠΚΟΔΙ: Ένωση για την Προάσπιση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Διαθέσιμο στο: <http://www.epkodi.gr> [Πρόσβαση: 23 Νοεμβρίου 2018].

ΕΚΔΔΑ (2018). ΕΚΔΔΑ Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Διαθέσιμο στο: <http://www.ekdda.gr> [Πρόσβαση: 2 Δεκεμβρίου 2018].

ΕΣΔΔΑ (2018). ΕΚΔΔΑ Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Διαθέσιμο στο: <http://www.ekdda.gr> [Πρόσβαση: 30 Νοεμβρίου 2018].

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνικά

Αμίτσης, Γ., Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. και Κατρούγκαλος, Γ. (Επιμ.) (2010) *Το Ελληνικό Σύστημα της Ασφαλιστικής Προστασίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. και Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π. (Επιμ.) (2016) *Η κοινωνική ασφάλιση ως προϋπόθεση οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής-Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση και Κρίση*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Κατρούγκαλος, Γ. (2009) *Θεσμοί Κοινωνικής Πολιτικής και Προστασίας των Κοινωνικών Δικαιωμάτων σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Κωστής, Γ. και Τσελεκίδης, Γ. (2018) *Εκπαιδευτικό Υλικό Θεσμοί & Πολιτικές Κοινωνικής Ασφάλισης*. [Διαλέξεις] ΕΣΔΔΑ, Σεπτέμβριος 2018.

Ματσαγγάνης, Μ. (2011) *Η Κοινωνική Πολιτική σε δύσκολους καιρούς: Οικονομική κρίση, δημοσιονομική λιτότητα και κοινωνική προστασία*. Αθήνα: Κριτική.

Νεκτάριος, Μ. (2008) *Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση με συναίνεση και διαφάνεια*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π. (2016) *Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης*. 2η έκδ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Πετρόγλου, Α. (2012) 'Οι περικοπές των συντάξεων από 1.8.2010 ως και 1.6.2012', *Επιθεώρησης Δικαίου και Κοινωνικής Ασφάλισης*, 2 (633), σελ. 239-245.

Στεργίου, Α. (no date) 'Η αρχή της ισότητας στην κοινωνική ασφάλιση', *Όμιλος «Αριστόβουλος Μάνεσης»*. Διαθέσιμο στο : <https://www.constitutionalism.gr> (Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2018).

Στεργίου, Α. και Σακελλαρόπουλος, Θ. (επιμ.) (2010) *Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση-Πόρισμα, εισηγήσεις, άρθρα*. Αθήνα: Διόνικος.

Τήνιος, Π. (2003) *Ανάπτυξη με Αλληλεγγύη: Ένα πλαίσιο για τις συντάξεις του νέου αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Τήνιος, Π. (2010) *Ασφαλιστικό: Μια μέθοδος ανάγνωσης*. Αθήνα: Κριτική.

Τήνιος, Π. (2012) 'Διαρθρωτικές αλλαγές «από τα έτοιμα» — Ανοίγοντας το «Μαύρο Κουτί» των μεταρρυθμίσεων', *The Athens Review of Books*, (29 Μάιος).

Τήνιος, Π. και Πουπάκης, Σ. (2011) 'Συμπληρώνει ή ανταγωνίζεται η ιδιωτική την κοινωνική ασφάλιση; Πολυμεταβλητή διερεύνηση στάσεων της κοινής γνώμης', *Ο ρόλος της κοινωνικής πολιτικής σήμερα: Κριτικές προσεγγίσεις και προκλήσεις*. Πάντειο Πανεπιστήμιο, 4ο συνέδριο Επιστημονικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής, 9-11 Νοεμβρίου. Αθήνα: Κριτική.

Ξενόγλωσσα

European Commission (2013) *Second Economic Adjustment Program for Greece. Third Review – July - European Economy- Occasional Papers 159*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/European Policy Committee (2012) *The 2012 Ageing Report: The Economic and Budgetary Projections for the EU-27 Member States (2010-2060)- European Economy 2/2012*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/European Policy Committee (2015) *The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies-European Economy 8/2014*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Holzmann, R., Hinz R.P. and Dorfman, M. (2008) ‘Pension Systems and Reform Conceptual Framework’, *World Bank Group Social Protection and Labor*, SP Discussion Paper June, (0824).

Lyberaki, A. and Tinios, P,(2012) ‘Labour and pensions in the Greek crisis: The Microfoundations of Disaster, Südosteuropa’, *Zeitschrift für Politik und Gesellschaft*, 39 (60) 3 , pp. 363- 386.

Symeonidis, G. (2012a) ‘Pension Systems in the Crisis: Response and Resistance Conclusions of the Annual EISS Conference’ *Social Cohesion and Development*, 7, (2), pp. 157-158.

Symeonidis, G. (2012b) *Pension Systems in Crisis, Response and Resistance: The Greek Paradigm*.

Symeonidis, G. (2013) *The Greek Pension Reform Strategy 2010 – 2012: A Synopsis*.

Symeonidis, G. (2014a) ‘The Greek Pension Reform Strategy 2010 – 2013: Steering away from the Tip or the Iceberg?’ *Shaping Tomorrow’s Pensions* . World Bank-6th Global Pension and Savings Conference , World Pension Summit, 13-14 November. Amsterdam.

Symeonidis, G. (2014b) ‘The Greek Public Pension System: Who Sows, Who Reaps?’ [PowerPoint presentation]. *World Bank 6th Global Pension and Savings Conference*, 2-3 April. Washington, DC. Available at: <http://siteresources.worldbank.org> (Accessed 20 Νοεμβρίου 2018).

Symeonidis, G. (2015) ‘The Greek Pension Reform Strategy 2010 – 2014: A Leap Forward’ [PowerPoint presentation]. *IAA Colloquium PBSS, LIFE AND IACA*. Oslo. Available at: <http://www.actuaries.org> (Πρόσβαση 30 Νοεμβρίου 2018).

World Bank (1994) *Averting the Old Age Crisis, Policies to Protect the Old and Promote Growth*. New York: OXFORD UNIVERSITY PRESS .

Παραρτήματα

Παράρτημα «Α»: ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΝΟΜΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ

1^ο ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Αναλυτικά κατά άρθρο και κατά νόμο οι βασικές αλλαγές που προκύπτουν στο ΣΚΑ από το 1^ο μνημόνιο και το ΜΠΔΣ 2012-2015 είναι:

N. 3845/2010 Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο της 6 Μαΐου 2010

- Περικοπή των επιδομάτων αδειας, Πάσχα και Χριστουγέννων για τους συνταξιούχους που είναι κάτω των 60 ετών και για τους συνταξιούχους που έχουν σύνταξη (μικτά + επιδόματα) πάνω από 2500 ευρώ. (Αρ. 2 παρ. 10-14)
- Μείωση των επιδομάτων αδειας, Πάσχα και Χριστουγέννων για τους υπόλοιπους συνταξιούχους ως εξής : (Αρ. 2 παρ. 10-14)
 - α) Το επίδομα εορτών Χριστουγέννων 400 ευρώ.
 - β) Το επίδομα εορτών Πάσχα 200 ευρώ.
 - γ) Το επίδομα αδειας 200 ευρώ.

N. 3847/2010 Επανακαθορισμός των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδειας για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου της 11 Μαΐου 2010

- Περικοπή των επιδομάτων αδειας, Πάσχα και Χριστουγέννων για τους συνταξιούχους του Δημοσίου που είναι κάτω των 60 ετών και για τους συνταξιούχους που έχουν σύνταξη (μικτά + επιδόματα) 2500 ευρώ (Άρθρο Μόνο)
- Μείωση των επιδομάτων αδειας, Πάσχα και Χριστουγέννων για τους υπόλοιπους συνταξιούχους ως εξής : (Άρθρο Μόνο)

α) Το επίδομα εορτών Χριστουγέννων 400 ευρώ.

β) Το επίδομα εορτών Πάσχα 200 ευρώ.

γ) Το επίδομα αδειάς 200 ευρώ.

N. 3863/2010 Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις, της 15 Ιουλίου 2010

- Δομική μεταρρύθμιση συνταξιοδοτικού με βασική/αναλογική σύνταξη (αρ. 1,2,3,4)
- Μείωση κατώτατης σύνταξης στα 360 ευρώ της βασικής σύνταξης στα 65 έτη και περιορισμός της κρατικής χρηματοδότησης μόνο σε αυτά. (αρ. 2, 37)
- Αύξηση των ετών ασφάλισης στα 40 έτη (αρ.10).
- Αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης στα 60 έτη (για πρόωρη σύνταξη) και στα 65έτη (για πλήρη σύνταξη) σε όλα τα ασφαλιστικά ταμεία που προέβλεπαν ευνοϊκότερες διατάξεις και για τις γυναίκες (αρ. 10)
- Αύξηση του πραγματικού ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης μέσω ποινών πρόωρηςσυνταξιοδότησης, αύξηση των απαιτούμενων ετών ασφάλισης στα 40 έτη και χαμηλώνσυντελεστών αναπλήρωσης μέχρι τα 35 έτη εργασίας και κίνητρα για εργασία και μετά τηθεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος.
- Αύξηση των καταβαλλόμενων ασφαλιστικών εισφορών δεδομένου ότι καταβάλλονται εισφορές για περισσότερα έτη και με πολύ χαμηλότερη ανταπόδοση.
- Εισαγωγή ‘νέου ΛΑΦΚΑ’ υπό την ονομασία Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων πουπερικόπτει δραστικά το ύψος των συντάξεων άνω των 1400 ευρώ με κλιμακούμενη εισφορά 3% έως και 10% επί της σύνταξης.(αρ.38) (εγκύκλιος <http://www.kepea.gr/uplds1/File/lafka.pdf>)
- Τριετές πάγωμα συντάξεων, μέχρι 01/01/2014 (αρ. 11 παρ. 1)
- Υπολογισμός συντάξιμου μισθού σε όλο τον εργασιακό βίο που καθιστά τη σύνταξη από αναπλήρωση μισθού «εξόδου» σε συσσώρευση αποταμιεύσεων από την εργασία (αρ.3 παρ.2), ενώ επιφέρει πολύ σημαντικές “κρυφές” μειώσεις σε συνδυασμό με τη μείωση των

συντελεστών αναπλήρωσης για τους ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται με το νέοσύστημα (3 παρ. 1).

Μακροπρόθεσμος δημοσιονομικός περιορισμός των συνταξιοδοτικών δαπανών, ώστε να

αυξηθούν μόνο κατά 2,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2060 (αρ. 11)

Αυτοματοποίηση της μείωσης των συντάξεων από το 2014 κατ' έτος από τη μεταβολή του ΑΕΠ και του δείκτη τιμών καταναλωτή. (αρ. 11)

Αυτοματοποίηση της αύξησης του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης ανά διετία βάσει της

αύξησης του προσδόκιμου ζωής. Θεσμοθετείται η σύνδεση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής ανά δεκαετία, αρχής δεδομένης από το 2021 δηλ.

το όριο των 65 ετών είναι δυνατόν να αναπροσαρμοσθεί και από τις 1/1/2024 τα νέα όρια μπορούν να αναπροσαρμόζονται ανά τριετία. (αρ. 11)

Νέοι κανόνες αναπηρίας βάσει του ΚΕΠΑ (αρ. 6,7,8,9)

Πρόβλεψη αναλογιστικών μελετών για αναπροσδιορισμό των παροχών επικουρικών ταμείων. (αρ. 15)

Πρόβλεψη νέου Πίνακα Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγεμάτων (αρ.17)

Αναγνώριση πλασματικών χρόνων (αρ.10)

Επιβολή πιο περιοριστικών όρων συνταξιοδότησης επιζώντων συζύγων και θυγατέρων (αρ.12, 13, 14)

Υποχρεωτική η παράλληλη ασφάλιση για τους νέους ασφαλισμένους (αρ. 18)

Αναστολή της σύνταξης σε περίπτωση που ο συνταξιούχος επανέλθει στην ασφάλιση του φορέα από τον οποίο συνταξιοδοτείται και ρυθμίσεις απασχόλησης συνταξιούχων. (αρ.16) (Εγκύκλιος <http://www.kepea.gr/uplds1/File/apasxolisisintaxiouxon.pdf>)

Ένταξη στον κλάδο κύριας σύνταξης του ΙΚΑ από το 2013 του κλάδο κύριας σύνταξης

του ΝΑΤ και από το 2011 των νέων δημόσιων υπαλλήλων (αρ.27)

Σταδιακή μετάβαση σε ενιαίο σύστημα φορέων υγείας (αρ.28, 29, 30, 31, 32)

Παρακολούθηση αναγκαστικής είσπραξης ασφαλιστικών εισφορών των Ταμείων αρ. 36)

- Θέσπιση νέου και ενιαίου συστήματος ρυθμίσης οφειλών (αρ. 53 – 62)
- Νέο θεσμικό πλαίσιο επενδύσεων και διαχείρισης περιουσίας των ασφαλιστικών ταμείων (αρ. 45-52)
- Από το 2015 η Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων μεταφέρονται στο Α.Κ.Α.Γ.Ε. και αποτελούν έσοδο του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (αρ. 38 παρ. 7)

N. 3865/2010 Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις της 21 Ιουλίου 2010

- Δομική μεταρρύθμιση συνταξιοδοτικού με βασική/αναλογική σύνταξη (αρ. 1, 3 και 4)
- Νέοι κανόνες αναπηρίας βάσει του ΚΕΠΑ (αρ. 5)
- Αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης μέσω ποινών πρόωρης συνταξιοδότησης, αύξηση των απαιτούμενων ετών ασφάλισης στα 40 έτη (αρ.6)
- Πρόβλεψη χαμηλών συντελεστών αναπλήρωσης μέχρι τα 35 έτη εργασίας και κίνητρα για εργασία και μετά τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος. (αρ. 6)
- Εξίσωση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών στο Δημόσιο προς τα πάνω με αποτέλεσμα την αύξηση των απαιτούμενων ετών ασφάλισης γυναικών που εργάζονται στο Δημόσιο μέχρι και 13 έτη και μέσα σε ελάχιστη μεταβατική περίοδο. (αρ. 6)
- Μακροπρόθεσμος δημοσιονομικός περιορισμός των συνταξιοδοτικών δαπανών, ώστε να αυξηθούν μόνο κατά 2,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2060 (αρ. 7)
- Αυτοματοποίηση της μείωσης των συντάξεων από το 2014 κατ' έτος από τη μεταβολή του ΑΕΠ και του δείκτη τιμών καταναλωτή. (αρ. 7)
- Αυτοματοποίηση της αύξησης του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης ανά δυετία βάσει της αύξησης του προσδόκιμου ζωής. Θεσμοθετείται η σύνδεση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης με το προσδόκιμο ζωής ανά δεκαετία, αρχής δεδομένης από το 2021 δηλ. το όριο των 65 ετών είναι δυνατόν να αναπροσαρμοσθεί και από τις 1/1/2024 τα νέα όρια μπορούν να αναπροσαρμόζονται ανά τριετία. (αρ. 7)

- Εισαγωγή ‘νέου ΛΑΦΚΑ’ υπό την ονομασία Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων που περικόπτει δραστικά το ύψος των συντάξεων άνω των 1400 ευρώ με κλιμακούμενη εισφορά 3% έως και 10% επί της σύνταξης. (αρ. 11)
- Τριετές πάγωμα συντάξεων (αρ. 7 παρ. 1)

N. 3985/2011 Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012–2015, της 1 Ιουλίου 2011

Παρεμβάσεις ΜΠΔΣ Απόδοση σε εκ. Ευρώ από 2011-2015

Δαπάνες υγείας **(-800)**

Φαρμακευτική δαπάνη **(-1000)**

Κοινωνικές δαπάνες **(-4500)**

Κοινωνικά έσοδα και εισφοροδιαφυγή **(3000)**

Μέτρα για κοινωνικές δαπάνες Απόδοση σε εκ. Ευρώ από 2011-2015

Εξορθολογισμός επιδομάτων και δικαιούχων λίστας ΟΕΕ-ΟΕΚ και ΟΑΕΔ **(-660)**

Έλεγχος για κριτήρια παροχής παροχών και επιδομάτων **(-840)**

Μείωση εφάπαξ ανάλογα με τις εισφορές **(-250)**

Μείωση επικουρικών συντάξεων **(-860)**

Ειδική εισφορά 8% στους συνταξιούχους κάτω των 60 για ποσά άνω των 1700 (πλην στρατιωτικών και σωματών ασφαλείας) και αύξηση της ΕΑΣ στις συντάξεις άνω των 1700 **(-175)**

Μείωση 6% παροχών NAT **(-100)**

Έλεγχος αναπηρικών συντάξεων **(-625)**

Μείωση κύριων συντάξεων ΟΓΑ και στο κατώτατο όριο συντάξεων άλλων Ταμείων και αυστηροποίηση των κριτηρίων δικαιούχων βάσει μόνιμης κατοικίας **(-210)**

Εξορθολογισμός κοινωνικών προγραμμάτων **(-760)**

Σύνολο περικοπών κοινωνικών δαπανών (4.480)

Βελτίωση εσόδων ΟΚΑ Απόδοση σε εκ. Ευρώ από 2011-2015

Εισφορά αλληλεγγύης Δημοσίων υπαλλήλων για ανεργία **(455)**

Εισφορά αλληλεγγύης ελευθέρων επαγγελματιών για ανεργία **(100)**

Αύξηση εισφοράς ιδιωτικού τομέα για ανεργία (305)

Αύξηση εισφοράς δικαιούχων ΟΓΑ και ΕΤΑΑ (285)

Ταμείο αλληλεγγύης ΟΑΕΕ (600)

Αντιμετώπιση αδήλωτης εργασίας και εισφοροδιαφυγής (1.320)

Σύνολο νέων εσόδων (3.065)

N. 3986/2011 Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012–2015, της 1 Ιουλίου 2011

ειδική εισφορά αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας 2% όλων των μισθοδοτούμενων υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ., Ο.Τ.Α. Και των ΔΕΚΟ

ειδική εισφορά αλληλεγγύης για την καταπολέμηση υπέρ του ΤΠΔΥ 1% όλων των δικαιούχων υπαλλήλων του Ταμείου

επανακαθορισμός πλαφόν ανώτατης σύνταξης

αυξανόμενη μείωση χρηματοδότησης του ΝΑΤ για το έτος 2011 και 2012

μείωση της κρατικής χρηματοδότησης για το 2011 για το ΤΑΠ-ΟΤΕ

μηνιαία εισφορά που καταβάλλεται από τους ασφαλισμένους σε ΟΑΕΕ, ΕΤΑΑ, ΕΤΑΠ–ΜΜΕ υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Ανεργίας Αυτοαπασχολούμενων και Ανεξάρτητων Επαγγελματιών.

Μείωση του εφάπαξ για το ΤΠΔΥ και του προσωπικού ΔΕΗ του ΤΑΥΤΕΚΩ για τους πριν το 2010 κατά 10% και για τους μετά κατά 15%

Παρακράτηση από 01/08/2011 για τους συνταξιούχους κάτω των 60 του Δημοσίου, του Υπ. Εργασίας και του ΝΑΤ μηνιαίως εισφοράς επί του συνολικού ποσού ως εξής :

6% 1700 - 2300 ευρώ

8% 2300 – 2900 ευρώ

10% 2900 ευρώ και άνω

Αύξηση του νέου ΛΑΦΚΑ με αυξημένα κλιμακούμενα ποσοστά από 6% έως 14% για τις ίδιες κατηγορίες σύνταξης

Ειδική εισφορά συνταξιούχων για τις επικουρικές συντάξεις

300 - 350 3%

350 - 400 4%

400 - 450	5%
450 - 500	6%
500 - 550	7%
550 - 600	8%
600 - 650	9%
650 και άνω	10%

N. 3996/2011 Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις, της 5 Αυγούστου 2011

- Θεσμοθέτηση της κάρτας εργασίας με μείωση 10% των ασφαλιστικών εισφορών
- Εισαγωγή αυστηρότερων εισοδηματικών, ηλικιακών κριτηρίων και κριτηρίων διαμονής για το ΕΚΑΣ και ανάλογη κλιμάκωση ποσού ΕΚΑΣ (αρ.34)
- αλλαγές στον 3863/2010 για την αναγνώριση πλασματικών χρόνων ασφάλισης (αρ. 39-41)
- αλλαγές στη συνταξιοδότηση γονέων, συζύγων και αδελφών αναπήρων (αρ. 37)
- αναπροσαρμογή ρυθμίσεων απασχόλησης συνταξιούχων (αρ. 42)
- Επιτάχυνση διαδικασίας απονομής συντάξεων και διεύρυνση της απονομής προσωρινών συντάξεων (αρ.38)
- Επιμέρους ρυθμίσεις Ασφάλισης Ασθένειας (αρ. 48)
- Ρυθμίσεις οφειλών ΙΚΑ και ΟΑΕΕ (αρ. 63, 64)
- Επιδότηση ασφαλιστικής εισφοράς ανέργων από ΟΑΕΔ (αρ. 66)
- Επιδότηση εισφορών από ΛΑΕΚ (αρ. 69)
- Αξιοποίηση κινητής και ακίνητης περιουσίας ασφαλιστικών ταμείων (αρ. 79)

N. 4002/2011 Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου - Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση – Θέματα αρμοδιότητας Υπουργείων Οικονομικών, Πολιτισμού και Τουρισμού και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, της 22 Αυγούστου 2011

- Αλλαγές στην αναγνώριση πλασματικών ετών ασφάλισης στρατιωτικών (αρ. 1 παρ. 4 του Ν.4002/2011)
- Αύξηση των ορίων ηλικίας στα 60 έτη μέχρι το 2015 για στρατιωτικούς (αρ. 1 παρ. 10 του Ν.4002/2011)
- Αύξηση των ετών ασφάλισης στα 40 έτη μέχρι το 2015 για στρατιωτικούς (αρ. 1 παρ. 10 του Ν.4002/2011)

Ν. 4024/2011 Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο – βαθμολόγιο, εργασιακή

εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012–2015, της 27 Οκτωβρίου 2011

- Ο χρόνος προσυνταξιοδοτικής διαθεσιμότητας είναι συντάξιμος (αρ.1)
- Από 1-11-2011 στους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας , το ποσό της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1000 € μειώνεται κατά 40%. (αρ.2) (Εγκύκλιος <http://www.kepea.gr/upldsv/File/new/meiosisintaxis.pdf>)
- Από 1-11-2011 στους συνταξιούχους του Δημοσίου, οι οποίοι είναι άνω των 55 ετών , το ποσό της κύριας σύνταξης που υπερβαίνει τα 1200 € μειώνεται κατά 20%. (αρ. 2)
- Στους ασφαλισμένους του Τ.Π.Δ.Υ. που εξήλθαν της υπηρεσίας από 1-1-2010 μέχρι 31-12-2010, το ποσό του εφάπαξ βοηθήματος που χορηγεί το Ταμείο , μειώνεται κατά 15%, ενώ όσοι εξήλθαν ή εξέρχονται της υπηρεσίας από 1-1-2011 και μετά, το ποσό του εφάπαξ βοηθήματος που χορηγεί το Ταμείο, μειώνεται κατά 20%
- Από 1.11.2011 κ στους συνταξιούχους του ΕΤΕΑΜ, το τμήμα της μηνιαίας επικουρικής σύνταξης, το οποίο, μετά την τυχόν παρακράτηση της Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης της παραγράφου 13 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011, υπερβαίνει το ποσό των 150 ευρώ, μειώνεται κατά ποσοστό 30%. Το ποσό της σύνταξης μετά την ανωτέρω μείωση, δεν δύναται να υπολείπεται των 150 ευρώ. (αρ.2 παρ 3) (Εγκύκλιος <http://www.kepea.gr/upldsv/File/new/meiosi%20eteam.pdf>)

□ Από 1.11.2011 στους συνταξιούχους του Κλάδου Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ του ΤΑΥΤΕ-ΚΩ, των Τομέων «ΤΕΑΠ-ΟΤΕ», «ΤΕΑΠ-ΕΛΤΑ», «ΤΕΑΠ-ΕΤΒΑ» του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης του ΤΑΥΤΕ-ΚΩ και στους συνταξιούχους του ΕΤΑΤ που λαμβάνουν μόνο επικουρική σύνταξη, καθώς και στους συνταξιούχους του ΕΤΑΤ στο 50% του συνολικού ποσού κύριας και επικουρικής σύνταξης, που χορηγείται από το ΕΤΑΤ και το ΕΤΕΑΜ, σε συνταξιούχους προσυνταξιοδοτικού καθεστώτος, το ποσό της μηνιαίας

επικουρικής σύνταξης μειώνεται κατά ποσοστό 15% και για τους συνταξιούχους του Μ.Τ.Π.Υ. κατά ποσοστό 20%. Σε περίπτωση εφαρμογής της παραγράφου 13 του άρθρου 44 του ν. 3986/2011, προηγείται η παρακράτηση της Ειδικής Εισφοράς Συνταξιούχων Επικουρικής Ασφάλισης. Ειδικά για το Μ.Τ.Π.Υ., το τμήμα του μερίσματος που, μετά τις ανωτέρω παρακρατήσεις υπερβαίνει τα 500 ευρώ μηνιαίως, μειώνεται κατά 50%. Η ανωτέρω μείωση αφορά όλα τα μερίσματα. Ειδικά για το τμήμα του μερίσματος που μετά την ανωτέρω παρακράτηση υπερβαίνει το ποσό των 500€ μηνιαίως, μειώνεται κατά 50%. (αρ. 2 παρ. 4)

- Πενταετές πάγωμα συντάξεων ιδιωτικού τομέα μέχρι 01/01/2016 (αρ.2 παρ 10)
- Πενταετές πάγωμα συντάξεων δημόσιου τομέα μέχρι 01/01/2016 (αρ. 1 παρ 2)
- Το Μ.Τ.Π.Υ. Υπάγεται στο Υπ. Εργασίας
- Αλλάζει τρόπος υπολογισμού του μερίσματος που χορηγεί το ΜΤΠΥ για όλους τους μετόχους του, δηλ. το άθροισμα που προκύπτει από τους δύο τύπους υπολογισμού
- Αποδεσμεύεται η αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων από την αναπροσαρμογή των μισθών των εν ενεργεία υπαλλήλων από 1-1-2016 αντί της 1-1-2014 που προέβλεπε ο

N.3865/2010

- Η σύνταξη όσων θα εξέλθουν της υπηρεσίας από την εφαρμογή του νέου μισθολογίου μέχρι 31-12-2015 θα υπολογιστεί με τις συντάξιμες αποδοχές του παλιού μισθολογίου, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 38 του ν.3986/2011 περί αναστολής των μισθολογικών ωριμάνσεων από 1-7-2011.

2^ο ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Αναλυτικά κατά νόμο και κατά άρθρο οι βασικές αλλαγές που προκύπτουν στο ΣΚΑ από το 2ο μνημόνιο και το ΜΠΔΣ 2013-2016 είναι:

Ν. 4046/2012 Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης κτλ... της 14 Φεβρουαρίου 2012

Συστήνεται ανώνυμη εταιρεία με όνομα Ταμείο Στήριξης Ασφαλιστικού Συστήματος Α.Ε. και σκοπό την αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου

Πρόβλεψη μεταρρυθμίσεων για τα κοινωνικά προγράμματα και την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος, βάσει του 2ου Μνημονίου, της 9ης Φεβρουαρίου 2012.

Η λειτουργική αναθεώρηση κοινωνικών προγραμμάτων οριστικοποιείται μέχρι το τέλος

Μαρτίου του 2012. Η έκθεση ελέγχου θα περιλαμβάνει προτάσεις προς την Κυβέρνηση επί

των αντικειμενικών στόχων, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μορφών κοινωνικής πολιτικής καθώς και επί της ανάγκης να διατηρηθεί ισορροπία μεταξύ της επιτεύξεως εξοικονομήσεων και της προστασίας των πλέον ευαίσθητων ομάδων.

Πριν την εκταμίευση, η Κυβέρνηση προχωρά, μέσω ενός νόμου-πλαίσου, σε μια εις βάθος αναθεώρηση της λειτουργίας των επικουρικών δημόσιων συνταξιοδοτικών ταμείων και επιτυγχάνει:

- την εξάλειψη των ανισορροπιών στα ταμεία με ελλείμματα,
- την ενοποίηση όλων των υφιστάμενων ταμείων,
- τη μείωση του συνολικού λειτουργικού και μισθολογικού κόστους, συμπεριλαμβανόμενης και της επαρκούς μείωσης των απασχολούμενων ατόμων (τουλάχιστον κατά 30%) στο νέο ενιαίο ταμείο,
- τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δευτεροβάθμιων συστημάτων, μέσα από μια αυστηρή διασύνδεση εισφορών και παροχών.

Προβλεπόμενη μεταρρύθμιση – Προβλεπόμενος χρόνος εφαρμογής

Η μεταρρύθμιση των επικουρικών ταμείων έχει σχεδιαστεί μετά από διαβουλεύσεις με την Τρόικα, και οι αναμενόμενες επιπτώσεις της στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα έχουν επικυρωθεί από την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι παράμετροι του νέου δευτεροβάθμιου θεωρητικού συστήματος καθορισμένων εισφορών διασφαλίζουν μακροπρόθεσμη αναλογιστική ισορροπία, όπως αυτό εκτιμήθηκε από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή.

1ο τρίμηνο 2012

Η ατομική επικουρική σύνταξη θα υπολογίζεται με βάση (i) ένα θεωρητικό ποσοστό απόδοσης, το οποίο σχετίζεται με το ρυθμό αύξησης του μισθολογικού κόστους των ασφαλισμένων, (ii) ένα παράγοντα αειφορίας, ο οποίος αναπροσαρμόζει τις παροχές, ώστε να εξαλείφει αμέσως τυχόν μελλοντικές ανισορροπίες, αν αυτές προκύψουν.

1ο τρίμηνο 2012

Η Κυβέρνηση θα μειώσει τις ονομαστικές επικουρικές συντάξεις από τον Ιανουάριο του 2012, με σκοπό την εξάλειψη των ελλειμμάτων. Το νέο ενιαίο ταμείο εγκαθιστά, με οικονομικά αποδοτικό τρόπο, ένα μηχανογραφικό σύστημα ατομικών λογαριασμών συνταξιοδότησης.

1ο τρίμηνο 2012

Η Κυβέρνηση εντοπίζει τα ταμεία για τα οποία τα εφάπαξ ποσά που καταβλήθηκαν κατά τη συνταξιοδότηση δεν είναι εναρμονισμένα με τις εισφορές που καταβλήθηκαν, και αναπροσαρμόζει τις πληρωμές.

1ο τρίμηνο 2012

Η επιτροπή Υγείας η οποία συστάθηκε με το νόμο 3863/2010 θα εκπονήσει μια πρώτη τριμηνιαία έκθεση των δραστηριοτήτων της, με στόχο την αναθεώρηση των καθεστώτων αναπηρίας και τη μείωση των συντάξεων αναπηρίας σε όχι περισσότερο από το 10 τοις εκατό του συνολικού αριθμού των συντάξεων.

1ο τρίμηνο 2012

Θα διεξαχθεί μία ανεξάρτητη αξιολόγηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα της δομής και των δραστηριοτήτων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας. Θα παρουσιαστούν οι διορθωτικές ενέργειες για την αντιμετώπιση της αναποτελεσματικότητας που διαπιστώνεται στην προαναφερόμενη αξιολόγηση. Οι εν λόγω ενέργειες ενδεχομένως να περιλαμβάνουν κάποιες αλλαγές στην οργάνωση και τον τρόπο εργασίας του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, ενισχυμένους μηχανισμούς κατά της απάτης και της διαφθοράς, καθώς και ενισχυμένες χρηματικές και νομικές κυρώσεις για παραβάσεις νόμων, εργασιακών κανονισμών και για εισφοροδιαφυγή. Θα τεθούν ποσοτικοί στόχοι για το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας ως προς τον αριθμό των ελέγχων αδήλωτης εργασίας που πρέπει να εκτελεστούν

2ο τρίμηνο 2012

Η Κάρτα Εργασίας θα εισαχθεί σταδιακά από το Μάρτιο του 2012 και κάθε επιχείρηση σε συγκεκριμένους τομείς θα υποχρεούται να τη χρησιμοποιεί έως το τέλος του 2012. Για όσες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την κάρτα εργασίας, θα καταστεί υποχρεωτική η ταυτόχρονη πληρωμή μισθών, παρακρατηθέντων φόρων επί της μισθοδοσίας και κοινωνικών εισφορών με ηλεκτρονικά μέσα

2ο τρίμηνο 2012

η είσπραξη των φόρων και των κοινωνικών εισφορών των μεγαλύτερων οφειλετών ενοποιείται, και θα υπάρξουν κοινοί έλεγχοι των φόρων και των κοινωνικών εισφορών για τους μεγάλους πληρωτές.

Τέλος Μαρτίου 2012

Θα αναπτυχθεί ένα πλήρως διαρθρωμένο σχέδιο για την είσπραξη των κοινωνικών εισφορών.

τέλος Σεπτεμβρίου 2012

Η κυβέρνηση διεξάγει μία αναλογιστική μελέτη των πρώτου πυλώνα συνταξιοδοτικών ταμείων σε εταιρείες όπου οι εισφορές για τα ταμεία αυτά υπερβαίνουν τις εισφορές

κοινωνικής ασφάλισης για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα σε συγκρίσιμες επιχειρήσεις/βιομηχανίες που καλύπτονται από το ΙΚΑ. Με βάση τη μελέτη αυτή, η Κυβέρνηση μειώνει τις κοινωνικές εισφορές για τις εταιρείες αυτές κατά δημοσιονομικά ουδέτερο τρόπο.

3ο τρίμηνο 2012

Πρώτον, πριν την εκταμίευση, θα υιοθετηθεί νομοθεσία να κλείσουν μικροί φορείς ειδικού σκοπού που ασχολούνται με κοινωνικές δαπάνες οι οποίες δεν αποτελούν προτεραιότητα (ΟΕΚ, ΟΕΕ), με μεταβατική περίοδο που δε θα υπερβαίνει τους 6 μήνες. Δεύτερον, η κυβέρνηση θα προσαρμόσει τις συντάξεις μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 2012 (προστατεύοντας τους συνταξιούχους με χαμηλό εισόδημα) και θα προσαρμόσει τη βάση για την είσπραξη των εισφορών. Η Τράπεζα της Ελλάδος δεσμεύεται να μην χορηγήσει συνταξιοδοτικά προνόμια στο προσωπικό της και να αναθεωρήσει τις βασικές παραμέτρους του συνταξιοδοτικού ταμείου της, έτσι ώστε αυτές να παραμείνουν εναρμονισμένες με αυτές του ΙΚΑ.

3ο τρίμηνο 2012

Η Κυβέρνηση τέλος θα διασφαλίσει ότι τα περιουσιακά στοιχεία της κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανόμενης και της ρευστότητας που προκύπτει από τη συνεχιζόμενη ανταλλαγή χρέους, θα επενδύονται σε έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, καταθέσεις στο Υπουργείο Οικονομικών, ή οποιοδήποτε άλλο μέσο περιορίζει το δημόσιο χρέος.

N. 4051/2012 Ρυθμίσεις συνταξιοδοτικού περιεχομένου και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις εφαρμογής του Μνημονίου Συνεννόησης του ν. 4046/2012, της 29 Φεβρουαρίου 2012

Μείωση 12% στις κύριες συντάξεις άνω των 1300 ευρώ (το ποσό που υπερβαίνει τα 1300 ευρώ) για συνταξιούχους ιδιωτικού και δημόσιου τομέα από 01/01/2012. (Εγκύκλιος

<http://www.kepea.gr/uplds/File/test/meiosiskiries2012.pdf>)

Μείωση 7% στο σύνολο των συντάξεων του ΝΑΤ από 01/01/01/2012.

Μείωση για τις επικουρικές συντάξεις του ΕΤΕΑΜ ως εξής :

1 - 250 ευρώ 10%

250 – 300 ευρώ 15%

300 – 350 ευρώ 20%

(Εγκύκλιος: <http://www.kepea.gr/uplds/File/test/meiosieteam%202012.pdf>)

Μείωση κρατικής χρηματοδότησης για ΤΑΠ-ΟΤΕ, ΔΕΗ και Υπουργείο Εργασίας

N. 4052/2012 Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου .Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κτλ.....,της 1 Μαρτίου 2012

Σύσταση ενιαίου ταμείο επικουρικής ασφάλισης (αρ. 35, 36, 37)

Πόροι του ΕΤΕΑ οι εισφορές των ασφαλισμένων (3%) και εργοδοτών (3%). Τα ποσοστά αυτά προσαυξάνονται για τους υπαγόμενους στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα κατά 1,25% για τον ασφαλισμένο και κατά 0,75% για τον εργοδότη και για τους υπαγόμενους στα υπερβαρέα επαγγέλματα κατά 1% για τον ασφαλισμένο και 2% για τον εργοδότη. Προβλεπόμενα ποσοστά εισφορών υπέρ των ταμείων– τομέων και κλάδων που υπερβαίνουν τα οριζόμενα ποσοστά, καθώς και οι ασφαλιστέες αποδοχές επί των οποίων υπολογίζονται εξακολουθούν να ισχύουν. (αρ. 38 παρ. 1)

Συγχωνεύεται η περιουσία ελλειμματικών και πλεονασματικών ταμείων (αρ. 38 παρ. 2)

Οι επικουρικές συντάξεις για το ΕΤΕΑ θα βασίζονται σε ατομικούς λογαριασμούς νοητής κεφαλαιοποίησης καθορισμένων εισφορών (αρ. 39, 42)

Καταργείται η κρατική χρηματοδότηση των επικουρικών συντάξεων (αρ. 42 παρ.1)

όσα επικουρικά επιλέξουν να μην ενταχθούν θα λειτουργούν ως Ταμεία Επαγγελματικής

Ασφάλισης (αρ. 36 παρ. 4)

Ρυθμίσεις για τον ΕΟΠΠΥ (κεφάλαιο Δ)

N. 4075/2012 Θέματα Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, Ασφαλιστικών Φορέων,

προσαρμογή της νομοθεσίας στην Οδηγία 2010/18/ΕΕ και λοιπές διατάξεις, της 11 Απριλίου 2012

- Συγχώνευση του «Ειδικού Λογαριασμού Ξενοδοχοϋπαλλήλων» στον κλάδο ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ(αρ.3)
- Καθορισμός ενιαίου ποσοστού πρόσθετων ειδικών εισφορών, για το ΙΚΑ σε ποσοστό 7% επί των αποδοχών των ασφαλισμένων, που υπόκεινται σε εισφορές και βαρύνει κατά ποσοστό 2,70% τους εργοδότες και 4,30% τους ασφαλισμένους, και για το ΕΤΕΑΜ ανεξάρτητα αν έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση πριν ή μετά την 1.1.1993, οι οποίοι απασχολούνται σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, ορίζεται σε ποσοστό 2% και βαρύνει τους ασφαλισμένους κατά 1,25% και τους εργοδότες κατά 0,75%. (αρ. 4)
- Προσαρμογή της νομοθεσίας στην Οδηγία 2010/18/ΕΕ : Οι εργαζόμενοι δικαιούνται γονική άδεια κατά τη γέννηση ή την υιοθεσία ενός παιδιού. Η οδηγία εφαρμόζεται ισότιμα για εργαζομένους των δύο φύλων, για περίοδο 4 μηνών και αποτελεί ατομικό δικαίωμα κάθε γονέα, χωρίς δυνατότητα μεταβίβασης. Το δικαίωμα των γονέων είναι αυτοτελές για κάθε παιδί. (αρ. 48,49,40,51,52,53,54)
- Ρύθμιση οφειλών προς το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (αρ. 23, 24, 25)
- Ρύθμιση λειτουργικών ζητημάτων ΚΕΠΑ (αρ. 27)
- Εξαγορά χρόνου εργασίας σε καταργηθέντα ΒΑΕ (αρ.31)
- Ένταξη κλάδων υγείας στον ΕΟΠΠΥ και ρυθμίσεις οργανωτικών ζητημάτων του(αρ. 42,43,44,45,46,47)
- Ρυθμίσεις θεμάτων μεταφοράς της Πρόνοιας στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (αρ. 52)

Ν.4093/2012 Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 – Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016.

- Ασφάλιση Αιρετών (Βουλευτών , Δημάρχων κλπ) (υποπ.Β1)
- Απασχόληση Συνταξιούχων του Δημοσίου (υποπ.Β1)
- Αύξηση εργασιακού βίου και ορίου ηλικίας κατά 2 έτη στο Δημόσιο (υποπ.Β2)
- (δηλ. 40 έτη και 62 ηλικία ή 15 έτη και 67 ετών ή μειωμένη 15 και 62 ετών)
- Μείωση των συντάξεων του Δημοσίου (υποπ.Β3)

- Κατάργηση Δώρων Πάσχα, Χριστουγέννων και Επιδόματος Αδείας στο Δημόσιο (υποπ.Β4)
- Διατάξεις που αφορούν μέλη των οικογενειών Δημοσίων Υπαλλήλων (υποπ.Β5)

3^ο ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Αναλυτικά κατά νόμο οι βασικές αλλαγές που προκύπτουν από το 3^ο μνημόνιο, τους νόμους εφαρμογής του και το ΜΠΔΣ 2015-2019 είναι:

N.4336/2015:«Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης.» (Κεφάλαιο Ε/Υποπ.Ε3&Υποπ.Ε2)

- Παγώνουν οι κατώτατες συντάξεις όπως προβλέπονται από γενικές και καταστατικές διατάξεις μέχρι 31/12/2021 σε δημόσιο ιδιωτικό τομέα και ΤτΕ.
- Μετά το 2022, πλήρης σύνταξη θεμελιώνεται στα 40 έτη και 62 ετών ή 15 έτη και 67 ετών
- Μειωμένη 15 έτη και 62 ετών
- Εξαίρεση Βαρέων και Ανθυγιεινών
- Εξαίρεση μητέρων και χήρων πατέρων ανίκανων παιδιών
- Όρια ηλικίας θεμελιωμένα δεν θίγονται και ασκούνται οποτεδήποτε
- Κατοχυρωμένα προ του 2015 μετακυλύουν την ηλικία συνταξιοδότησης σύμφωνα με τους Πίνακες 1&2 (όχι τη μειωμένη)
- Εξοικονόμηση 450 εκατ. ευρώ το 2015 και 1,8 δισ. ευρώ το 2016.
- Σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης με στόχο την κατάργηση των συνταξιοδοτήσεων πριν από τα 67 ή τα 62 με 40 έτη ασφάλισης από την 1η Ιανουαρίου 2022.
- Αύξηση κατά 10% του πέναλτι για την πρόωρη έξοδο.
- Υπαγωγή στο ΕΤΕΑ από την 1η Σεπτεμβρίου 2015 όλων των επικουρικών ταμείων και χρηματοδότησή τους αποκλειστικά από εισφορές εργοδοτών - εργαζομένων από την 1η Ιανουαρίου 2015.
- Όσοι συνταξιοδοτούνται μετά τις 30 Ιουνίου 2015 θα παίρνουν την κατώτατη σύνταξη με εισοδηματικά κριτήρια και εφόσον έχουν συμπληρώσει τα 67 έτη. Όσοι συνταξιοδοτούνται νωρίτερα, θα λαμβάνουν μόνο το οργανικό ποσό που αντιστοιχεί στις εισφορές που έχουν πληρώσει, μέχρι τη συμπλήρωση των 67.
- Καθιέρωση στενότερης σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών.
- Αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού των εισφορών στους αυτοαπασχολούμενων, με βάση το πραγματικό εισόδημα.

- Καθορισμός της διαδικασίας για καθολική ενοποίηση όλων των ταμείων.
- Κατάργηση εντός τριών ετών όλων των εξαιρέσεων που χρηματοδοτούνται με κρατικούς πόρους και την εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τις εισφορές σε όλα τα ταμεία, με βάση το ΙΚΑ.
- Κατάργηση όλων των περιττών φόρων υπέρ τρίτων που πηγαίνουν σε ασφαλιστικά ταμεία (έως 31 Οκτωβρίου 2015)
- Σταδιακή εναρμόνιση των κανόνων για τις συντάξεις του ΟΓΑ με αυτά που ισχύουν στα άλλα ταμεία.
- Σταδιακή κατάργηση του ΕΚΑΣ για όλους τους συνταξιούχους έως τα τέλη Δεκεμβρίου του 2019, αρχίζοντας με το ανώτερο 20% των δικαιούχων τον Μάρτιο του 2016.
- Εφαρμογή της ρήτρας μηδενικού ελλείμματος ή εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών εναλλακτικών μέτρων στο συνταξιοδοτικό σύστημα.
- Θεσμοθέτηση ισοδύναμων μέτρων για την εφαρμογή της δικαστικής απόφασης του ΣτΕ για τις συντάξεις (Οκτώβριος 2015).
- Ενοποίηση όλων των ταμείων (κύριων και επικουρικών) σε μία ενιαία οντότητα (Δεκέμβριο 2015)
- Ενοποίηση αποθεματικών των ταμείων (Δεκέμβριος 2016)
- Ολοκλήρωση του συμψηφισμού οφειλών με επιστροφές φόρου και συντάξεων. (Σεπτέμβριος 2015)
- Μεσοπρόθεσμο σχέδιο για την διασφάλιση μεταβίβασης των οφειλών του ΙΚΑ προς τον ΕΟΠΥΥ (Νοέμβριος 2015) ώστε να εξορθολογισθεί η διαδικασία πληρωμών στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και υγείας. (Ιούνιος 2016)
- Εκκαθάριση των καθυστερημένων αιτήσεων για συντάξεις. (Δεκέμβριος 2016)
- Πρόσβαση του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ) στους τραπεζικούς λογαριασμούς των οφειλετών και σε στοιχεία του TAXIS. (Σεπτέμβριος 2015)
- Πλήρης στελέχωση του ΚΕΑΟ, ισχυροποίηση ελεγκτικής ικανότητας του ΙΚΑ και ενίσχυση Μονάδας Μεγάλων Οφειλετών. (Οκτώβριος 2015)
- Δημιουργία βάσης δεδομένων για τις οφειλές από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. (Σεπτέμβριος 2015).
- Δημιουργία κεντρικού μητρώου ασφαλισμένων, σε συντονισμό με την ενοποίηση των συνταξιοδοτικών ταμείων. (Δεκέμβριος 2016)
- Ενσωμάτωση της είσπραξης εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στη φορολογική διοίκηση. (Δεκέμβριος 2017)

N. 4337/2015 (Δημόσιο) «Μέτρα για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.»

&

N.4342/2015 (Δημόσιο) «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 «Για την ενεργειακή απόδοση, την τροποποίηση των Οδηγιών 2009/125/ΕΚ και 2010/30/ΕΕ και την κατάργηση των Οδηγιών 2004/8/ΕΚ και 2006/32/ΕΚ», όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2013/12/ΕΕ του Συμβουλίου της 13ης Μαΐου 2013 «Για την προσαρμογή της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενεργειακή απόδοση, λόγω της προσχώρησης της Δημοκρατίας της Κροατίας» και άλλες διατάξεις.»

- Θέσπιση του 67ου έτους της ηλικίας ως ηλικιακού ορίου για την καταβολή του κατώτατου ορίου (Κ.Ο) σύνταξης που καταβάλλει το Δημόσιο και «πάγωμα» του Κ.Ο ,το οποίο ίσχυε κατά την 19-08-2015 (364,45 ευρώ) μέχρι 31-12-2021.
- Επέκταση του «νέου» τρόπου υπολογισμού της σύνταξης ο οποίος θεσπίστηκε με τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του Ν. 3865/2010 (αρχικά για θεμελιωμένα δικαιώματα μετά την 01-01-2015) και σε όσους αποχώρησαν ή θα αποχωρήσουν από την υπηρεσία μετά την 01-09-2015 και θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31-12-2014.
- Σταδιακή αύξηση των ηλικιακών ορίων που ίσχυαν πριν τον Ν. 4336/2015 ώστε το έτος 2022 το ηλικιακό όριο πλήρους σύνταξης να διαμορφωθεί στο 62ο ή στο 67ο έτος (Πίνακας 1 και Πίνακας 2 Ν. 4336/2015)
- Παράταση μέχρι την 31-12-2016 της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 2 περιπτ. στ του Ν. 4024/2011, ώστε να εξακολουθήσουν μέχρι την ως άνω ημεροχρονολογία να λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της σύνταξης των δημοσίων υπαλλήλων (όχι αυτών για τους οποίους ισχύει «ειδικό μισθολόγιο») οι συντάξιμες αποδοχές του Οκτωβρίου του 2011 .
- Καταργείται ουσιαστικά το δικαίωμα συνταξιοδότησης με μειωμένο ηλικιακό όριο του/της υπαλλήλου που έχει ανίκανη/ο σύζυγο (Βλέπε Πίνακα 7), αφού η εν λόγω κατηγορία υπαλλήλων δεν περιλαμβάνεται στις εξαιρέσεις από τα νέα ηλικιακά όρια.
- Περιορίζεται μόνο στον ένα γονέα ανίκανου παιδιού (ανίκανου για κάθε βιοποριστικό επάγγελμα κατά ποσοστό 67% και άνω), μετά από συναίνεση και του άλλου γονέα, το δικαίωμα συνταξιοδότησης με μειωμένο ηλικιακό όριο .

Παράρτημα «Β»: ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ν.4387/16 & ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

N.4389 (Α΄94) 27-5-2016: Τροποποίηση των άρθρων 6, 12.5, 39.3, 41.3, 45.1, 45.2, 52.2, 54.3, 71.7, 94.4, 94.5, 101.2, 105

N.4393 (Α΄106) 6-6-2016: Τροποποίηση των άρθρων 10.2, 15.3, 23.3, 35.4, 38.8, 39.14, 39.15, 39.16, 39.17, 39.18, 45.2, 45.3, 45.4, 45.5, 84.1, 92.1, 92.4, 92.6, 92.9, 92.10, 92.11, 96.4, 96.6

N.4411 (Α΄142) 3-8-2016: Τροποποίηση των άρθρων 38.9, 92

N.4415 (Α΄159) 6-9-2016: Τροποποίηση των άρθρων που αφορούν την εκπαίδευση

N.4425 (Α΄185) 30-9-2016: Τροποποίηση των άρθρων 15.1, 34.1, 40.3, 41.3, 41.4

N.4445 (Α΄236) 19-12-2016: Ίδρυση του Εθνικού Μηχανισμού Σ.Π.Α.Π.Κ.Ε.Κ.Σ. & Τροποποίηση των άρθρων 21, 30.1, 33.1, 35.4, 38.2, 38.9, 39.3, 39.10, 52.3, 32.2, 95.2, 57.4, 62.3, +66^A, +67^A, 68.1, +68^A, +68B, +68Γ, 68Δ, +68^E, +69^A, +69B, +69Γ, +69Δ, +69^E, +69ΣΤ, +69Ζ, +69^H, +69Θ, +69Ι, +69ΙΑ, +69ΙΒ, 72^A, 70.13, 80.3, 96.2, 96.6, +100^A, 101.1, 101.2, 45.4

N.4461 (Α΄38) 28-3-2017: Τροποποίηση των άρθρων 8.2, 8.4, 8.5, 8.6, 15.1, 18.3, 28.2, 34.1, 35.4, 37.2, 39.2, 35.2

N.4472 (Α΄74) 19-5-2017: Τροποποίηση των άρθρων 10.2, 14.2, 14.3, 27.3, 96, 6.1, 94.2

N.4475 (Α΄83) 12-6-2017: Τροποποίηση άρθρων του ν. 4472/2017 όπου αυτός τροποποίησε τον ν.4387/2016

N.4484 (Α΄110) 1-8-2017: Τροποποίηση των άρθρων 70.1

N.4488 (Α΄137) 13-9-2017: Τροποποίηση των άρθρων 5.1, 7.6, 8.3, 8.5, 28.3, 29.9, 30.1, 31.1, 34.1, 38.3, 39.2, 39.9, 52.1, 57.4, 57.6, 71.6, 104

N.4494 (Α΄165) 2-11-2017: Τροποποίηση των άρθρων 47

N.4499 (Α΄176) 21-11-2017: Τροποποίηση των άρθρων 12 (Σύνταξη θανάτου), 29 (Προσωρινή Σύνταξη)

N.4520 (Α΄30) 22-2-2018: Περί Ίδρυσης του ΟΠΕΚΑ σαν μετεξέλιξη του ΟΓΑ

N.4554 (Α΄130) 18-7-2018: Περί ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων σε θέματα έναρξης και λήξης συνταξιοδοτικού δικαιώματος από τον ΕΦΚΑ

Παράρτημα «Γ»: Δικαστικές Αποφάσεις για περικοπές συντάξεων

- Απόφαση ΣτΕ: 2287/2015 (Ολομέλεια- 22/6/2015)

[http://www.adjustice.gr/webcenter/portal/ste/pageste/epikairotita/apofaseis?contentID=APOFASI5&_afrLoop=67995590221751853#!%40%40% ...](http://www.adjustice.gr/webcenter/portal/ste/pageste/epikairotita/apofaseis?contentID=APOFASI5&_afrLoop=67995590221751853#!%40%40%...)

- Απόφαση Μισθοδικείου (Ειδικό Δικαστήριο άρθρ. 88 Σ.): 1/2018
[https://www.ddikastes.gr/node/2747?utm_source=%CE%A6%CE%AF%CE%BB%CE%BF%CE%B9+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CE%BC ...](https://www.ddikastes.gr/node/2747?utm_source=%CE%A6%CE%AF%CE%BB%CE%BF%CE%B9+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CE%BC...)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**
ΙΩΝΕΥ

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)
Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Τάυρος
τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479